

ISSN2350-9317



JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569

2026

Vol.13 No.1



วาระครบรอบ 90 ปี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY



เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
โทรศัพท์ 05541 6601-20 ต่อ 1428

กำหนดการพิมพ์ : วารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี)

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

สาขาและขอบเขต วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิชาการ และบทความวิจัย
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำผลงานวิชาการ
3. เพื่อใช้เป็นแหล่งตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการเผยแพร่สู่สาธารณชน
4. เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวม แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และสร้างเครือข่ายวิชาการร่วมกัน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี สัตยาภรณ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.จิรวรรณ พิระสันต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธมนาวิน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรตระกูล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บัตรีฐ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา คล้ายสิงโต
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเย็น
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภีร์วัฒน์ นนทะโชติ
9. อาจารย์ ดร.จุฬา ม่วงกล้า
10. อาจารย์รัชนิวรรณ วรรณกุลดิษฐ์
11. อาจารย์รัฐพล ทองแดง

มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

- | | |
|--|------------------------------|
| 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ | มหาวิทยาลัยพะเยา |
| 2. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเยื่อน | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 3. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ |
| 4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง | มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ |
| 5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด | มหาวิทยาลัยแม่โจ้ |
| 6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา ยาไม้ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาธิ์ ศักดิ์สิทธิ์ธนาภาพ | มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ |
| 8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชัย นิมนวล | มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ |
| 9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา คำทิพย์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชภูมิ สีชมภู | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนทชา ชัยทิวชานันท์ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ คำเมฆ | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทาน บุญเมือง | มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม |
| 14. อาจารย์ ดร.มนฤดี สารใจ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 15. อาจารย์ ดร.ศิริกาญจน์ ศรีวิศาล | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 16. อาจารย์ ดร.สุริยา คำกุนะ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 17. อาจารย์ ดร.จุฬา ม่วงกล้า | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |
| 18. อาจารย์ ดร.สมยศ จันท์บุญ | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย |
| 19. อาจารย์ ดร.พชรมน ชื่อสัจจลือสกุล | มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา |
| 20. อาจารย์ ดร.อภิญา จอมพิจิตร | มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร |
| 21. อาจารย์ ดร.วัชรระ แต่งเทศ | มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ |

ออกแบบและจัดพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 27 ถนนอินใจมี ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000
รูปปกวารสาร ที่มา : สัญลักษณ์คณะ, บทความวิชาการ, กิจกรรมคณะ

หมายเหตุ

- บทความทุกเรื่องที่ได้พิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
- เนื้อหา ข้อความ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในบทความวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความเองทั้งนี้ไม่ถือเป็นภาระและรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ



Owner

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University
27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000
Telephone 05541 6601-20 Ext. 1428

Publishing Schedule: Six monthly (2 issues/year)

- 1st Issues January – June
- 2nd Issues July – December

Scope : Journal of Humanities and Social Sciences

humanities and social sciences.

Objectives

- 1. To prepare the journal for promotions in publication of academic performance, articles and research reports.
- 2. To develop the potentials of individuals of person for more academic performance.
- 3. To be the center and source of journal publication and dissemination to public.
- 4. To be the source of collecting and sharing knowledge and build co-operative networks.

Advisors

Assoc. Prof. Dr. Supavinee Sattayaporn

Acting President of Uttaradit Rajabhat University

Editor

Asst. Prof. Dr. Saipen Cherdjerm

Uttaradit Rajabhat University

Editorial Staff

- 1. Prof. Dr. Jirawat Phirasant
- 2. Prof. Dr. Dudduan Panthumnawin
- 3. Assoc. Prof. Dr. Wasin Punyawuttakul
- 4. Assoc. Prof. Dr. Chot Bodeerat
- 5. Assoc. Prof. Dr. Suchat Saengthong
- 6. Assoc. Prof. Dr. Phennapha Klaisingto
- 7. Assoc. Prof. Dr. Anan Yaemyuean
- 8. Assoc. Prof. Dr. Perawat Nonthachot
- 9. Dr. Chula Muangklam
- 10. Ratchaneewan Wannaguldit
- 11. Rathapol Thongtaeng

Naresuan University
National Institute of Development Administration
Naresuan University
Pibulsongkram Rajabhat University
Nakhon Sawan Rajabhat University
University of Phayao
Uttaradit Rajabhat University
Uttaradit Rajabhat University
Uttaradit Rajabhat University
Uttaradit Rajabhat University
Uttaradit Rajabhat University

Peer Reviewers

- | | |
|---|---------------------------------------|
| 1. Assoc. Prof. Dr. Premvit Vivattanaseth | University of Phayao |
| 2. Assoc. Prof. Dr. Anan Yaemyuean | Uttaradit Rajabhat University |
| 3. Assoc. Prof. Dr. Teerapatra Ekphachaisawat | Phetchabun Rajabhat University |
| 4. Assoc. Prof. Dr. Suchat Saengthong | Nakhon Sawan Rajabhat University |
| 5. Asst. Prof. Dr. Sunthorn Khamyod | Maejo University |
| 6. Asst. Prof. Dr. Pittaya Yamo | Uttaradit Rajabhat University |
| 7. Asst. Prof. Dr. Panyanut Saksittanupab | Sisaket Rajabhat University |
| 8. Asst. Prof. Dr. Natachai Nimnuan | Nakhon Sawan Rajabhat University |
| 9. Asst. Prof. Dr. Charoon Khamthip | Uttaradit Rajabhat University |
| 10. Asst. Prof. Dr. Chatchaphu Seecompo | Uttaradit Rajabhat University |
| 11. Asst. Prof. Dr. Nonthacha Chaitawittanun | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 12. Asst. Prof. Dr. Suthep Khammek | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 13. Asst. Prof. Dr. Uthan Boonmueng | Pibulsongkram Rajabhat University |
| 14. Dr. Monrudee Sanchai | Uttaradit Rajabhat University |
| 15. Dr. Sirikarn Sreevisal | Uttaradit Rajabhat University |
| 16. Dr. Suriya Khamguna | Uttaradit Rajabhat University |
| 17. Dr. Chula Muangklam | Uttaradit Rajabhat University |
| 18. Dr. Somyos Chanboon | Chiang Rai Rajabhat University |
| 19. Dr. Pacharamon Suesajluesakul | Nakhon Ratchasima Rajabhat University |
| 20. Dr. Apinya Chomphichit | Kamphaeng Phet Rajabhat University |
| 21. Dr. Watchara Tangted | Uttaradit Rajabhat University |

Designer and Print

URU. Publisher 27 Injaime Rd. Tha-it Subdistrict, Muang District, Uttaradit Province, 53000

Cover photo sources: the faculty logo, academic articles, and activities

Note

1. All articles apparent in the journal are under publication consideration of double blind eminent peers.
2. The contents, passages, and viewpoints in the articles are under the responsibility of the writers. It is not the responsibility of the editors.

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ถือเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดนตรี ศิลปะและวัฒนธรรมของอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ วารสารฉบับนี้ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อเนื่องนับเป็นปีที่ 13 ฉบับที่ 1 นับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งสำหรับนักวิชาการ นักศึกษาและท่านที่สนใจได้สืบค้นข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

วารสารฉบับนี้ มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่น่าสนใจหลากหลายศาสตร์ อาทิ สังคมศาสตร์ ศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และดนตรี ซึ่งกองบรรณาธิการยังคงรักษามาตรฐานการคัดกรองบทความอย่างเข้มข้นผ่านระบบผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ก.พ.อ. เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าของบทความ ประการสำคัญเพื่อให้ผู้อ่านได้บูรณาการและประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย วารสารฉบับนี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการยืนหยัดในฐานะ "ชุมทรัพย์ทางปัญญา" ได้เป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่ไว้วางใจส่งผลงานมาตีพิมพ์ และขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้วารสารของเราดำรงอยู่อย่างมีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ

เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ จะเป็นส่วนเล็ก ๆ ในการจุดประกายทางความคิด และเป็นแรงบันดาลใจให้นักวิชาการและผู้สนใจได้นำไปต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป ในนามกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในโอกาสต่อ ๆ ไป จึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไสยเพ็ญ เฉิดเจิม
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

Learner Silence and Strategic Pausing in Thai EFL Classrooms: A Conversation Analysis-Informed Study Waraporn Mingkwan and Phanintra Teeranon.....	1
สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้านในประเทศไทย:กรอบแนวคิดการสนับสนุนผู้ปกครองในบริบท EFL อุบลรัตน์ พูลทรัพย์.....	18
อุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเพลงแร็ป จากรายการ THE RAPPER อลิศรา แก้วชนะเนตร, เอื้อมพร ทิพย์เดช บัณฑิต ทิพย์เดช และวัชรินทร์ แก่นจันทร์.....	28
การประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตฝึกงาน คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย พะเยา ประจำปีการศึกษา 2567 วิทวัส ประเสริฐศักดิ์.....	38
กลวิธีการสร้างคำและที่มาของคำสแลงภาษาจีนในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู ขวัญดาว มาอยู่ และอาริตา สัมมารัตน์.....	49
การพัฒนาศักยภาพพจนานุกรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ วัชรพงศ์ เครือคนโท, นิชา โมราถบ, ยุพิน เกื้อนศรี และกันต์ อินทวงศ์.....	63
รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัด อุดรดิตถ์ กิตติพงษ์ ยินดีสิทธิ์, ยุพิน เกื้อนศรี, นิชา โมราถบ และกันต์ อินทวงศ์.....	76
การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง สมศรี คะสัน.....	88
การพัฒนาทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อำนาจ บุญอนันท์, ธีระพงษ์ ทัพอาจ, พันธุ์เอก ใจหลวง และธีรราช ทองกลาง.....	101
คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	109



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Learner Silence and Strategic Pausing in Thai EFL Classrooms:
A Conversation Analysis-Informed Study

Received : 17 October 2025

Revised : 17 May 2026

Accepted : 11 June 2026

Waraporn Mingkwan^{1*} and Phanintra Teeranon¹

¹School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author e-mail: 64113252@up.ac.th

Abstract

The objective of this research was to investigate interactional challenges in Thai EFL classrooms, particularly learner silence and anxiety during interactions with foreign instructors, through the integration of Conversation Analysis (CA) and Classroom Interactional Competence (CIC). This study adopted a qualitative, Conversation Analysis (CA)-based approach, analyzing classroom interaction data from 28 English major students categorized into high, intermediate, and low proficiency levels. The findings revealed a significant disparity in interactional patterns; low-proficiency learners exhibited a silence-to-turn ratio nearly three times higher than their high-proficiency counterparts, with average pauses exceeding 2.0 seconds. While silence among high-proficiency learners functioned as cognitive processing for self-repair, it often resulted in interactional breakdowns among lower-proficiency learners. Based on these empirical findings, the study developed a Conversation Analysis-informed pedagogical framework centered on “Strategic Pausing.” The framework includes four key guidelines: differentiating wait-time based on proficiency levels, utilizing interactional fillers to support turn-holding, employing face-sensitive repair strategies, and balancing teacher-student talk time. This framework reconceptualizes classroom silence as an interactional resource and provides a data-driven foundation for enhancing Classroom Interactional Competence (CIC) in Thai EFL contexts.

Keywords: Conversation analysis (CA), Classroom interactional competence (CIC), Proficiency-based comparison, Learner silence, Strategic pausing



Introduction

Classroom interaction is widely recognized not merely as a medium for instruction but as the central engine of Second Language Acquisition (SLA). According to the sociocultural perspective, learning is a socially situated activity where knowledge is co-constructed through dialogue (Walsh, 2011). In the context of English as a Foreign Language (EFL), where exposure to the target language is often limited to the classroom setting, the quality of interaction becomes even more critical. Effective interactional practices allow learners to test hypotheses, negotiate meaning, and receive immediate feedback, thereby transforming the classroom into a dynamic space for learning rather than a static venue for information transmission (Long, 1996; Sert, 2019). Consequently, understanding the micro-mechanisms of this interaction is essential for fostering what Walsh (2012) terms “Classroom Interactional Competence” (CIC), which maximizes learning opportunities.

Despite the theoretical importance of interaction, EFL classrooms in Thailand frequently face significant challenges, particularly when led by foreign teachers. A recurring issue documented in the literature is the prevalence of learner silence and reticence (Teng & Sinwongsuwat, 2015). Unlike Western educational norms that prioritize active verbal engagement, Thai learners are often influenced by cultural values such as “face-saving” and a high reverence for hierarchy, which can manifest as an unwillingness to communicate (WTC) or anxiety about making errors in front of native speakers (Somsai & Intaraprasert, 2011; Teng & Sinwongsuwat, 2015). Furthermore, recent studies highlight a significant “disconnect” in interactional expectations between Thai students and foreign instructors (Teng & Sinwongsuwat, 2015). This disconnect often stems from a fundamental conflict between Western educational norms and the Eastern ‘respect-based’ learning approach, where silence is frequently utilized as a cognitive strategy and a mark of respect (Kang & Chang, 2016). Consequently, these cultural disparities often lead to sequences of silence that may be misinterpreted by instructors as a lack of knowledge or motivation, rather than a culturally conditioned response. These interactional challenges highlight the need for a more nuanced understanding of how silence functions within classroom discourse and how it can be pedagogically managed rather than simply avoided.

To address these challenges, Conversation Analysis (CA) has emerged as a powerful methodological tool for uncovering the minute details of classroom talk, such as turn-taking, repair, and sequence organization (Schegloff et al., 1977; Seedhouse, 2004). However, a critical gap remains in the application of CA within the Thai EFL context. While existing research has successfully described the interactional patterns and identified problems found in EFL classrooms (analytical orientation), relatively few studies have operationalized these interactional insights into pedagogically actionable frameworks. As a result, CA remains underutilized as a “developmental tool” that can directly inform instructional strategies and enhance teachers’ Classroom Interactional Competence (CIC), particularly in



contexts characterized by learner silence and intercultural communication challenges. (Han, 2024; Moorhouse et al., 2023).

Addressing this gap, the present study adopts an empirical, Conversation Analysis (CA)-based approach to investigate interactional dynamics in Thai EFL classrooms. Specifically, the study aims to:

1. analyze classroom interactional patterns, particularly turn-taking and silence, across learners with different proficiency levels;
2. identify interactional challenges, including prolonged silence and breakdowns in adjacency pairs; and
3. develop a Conversation Analysis-informed methodological and pedagogical framework to enhance classroom interaction and support the development of Classroom Interactional Competence (CIC).

By linking micro-analytic findings with pedagogical applications, this research seeks to demonstrate how CA can be transformed from a purely analytical instrument into a practical resource for identifying interactional breakdowns and fostering more active student participation.

Literature Review

1. Classroom Interaction in EFL and Classroom Interactional Competence (CIC)

In the field of Second Language Acquisition (SLA), classroom interaction is no longer viewed solely as a mechanism for practicing language forms, but as the very site where learning is co-constructed. Central to this perspective is the concept of Classroom Interactional Competence (CIC), defined by Walsh (2011) as “teachers’ and learners’ ability to use interaction as a tool for mediating and assisting learning”. Unlike general communicative competence, CIC emphasizes the specific interplay between pedagogical goals and language use in the moment-by-moment unfolding of a lesson.

Recent longitudinal studies extend this view, suggesting that CIC is not static but develops over time through repeated participation in discursive practices. For instance, Balaman (2025) highlights that as learners gain experience with classroom routines, they develop more sophisticated interactional repertoires, moving from passive recipients to active negotiators of meaning. Furthermore, effective interaction requires a delicate balance; Moorhouse et al (2023) argue that when teachers possess high CIC, they create “space for learning”, allowing students to take extended turns and engage in higher order thinking, whereas poor interactional management can inadvertently shut down communication.

While these studies establish the importance of Classroom Interactional Competence (CIC) in facilitating learning, they often focus primarily on general interactional practices and teacher strategies. However, they pay limited attention to how specific sociocultural factors—particularly in non-Western contexts such as Thailand—shape learners’ participation in real-time interaction. As a result, the role of



culturally embedded behaviors, such as learner silence influenced by “*Kreng-jai*,” remains insufficiently explored within the CIC framework.

2. Conversation Analysis (CA) in Educational Settings

Conversation Analysis (CA) provides a robust methodological framework for examining the “interactional architecture” (Walsh, 2006) of the language classroom. Originating from the work of Sacks, Schegloff, and Jefferson (1974), CA treats social interaction as structurally organized and orderly. In educational settings, CA moves beyond coding schemes to reveal how participants orient to the institutional goal of “doing teaching and learning”.

While CA has traditionally been used for descriptive analysis, recent scholarship advocates for its application as a pedagogical intervention. Han (2024) proposes a shift from purely analyzing conversation to fostering interaction, arguing that when teachers understand CA concepts—such as *turn-taking*, *sequence organization*, and *repair*—they can diagnose interactional breakdowns more effectively. For example, analyzing “wait-time” through a CA lens reveals that silence is not merely an absence of speech but a complex interactional space that teachers can manage to facilitate learner self-repair and cognitive processing.

Although recent studies have highlighted the pedagogical potential of Conversation Analysis (CA), much of the existing research remains analytically oriented, focusing on describing interactional structures rather than translating these insights into practical teaching strategies. Consequently, there is a need for research that bridges micro-analytic findings with pedagogical applications, particularly in EFL contexts where interactional challenges are shaped by both linguistic and cultural factors.

3. Interactional Challenges for Thai Learners: Silence, Face, and Power

Despite the benefits of active interaction, Thai EFL classrooms are frequently characterized by learner reticence, a phenomenon deeply rooted in sociocultural norms. While research consistently identifies “silence” as a major barrier when Thai students interact with foreign teachers, recent studies challenge the view that this silence merely indicates a lack of engagement. Kang & Chang (2016) argues that for students from Confucius-heritage cultures, including Thailand, silence often serves as a cognitive strategy for reflective thinking and a mark of respect for the teacher’s authority. Therefore, reticence in Thai EFL classrooms should be re-evaluated not as a deficit, but as a culturally conditioned behavior aimed at maintaining group harmony and saving face.

To fully understand this phenomenon, three specific cultural factors that significantly impact interactional patterns in the Thai context must be considered:

Power Distance and Hierarchy

The Thai educational system is traditionally hierarchical, placing the teacher at a superior status. This creates a dynamic where students are reluctant to initiate turns or question the teacher, fearing it may be perceived as a challenge to authority.

Face-Saving (*Kreng-jai*)

In the Thai sociocultural context, “*Kreng-jai*” refers to a strong sense of consideration and the avoidance of causing discomfort or loss of face to others. This cultural norm leads learners to avoid actions that might embarrass themselves or others, such as giving incorrect answers or openly disagreeing, often resulting in hesitation or prolonged silence during classroom interaction.

Communication Anxiety

The pressure to perform correctly in front of a “native speaker” exacerbates anxiety. When foreign teachers misinterpret Thai silence as a refusal to participate, they often fill the silence themselves, inadvertently reinforcing the students’ passive role and denying them the opportunity to develop interactional competence.

4. Language Proficiency and Interactional Competence

While CIC is essential for all learners, linguistic proficiency significantly shapes the nature of classroom interaction. According to recent studies, high-proficiency learners often possess a wider interactional repertoire, allowing them to engage in ‘online’ self-repair and produce extended turns. Conversely, low-proficiency learners frequently face a higher ‘cognitive load,’ which results in prolonged silence and a reliance on ‘code-switching’ as an interactional strategy (Walsh, 2012). This study builds on these findings by comparing how Thai EFL students at different proficiency levels navigate the interactional architecture of the classroom.

Specifically, prolonged silence in low-proficiency groups often signifies interactional breakdowns and systemic difficulties in turn-management (Lo, 2017), as opposed to a deliberate choice of reticence. Distinguishing between these functions is essential for accurately interpreting the diverse roles of silence across varying levels of linguistic competence.

Taken together, the literature suggests that classroom interaction in Thai EFL contexts is shaped by the interplay of three key dimensions: (1) interactional mechanisms examined through Conversation Analysis (e.g., turn-taking, repair, and sequence organization), (2) sociocultural factors such as face-saving and “*Kreng-jai*,” and (3) learners’ linguistic proficiency levels. However, these dimensions are often examined in isolation. This study seeks to integrate these elements into a unified analytical and pedagogical framework, as illustrated in Figure 1.

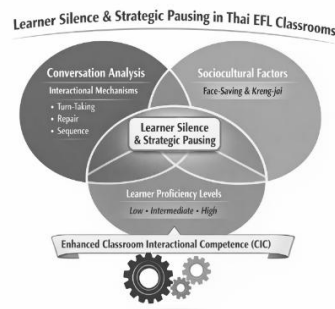


Figure 1 Conceptual Framework of Learner Silence and Strategic Pausing in Thai EFL Classrooms

Source: (ChatGPT, 2026)

Figure 1 illustrates the interaction among three key dimensions influencing classroom interaction in Thai EFL contexts. Conversation Analysis (CA) provides the analytical lens through interactional mechanisms such as turn-taking, repair, and sequence organization. Sociocultural factors, particularly face-saving and “Krong-jai,” shape learners’ participation and interactional behavior. In addition, learners’ linguistic proficiency levels influence cognitive load and the ability to manage interaction. The intersection of these dimensions results in different forms of learner silence, ranging from interactional lapses to strategic pausing. These insights inform the development of pedagogical strategies aimed at enhancing Classroom Interactional Competence (CIC).

Conversation Analysis as an Analytical Framework

To investigate the intricate dynamics of Thai EFL classrooms, this study adopts Conversation Analysis (CA) as its primary methodological lens. Unlike other qualitative approaches that may rely on participants' retrospective accounts (e.g., interviews), CA focuses exclusively on the observable, "here-and-now" details of interaction. By treating classroom talk as a structured social institution, CA allows the researcher to uncover the "interactional architecture" that governs how teaching and learning are accomplished—or hindered—moment by moment.

To operationalize this framework, the analysis focuses on five core interactional mechanisms established in foundational CA literature and applied to educational settings:

1. Turn-Taking

The organization of "who speaks when" is fundamental to classroom order. While ordinary conversation allows for free turn allocation, classroom interaction is often characterized by the teacher’s control over the floor. Analyzing turn-taking mechanisms reveals how participation opportunities are distributed and how Thai learners may struggle to "self-select" or bid for turns due to the cultural norms of hierarchy previously discussed.



This is the fundamental mechanism organizing "who speaks when" (Sacks et al., 1974). In classrooms, this is often characterized by Teacher Nomination (the teacher selects the next speaker) or Self-selection (students bid for a turn). Analyzing turn-taking reveals power dynamics and participation opportunities (Lo, 2017).

2. Adjacency Pairs

Classroom talk is heavily structured around paired actions, such as Greeting-Greeting or, most crucially, Question-Answer sequences. In an EFL context, the failure to complete an adjacency pair—such as a student responding to a teacher's question with prolonged silence—is not merely an absence of speech but an "accountable" action that signals interactional trouble or a lack of comprehension.

These are parallel actions, such as Question-Answer or Greeting-Response, where the first utterance (First Pair Part) creates an expectation for a specific type of second utterance (Second Pair Part) (Schegloff & Sacks, 1973; Yule, 1996). Failures to complete these pairs often signal interactional trouble.

3. Sequence Organization

Beyond simple pairs, CA examines how turns are chained together to form sequences. This includes *pre-sequences* (e.g., checking readiness before asking a question) and *insertion sequences* (e.g., asking for clarification). Understanding sequence organization helps identify how teachers scaffold learning and how students negotiate meaning before committing to a final answer.

This looks at how actions are ordered, including pre-sequences or insertion sequences (e.g., asking for clarification before answering a question) (Stivers, 2021). It reflects how learners manage understanding before committing to an answer.

4. Repair

Repair refers to the mechanisms used to address problems in speaking, hearing, or understanding. In language classrooms, the distinction between "pedagogical correction" (focusing on accuracy) and "conversational repair" (focusing on mutual understanding) is vital. Analyzing whether repair is self-initiated (by the student) or other-initiated (by the teacher) provides insight into the learner's autonomy and the teacher's ability to facilitate "space for learning". This refers to the mechanisms used to address problems in speaking, hearing, or understanding. Repairs can be self-initiated (by the speaker) or other-initiated (by the teacher/peer) (Schegloff, Jefferson, & Sacks, 1977).

In the context of repair, the use of "Interactional Fillers" (e.g., uhm, well, let me see) serves as a crucial mechanism for maintaining the floor. For Thai learners, transitioning from a silent "lapse" to a "strategic pause" using these fillers is a key indicator of developing CIC. This allows the learner to signal that a repair is in progress, thereby preventing the teacher from prematurely completing the turn for them (Other-repair).

5. Preference Organization

CA distinguishes between 'preferred' responses (usually immediate and direct) and

‘dispreferred’ responses (delayed, mitigated, or hesitant). In Thai EFL classrooms, learner silence or the use of delay markers (e.g., “Umm...”) often functions as a dispreferred response. CA enables the researcher to decode these signals not as refusals, but as indicators of cognitive processing or face-saving strategies.

This concept distinguishes between ‘preferred’ responses (usually immediate and direct) and ‘dispreferred’ responses (often delayed, hesitant, or silent) (Tudini & Liddicoat, 2017). In an EFL context, delays often signal anxiety or cognitive processing issues rather than mere refusal.

The Rationale for Conversation Analysis (CA)

The selection of Conversation Analysis (CA) is driven by its unique capacity to bridge the gap between “what happens” in the classroom and “how” it happens through a micro-analytic lens. As a diagnostic tool, CA moves beyond general observations of learner passivity to pinpoint the exact sequential environments where participation breaks down, such as the interplay between question design and wait-time. Furthermore, Han (2024) argues that CA provides “micro-analytic evidence” that makes implicit interactional rules explicit, offering a concrete foundation for teacher development and pedagogical intervention.

Crucially, CA analyzes interaction from the participants’ perspective, which is essential for avoiding cultural bias when interpreting Thai learners’ silence. By validating these behaviors within their specific sociocultural context, CA ensures that subsequent pedagogical interventions are both culturally sensitive and evidence based. This analytical foundation underpins the research design of the present study and supports the development of a Conversation Analysis-informed pedagogical framework, as illustrated in Figure 1.

Research Design and Analytical Procedures

This study adopts a qualitative, data-driven approach grounded in Conversation Analysis (CA) to examine naturally occurring classroom interaction. Consistent with the principles of CA, the study focuses on the micro-analysis of turn-taking, silence, and repair sequences as they unfold in real-time interaction. This approach enables a detailed comparison of interactional patterns across learners with different proficiency levels, thereby directly addressing the research objectives of the study. In line with CA methodology, the study does not aim for statistical generalization but for analytic generalization through detailed examination of interactional practices.

1. Research Setting

The study was conducted in a higher education context in Northern Thailand. The research site was an undergraduate English as a Foreign Language (EFL) classroom at a Rajabhat University, specifically a “Listening and Speaking II” course. This course was selected because it prioritizes oral



interaction, making it an ideal setting for observing real-time negotiation of meaning and interactional competence. The classroom operates under a task-based learning approach designed to promote student-centered interaction.

2. Participants

The participants consisted of 28 first-year undergraduate English majors at a Rajabhat University ($N=28$), categorized into high, intermediate, and low proficiency levels based on their mid-term scores. The distribution of the student participants is detailed in Table 1. Additionally, the course was led by a male Irish native English speaker with over five years of experience in higher education, whose classroom practices and interactional management provided an important contextual backdrop for interpreting the interactional data.

Table 1 Distribution of Participants by English Proficiency Levels

Proficiency Level	Number ($N=28$)	Percentage (%)	Mean Score
High	9	32.14%	≥ 25.0
Intermediate	12	42.86%	18.0 – 24.9
Low	7	25%	< 18.0
Total	28	100%	

Table 1 illustrates that the largest segment of the sample is the intermediate group (42.86%), while the high and low proficiency groups comprise 32.14% and 25.00%, respectively. This categorization provides the analytical basis for comparing interactional patterns—particularly silence, turn-taking, and repair—across different proficiency levels.

The sample size of 28 participants is considered appropriate for Conversation Analysis, which prioritizes depth of analysis over statistical generalization. Rather than aiming for representativeness, CA focuses on detailed examination of interactional phenomena within naturally occurring data. The selected participants provide sufficient interactional data to allow for systematic comparison across proficiency levels and to identify recurring patterns of silence, turn-taking, and repair.

3. Data Collection

Consistent with the principles of Conversation Analysis, this study relied on naturally occurring data rather than experimental or elicited production. The primary data set comprised 12 hours of video and audio recordings, supplemented by ethnographic field notes. Two video cameras were positioned to capture both the teacher's front-of-class instruction and the students' multimodal reactions, such as gestures and eye gaze. To ensure the capture of low-volume peer interactions, high-quality audio recorders were placed within student groups (Sert, 2019). Additionally, non-participant observation was conducted to provide ethnographic context, including the physical classroom layout and ambient factors

influencing interaction (Walsh, 2011). This dataset was selected to enable detailed examination of interactional patterns, particularly silence, turn-taking, and repair, across learners with different proficiency levels.

4. Transcription and Analytical Procedures

The raw audio-visual data was transcribed using the Jefferson (2004) standardized system, which captures temporal aspects (e.g., micro-pauses and timed silence), prosodic features, overlapping speech, and non-verbal cues (Hepburn & Bolden, 2012). These transcription conventions are essential for capturing fine-grained interactional details, particularly micro-pauses and timing, which are central to the analysis of wait-time and interactional trouble in this study. Following transcription, the analysis employed an inductive, data-driven approach (Seedhouse, 2004). This process involved "unmotivated looking" to identify emerging patterns, followed by "collection building" of specific phenomena, such as teacher-initiated repair and extended silence. Each instance was subjected to sequential analysis to examine how participants oriented and resolved interactional problems, thereby grounding the analysis in participants' own orientations rather than the researcher's assumptions. To ensure analytic rigor, multiple instances of each interactional phenomenon were examined across the dataset to identify recurrent patterns rather than isolated occurrences.

5. Pedagogical Interpretation

Finally, the interactional findings were interpreted through the lens of Walsh's (2011) Classroom Interactional Competence (CIC) framework. This stage involved mapping micro-analytic CA findings onto pedagogical goals to develop a Conversation Analysis-informed pedagogical framework. By bridging the gap between observable interactional behaviors and instructional objectives, the analysis provides a data-driven foundation for enhancing teacher-student talk-time balance and managing strategic pausing across different proficiency levels.

Results

1. Participant Profiles

The study analyzed interactional data from a total of 28 first-year undergraduate English major students. Based on their mid-term examination scores, participants were categorized into three distinct proficiency levels to facilitate a comparative analysis of their interactional patterns. As illustrated in Table 1, the largest group consisted of intermediate learners, representing 42.86% (n=12) of the total sample. High-proficiency learners accounted for 32.14% (n=9), while the low-proficiency group comprised the remaining 25.00% (n=7). This distribution ensures a representative cross-section of the classroom population, allowing for a rigorous examination of how varying linguistic competence influences silence, turn-taking, and overall classroom interactional competence (CIC).



2. Comparative Analysis of Interactional Patterns

The analysis of classroom interaction reveals significant disparities in how learners across different proficiency levels manage silence and turn-taking. The quantitative findings regarding pausing durations and interactional characteristics are summarized in Table 2.

Table 2 Comparison of Interactional Patterns and Silence across Proficiency Levels

Proficiency Level	Prop. (%)	Avg. Silence/Pause	Interactional Characteristics
High	9 (32.14%)	0.5 – 0.7 sec	Extended turns, active self-correction
Intermediate	12 (42.86%)	0.8 – 1.2 sec	Minimal responses, requires prompting
Low	7 (25%)	1.5 – 2.0+ sec	Prolonged silence, frequent code-switching

As shown in Table 2, there is a clear correlation between linguistic competence and the duration of silence. Low-proficiency learners exhibited significantly longer pauses (1.5 - 2.0+ seconds) compared to the high-proficiency group, whose brief pauses (0.5 - 0.7 seconds) were often used for self-correction and turn expansion.

3. Sequential Analysis of Classroom Excerpts

This section provides a micro-analytic examination of classroom excerpts to demonstrate the interactional disparities in turn-management and silence usage across different proficiency levels.

Excerpt 1: Strategic Pausing and Self-Repair (High Proficiency Group)

This excerpt illustrates how high-proficiency learners utilize pauses for cognitive processing and self-initiated repair without losing the floor.

02 T: ...can you tell me about your daily routine.

03 let's go one by one. ((looked at all the students, smiled, and nodded))

04 S01?

05 S01: (0.6) uh:: I wake up around six,

06 then I go to university by: bus.

07 after class (.) I usually do assignments. ((smiled at the teacher))

In line 05, S01 exhibits a brief pause (0.6 seconds) accompanied by the interactional filler "uh::". According to Van Zant et al. (2025), this characterizes "Strategic Pausing," where silence does not signal a breakdown but rather the speaker's confidence in maintaining the floor to formulate complex syntactic structures. This results in an Extended Learner Turn, a key indicator of high Classroom Interactional Competence (CIC).

Excerpt 2: Interactional Lapse and Silence (Low Proficiency Group)

In contrast, this excerpt demonstrates "empty silence," which leads to a fragmented interactional flow.

27 T: S06?

28 S06: (2.0) uh:: (.) wake up.

29 (0.5) sleep, (0.3) more.

30 T: O-kay.

S06 (Low Proficiency) displays a prolonged silence of 2.0 seconds in line 28. This duration is interpreted as an Interactional Lapse, representing a failure to complete the Adjacency Pair (Question-Answer) promptly. The student produces only Minimal Responses (lines 28-29), reflecting a high Cognitive Load and communication anxiety. This sequence appears to close without further expansion, as no extended turn or elaboration is produced. As a result, opportunities for self-repair or interactional development are not taken up within this sequence. This pattern is consistent with low-proficiency learners, for whom prolonged silence may reflect increased cognitive load and difficulty in producing a second pair part.

Excerpt 3: Task-Oriented Interaction vs. Meaning-Making

Teacher reflections from Weeks 3 and 4 provide further empirical evidence of the shift in interactional quality:

Week 3 (Task-Oriented)

The NEST observed "*It felt more like 'I've done my part' than having a real discussion.*" This aligns with the data in Table 2, suggesting that low-proficiency learners prioritize Task Completion over meaningful interaction, often resulting in premature sequence closures.

Week 4 (Wait-time Intervention)

Following the implementation of extended wait-time and follow-up questions, the teacher noted: "*Sometimes one sentence opens something bigger.*" This observation suggests that when instructors manage the "Space for Learning" (SFL) effectively, particularly through extended wait-time and restraint from immediate turn completion, interactional sequences are more likely to develop, reducing problematic silence and creating opportunities for increased student agency.

Taken together, these findings provide the empirical basis for the development of a Conversation Analysis-informed pedagogical framework, as presented in the following section.

Pedagogical Guidelines for Developing Classroom Interaction

Drawing upon the empirical findings and analytical insights of this study, as well as the frameworks of Conversation Analysis (CA) and Classroom Interactional Competence (CIC), this section proposes four key pedagogical guidelines. These guidelines, supported by the observed interactional



patterns among learners of varying proficiency, aim to transform the interactional architecture of Thai EFL classrooms from teacher-dominated discourse into a more collaborative and evidence-based Space for Learning (SFL).

1. Managing Wait-time and Strategic Pausing

Teachers should differentiate wait-time based on the proficiency levels identified in this study. However, beyond simply waiting, teachers should explicitly train students in "Pausing Tactics" (Ali, 2025). This involves teaching learners how to use interactional fillers to signal a "thinking space" rather than a "communication breakdown." This practice transforms the silent lapse into a strategic pause that, as Van Zant et al. (2025) suggest, enhances the speaker's perceived competence and ensures the teacher provides sufficient space for learner self-repair.

2. Encouraging Student-initiated Turns through Interactional Fillers

To foster agency, students, especially in the low-proficiency group, should be equipped with temporal cues (e.g., "Well," "Let me see"). These tools allow students to "hold the floor" during the cognitive processing of a second pair part (SPP). By practicing these pausing tactics, students can manage the interactional architecture more effectively, moving from passive recipients to active negotiators of meaning.

3. Employing Face-Saving Repair Strategies

To mitigate the anxiety rooted in the Thai concept of "face," the framework advocates for "repair-initiation" over direct correction. Instead of utilizing teacher-led other-repair, which often triggers learner withdrawal, instructors should employ clarification requests and prompts that encourage Self-Repair (Han, 2024). This approach minimizes face threat by allowing students to rectify their own linguistic errors, thereby maintaining their status as competent interlocutors. By shifting the focus from "evaluating accuracy" to "negotiating meaning," these strategies transform potential interactional breakdowns into opportunities for learning, fostering a low-anxiety environment where students feel secure to experiment with the target language.

4. Balancing Teacher-Student Talk Time to Foster Agency

High-quality classroom interaction is defined not by the quantity of teacher talk, but by its ability to facilitate learner involvement and create a "Space for Learning" (Li & Walsh, 2023). This guideline encourages teachers to consciously limit excessive Teacher Talking Time (TTT) and avoid "interactional fillers" that prematurely close the floor. By increasing Student Talking Time (STT) through referential questioning and providing sufficient wait-time, teachers empower students to move beyond minimal responses toward extended turns. This balance is essential for fostering student agency, allowing learners to take ownership of the conversation and develop the complex interactional repertoire necessary for real-world communication.

Discussion

The empirical findings of this study provide a nuanced understanding of classroom interaction among Thai EFL learners across different proficiency levels. The significant disparity in silence durations—where low-proficiency learners exhibited pauses nearly three times longer than their high-proficiency counterparts—suggests that silence may not be a monolithic phenomenon of “Thai reticence,” but rather a context-sensitive phenomenon linked to learners’ linguistic competence and the interactional architecture of the classroom. This section addresses the research objectives by interpreting how interactional patterns and challenges identified in the findings inform the development of a Conversation Analysis-informed pedagogical framework.

1. Strategic Pausing vs. Interactional Lapse

As evidenced in Excerpt 1, high-proficiency learners utilized brief, intentional pauses (0.5 - 0.7s) to facilitate self-repair. This behavior aligns with Van Zant et al. (2025), who suggest that appropriate pausing enhances the perception of speaker competence. In contrast, the prolonged 2.0-second lapses observed in the low-proficiency group (Excerpt 2) functioned as communication breakdowns. This indicates that for lower-proficiency learners, silence may function as an “unfilled pause,” potentially associated with increased cognitive load and interactional difficulty, whereas for higher-proficiency learners, it appears to serve as a resource for maintaining the floor.

2. From Task-Oriented to Meaning-Making

The teacher reflections in Week 3 and 4 further validate the shift from “Task completion” to “Meaning-making.” When the instructor moved away from teacher-led turns and provided increased wait-time, learners began to produce Extended Learner Turns. This is consistent with the view that “appropriate pausing” may be teachable as a pedagogical strategy or “pausing tactic” (Ali, 2025). By explicit training in using fillers (uhm, well), Thai learners can move from passive silence to active negotiation of meaning, effectively building their Classroom Interactional Competence (CIC).

Implications & Implementation

The pedagogical guidelines proposed in this study - strategic pausing, wait-time management, and face-saving repair - provide a concrete pathway for transforming Thai EFL classrooms.

- Implementation for Teacher Development

Consistent with Li and Walsh (2023), this study argues for the integration of Conversation Analysis (CA) into teacher education. By utilizing video-stimulated recall, teachers can develop “interactional awareness,” allowing them to diagnose student silence not as a lack of motivation, but as a cognitive or interactional requirement. This shifts the focus from blaming the learner’s culture to proactively adjusting the teacher’s “interactional architecture.”



- Implementation for the Curriculum

In alignment with the practical trends suggested by Ali (2025), this study advocates for the explicit teaching of pausing tactics. Training learners to use temporal cues and fillers allows them to "hold the floor" and manage the cognitive load of second language production, effectively reducing the face-threat associated with prolonged silence.

Limitations and Suggestions for Future Research

While this study offers preliminary insights, it is limited by its specific context of 28 English majors at a single Rajabhat University, which may affect the transferability of the findings to other Thai EFL settings. Although 12 hours of data were sufficient for micro-analytic purposes, future research could adopt a longitudinal design to examine the development of learners' Classroom Interactional Competence (CIC) over time. In addition, comparative studies involving both Thai and foreign instructors may further illuminate the role of intercultural factors, particularly in relation to face negotiation.

A further limitation concerns the analytical scope of the study. Although multimodal data capturing students' gaze, gesture, and body orientation were systematically collected, the analysis focused primarily on verbal interaction and silence duration. Given that non-verbal conduct constitutes an integral dimension of classroom interaction (Sert, 2019; Mondada, 2019), its exclusion limits the ability to account for the full interactional work performed during silence episodes—particularly in relation to face-sensitive behaviors such as gaze aversion. Future research should therefore adopt a multimodal Conversation Analysis approach to provide a more comprehensive account of how silence is managed across different proficiency levels.

Conclusion

Ultimately, the findings of this study provide preliminary evidence that learner silence in Thai EFL classrooms may be better understood as a complex, proficiency-dependent and interactionally shaped phenomenon, rather than solely as a fixed cultural trait. By bridging the micro-analysis of talk with the macro-goals of education, this framework establishes a data-driven foundation for fostering Student Agency. As Thai EFL classrooms move toward more collaborative Spaces for Learning (SFL), the insights from this study offer a scalable model for enhancing interactional competence and empowering learners to become active participants in their own linguistic development.

Acknowledgement

The authors gratefully acknowledge the financial support provided by the University of Phayao. We also extend our sincere appreciation to the advisory team for their invaluable guidance, and to the experts for their validation of the research instruments.



References

- Ali, E. M. (2025). Teaching English Turn-taking and Pausing Tactics: A Practical Trend for the Promotion of Students' Performance in Foreign Classes. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 51(5), 55-62.
- Balaman, U. (2025). A longitudinal case study of L2 interactional competence development in the ELT classroom: Teachability and learnability of L2 interactional practices. *International Journal of Applied Linguistics*, 35(4), 2237-2247. <https://doi.org/10.1080/19463014.2025.2323456>
- ChatGPT. (2026). *Conceptual Framework of Learner Silence and Strategic Pausing in Thai EFL Classrooms* [AI-generated image]. <https://chatgpt.com>
- Han, X. (2024). From Conversation to Interaction: A Pedagogical Exploration of Applying Conversation Analysis in EFL Classrooms. *TESL-EJ*, 28(3), n3. <https://doi.org/10.55593/ej.28111a7>
- Hepburn, A., & Bolden, G. B. (2012). The conversation analytic approach to transcription. In J. Sidnell & T. Stivers (Eds.), *The handbook of conversation analysis* (pp. 57-76). Wiley-Blackwell.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. In G. H. Lerner (Ed.), *Conversation analysis: Studies from the first generation* (pp. 13-31). John Benjamins.
- Kang, H., & Chang, B. (2016). Examining Culture's Impact on the Learning Behaviors of International Students from Confucius Culture Studying in Western Online Learning Context. *Journal of International Students*, 6(3), 779-797. <https://doi.org/10.32674/jis.v6i3.356>
- Lo, M. F. (2017). *Classroom interactional competence (CIC) in EFL student-led small group task interaction*. [Doctoral dissertation, Newcastle University]. <http://theses.ncl.ac.uk/jspui/handle/10443/4015>
- Long, M. H. (1996). The role of linguistic environment in second language acquisition. In W. C. Ritchie, & T. K. Bhatia (Eds.). *Handbook of second language acquisition* (pp. 413-468). San Diego: Academic Press.
- Moorhouse, B. L., Li, Y., & Walsh, S. (2023). E-classroom interactional competencies: Mediating and assisting language learning during synchronous online lessons. *Relc Journal*, 54(1), 114-128. <https://doi.org/10.1177/0033688220985274>
- Sacks, H., Schegloff, E. A., & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4), 696-735.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, 53(2), 361-382.
- Schegloff, E. A. (1996). Turn organization: One intersection of grammar and interaction. *Studies in interactional sociolinguistics*, 13, 52-133.
- Seedhouse, P. (2004). *The interactional architecture of the language classroom: A conversation analysis perspective*. Blackwell.



- Sert, O. (2019). *Social interaction and L2 classroom discourse*. Edinburgh University Press.
- Somsai, S., & Intaraprasert, C. (2011). Strategies for coping with face-to-face oral communication problems employed by Thai university students majoring in English. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 11(3), 88-96.
- Stivers, T. (2021). Is conversation built for two? The partitioning of social interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 54(1), 1-19.
- Teng, B., & sinwongsuwat, K. (2015). Teaching and Learning English in Thailand and the Integration of Conversation Analysis (CA) into the classroom. *English Language Teaching*, 8(3), 13-23.
- Tudini, V., & Liddicoat, A. J. (2017). Computer-mediated communication and conversation analysis. *Language, education and technology*, 1-12.
- Van Zant, A., Berger, J. A., Packard, G. M., & Wang, H. (2025). *The Power of Pausing in Conversation*. Available at SSRN 5119651.
- Walsh S (2006) *Investigating Classroom Discourse*. London: Routledge.
- Walsh, S. (2011). *Exploring classroom discourse: Language in action*. Routledge.
- Walsh, S. (2012). Conceptualising classroom interactional competence. *Novitas-Royal (Research on Youth and Language)*, 6(1), 1-14.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้านในประเทศไทย: กรอบแนวคิดการสนับสนุน
ผู้ปกครองในบริบท EFL

Home English Literacy Environment in Thailand: A Conceptual Model of Parental
Support in EFL Contexts

Received : 10 February 2026

Revised : 02 June 2026

Accepted : 17 June 2026

อุบลรัตน์ พูลทรัพย์

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

*Corresponding author e-mail: Aj.ubolrat@gmail.com

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language: EFL) ยังคงพึ่งพาการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นหลัก ขณะที่บทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยังได้รับการศึกษาอย่างจำกัด แม้งานวิจัยด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน (Home Literacy Environment: HLE) ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นบริบทภาษาแม่จะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสภาพแวดล้อมภายในบ้านกับพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก แต่ยังขาดกรอบแนวคิดสำหรับอธิบายการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในครอบครัวในบริบท EFL บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำเสนอกรอบแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (Home English Literacy Environment: HELE) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้และภาษา ปัจจัยด้านอารมณ์และแรงจูงใจ ปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบท กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางภาษาในครอบครัว และผลลัพธ์ด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก กรอบแนวคิดนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย การพัฒนาเครื่องมือวัด และการออกแบบการสนับสนุนผู้ปกครองร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กในบริบทครอบครัวไทย

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน, การสนับสนุนผู้ปกครอง, การเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ, พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย, ภาษาศาสตร์จิตวิทยา



Home English Literacy Environment in Thailand: A Conceptual Model of Parental Support in EFL Contexts

Ubolrat Poonsup

English Program, Humanities and Social Sciences,

Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: Aj.ubolrat@gmail.com

Abstract

English language learning among Thai children in an English as a foreign language (EFL) context continues to rely largely on classroom instruction, while the contribution of families to children's English learning remains underexplored. Although research on the Home Literacy Environment (HLE), predominantly conducted in first-language contexts, has consistently demonstrated positive links between home experiences and children's language and literacy development, a dedicated conceptual framework for EFL family contexts remains scarce. This conceptual paper reviews relevant literature and introduces the Home English Literacy Environment (HELE), a framework that brings together parental cognitive-linguistic factors, affective-motivational factors, structural and contextual influences, and language-related interactions within the family to explain children's language and literacy outcomes. This conceptual framework can be used to guide future research, the development of measurement instruments, and the design of parental support initiatives in collaboration with relevant organizations to promote children's English language learning in Thai family contexts.

Keywords: Home English Literacy Environment (HELE), Parental support, English as a Foreign Language (EFL), Early childhood language development, and Psycholinguistics

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยอยู่ภายใต้บริบทภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language: EFL) ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รับการเรียนรู้ผ่านบริบทห้องเรียนเป็นหลัก และครูยังคงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง แม้การปฏิรูปทางการศึกษาจะพยายามส่งเสริมแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการจัดการเรียนรู้เชิงสื่อสารมากขึ้น (Pattaradej & Phantuwat, 2021) อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ทักษะต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ความไม่พร้อมด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี รวมถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาอย่างแท้จริง (Punthumasen, 2007) สถานการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การพึ่งพาการเรียนรู้ในบริบทห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบริบท EFL

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน (Home Literacy Environment: HLE) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในงานวิจัยด้านพัฒนาการภาษาและการรู้หนังสือ โดย แนวคิด HLE หมายถึง กิจกรรม แนวปฏิบัติ และทรัพยากรด้านภาษาและการรู้หนังสือที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เน้นบทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาและการอ่านของเด็ก งานวิจัยในหลากหลายบริบททางภาษาแสดงให้เห็นว่าแนวคิด HLE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพัฒนาการด้านคำศัพท์ การตระหนักรู้ทางเสียง การอ่านระยะเริ่มต้น และทัศนคติต่อการอ่านของเด็ก (Inoue et al., 2020; Lau & Richards, 2021)

อย่างไรก็ตาม ในบริบทประเทศไทย งานวิจัยและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ HLE และการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในครอบครัวยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยบทบาทของผู้ปกครองมักถูกจำกัดอยู่ในลักษณะของการช่วยสอนการบ้าน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (Suwichagonpong & Hemchayart, 2014) ขณะที่บริบทการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้นมีข้อจำกัดด้านการได้รับข้อมูลภาษาอังกฤษ (Language input) ที่เพียงพอและโอกาสในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ยังขาดกรอบแนวคิดที่อธิบายบทบาทของผู้ปกครองและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในบ้านสำหรับบริบท EFL โดยเฉพาะ

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกรอบแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (Home English Literacy Environment: HELE) สำหรับบริบทประเทศไทย โดยบูรณาการปัจจัยด้านความรู้และภาษา ปัจจัยด้านอารมณ์และแรงจูงใจของผู้ปกครอง รวมถึงบริบทเชิงโครงสร้าง เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในบ้านกับพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็กในบริบท EFL ทั้งนี้ กรอบแนวคิดดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย การพัฒนาแนวทางสนับสนุนผู้ปกครอง และการกำหนดนโยบายด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในอนาคต

แนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE)

แนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) พัฒนต่อยอดจากแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) ซึ่งอธิบายบทบาทของผู้ปกครอง กิจกรรมการรู้หนังสือ และทรัพยากรภายในบ้านที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก (Puglisi et al., 2017; Sénéchal & LeFevre, 2002) โดยแนวคิด HLE ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาและศึกษาในบริบทภาษาแม่ (L1) และภาษาที่สอง (L2) ซึ่งเด็กสามารถได้รับข้อมูลภาษาอังกฤษที่เพียงพอจากสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม บริบท EFL มีลักษณะแตกต่างจากบริบท L1 และ L2 เนื่องจากเด็กมักมีโอกาสดำเนินการข้อมูลภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนอย่างจำกัด ทำให้การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในบ้านมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการสร้าง

โอกาสในการรับภาษาและการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีความหมาย (Inoue et al., 2020; Lau & Richards, 2021) ด้วยเหตุนี้แนวคิด HELE จึงเป็นการขยายมาจากกรอบแนวคิด HLE โดยให้ความสำคัญเพิ่มเติมกับความสามารถภาษาอังกฤษของผู้ปกครอง การสร้างโอกาสในการรับภาษาอังกฤษภายในบ้าน และการสนับสนุนจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านภาษาและทรัพยากร นอกจากนี้ แนวคิด HELE ยังแสดงให้เห็นความแตกต่างด้านความพร้อมของผู้ปกครองในฐานะผู้ป้อนภาษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยครอบคลุมทั้งการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง (Self-directed HELE) และการจัดกิจกรรมที่อาศัยการสนับสนุนจากแหล่งภายนอก (Supported HELE) เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของแต่ละครอบครัวในสังคมไทย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อการรู้หนังสือที่บ้าน (HLE)

การพัฒนาทักษะการรู้หนังสือของเด็กในบริบทครอบครัวสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural theory) ของไวโกตสกี (Vygotsky, 1978) เน้นว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลที่มีความรู้หรือทักษะมากกว่า แนวคิดสำคัญ เช่น ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) และช่วงของพัฒนาการ (Zone of proximal development: ZPD) ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีของผู้ปกครองและผู้ดูแลแล้วเป็นตัวกลางช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กผ่านปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายในบริบทธรรมชาติหรือครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ผลงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า การพัฒนาทางสติปัญญาและทักษะการรู้หนังสือระยะเริ่มต้นของเด็กเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ที่กระตือรือร้นระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในบริบทชีวิตประจำวัน (Snowling et al., 2016)

2. ทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological systems theory) ของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1979) กล่าวถึงความสำคัญและความหลากหลายของบริบทแวดล้อมที่ซ้อนกันหลายระดับต่อพัฒนาการของเด็ก และหนึ่งในระบบที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน คือ ระบบจุลภาค (Microsystem) อันประกอบด้วย บริบทธรรมชาติ (บ้านและครอบครัว) บริบทนี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อเด็กมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ผู้ดูแล กับเด็ก อันเป็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน จึงทำหน้าที่เป็นระบบจุลภาคที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาทักษะภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก (Snowling et al., 2016)

3. ทฤษฎีภาษาศาสตร์จิตวิทยา (Psycholinguistic theory of language learning) ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางสังคมในการเรียนรู้ภาษา (Steinberg & Sciarini, 2006) ปัจจัยทางจิตวิทยาครอบคลุมกระบวนการด้านความจำ ทักษะการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเสียงพูด แรงจูงใจ และทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษา ขณะที่ปัจจัยทางสังคมเกี่ยวข้องกับบริบทการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภายใต้กรอบนี้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) จึงเป็นสถานการณ์การเรียนรู้ตามธรรมชาติที่ผู้ปกครองและผู้ดูแลสามารถส่งเสริมทักษะภาษาและการรู้หนังสือของเด็กได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

จากทฤษฎีข้างต้น กรอบแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) เป็นการบูรณาการแนวคิดจากทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม ทฤษฎีระบบนิเวศ และภาษาศาสตร์จิตวิทยา เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง บริบทครอบครัว และพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก โดยทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมและทฤษฎีระบบนิเวศสนับสนุนมิติด้านปฏิสัมพันธ์ อารมณ์และแรงจูงใจ รวมถึงบริบทการเรียนรู้ภายในครอบครัว ขณะที่ภาษาศาสตร์จิตวิทยาสันนิษฐานมิติด้านความรู้และภาษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

ผลพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือจากการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการรู้หนังสือที่บ้าน (HLE)

ตลอดสามทศวรรษที่ผ่านมา งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) ในบริบทภาษาแม่ ภาษาที่สอง และ EFL พบความสอดคล้องว่า HLE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก โดยเฉพาะด้านคำศัพท์ การตระหนักรู้ทางเสียง ทักษะการอ่านระยะเริ่มต้น และทัศนคติต่อการอ่าน (Inoue et al., 2020; Lau & Richards, 2021; Sénéchal & LeFevre, 2002) นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการรู้คิดและประสาทวิทยาศาสตร์ (Cognitive neuroscience) ยังชี้ว่า การอ่านร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก รวมถึงความพร้อมของทรัพยากรการเรียนรู้ในบ้าน มีความสัมพันธ์กับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับภาษาและการอ่าน (Girard et al., 2021; Hutton et al., 2017) ขณะที่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว (Socioeconomic status: SES) และบรรยากาศทางอารมณ์เชิงสนับสนุนภายในครอบครัว มีบทบาทสำคัญต่อความพร้อมของทรัพยากร แรงจูงใจ การจัดกิจกรรม และทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ภาษา ซึ่งร่วมกันก่อรูปเป็นองค์ประกอบสำคัญของ HLE (Girard et al., 2021; Hutton et al., 2017; Lau & Richards, 2021) และนำไปสู่พัฒนาการที่สำคัญดังต่อไปนี้

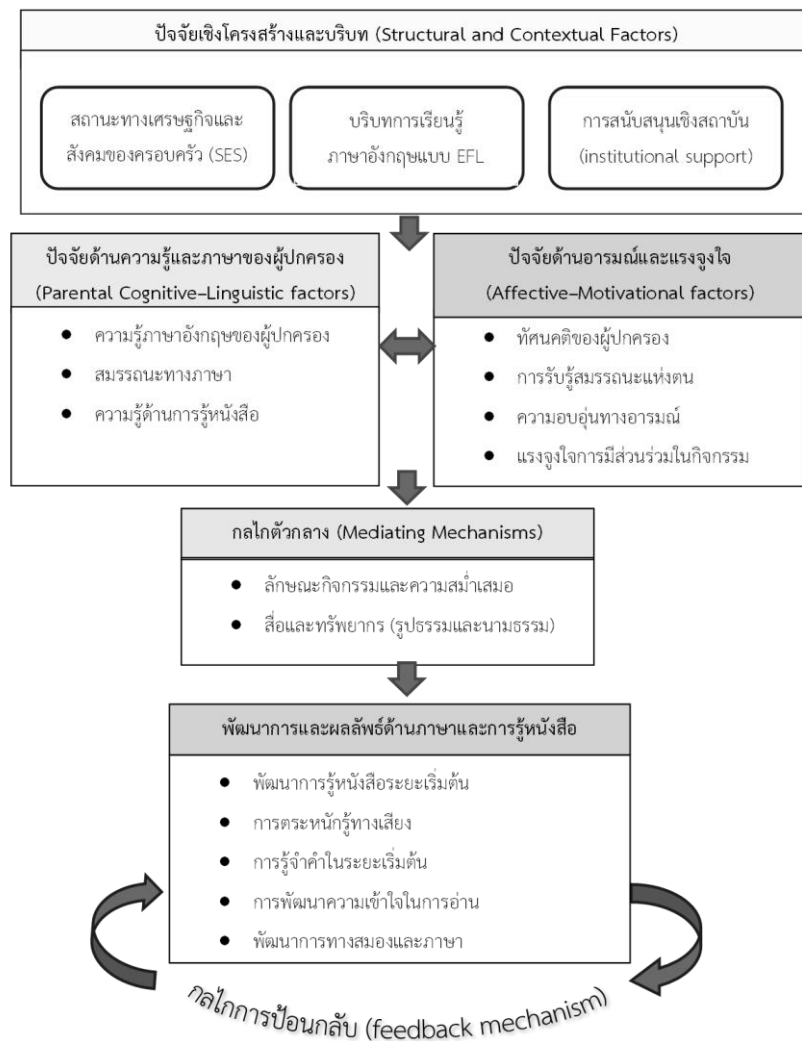
1. พัฒนาการรู้หนังสือระยะเริ่มต้น (Emergent literacy development) หมายถึง ทักษะ ความรู้และทัศนคติที่พัฒนาขึ้นก่อนการอ่านและการเขียนอย่างเป็นทางการ (Lonigan et al., 2000) รวมถึงทักษะทางภาษาพูด การตระหนักรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร และการตระหนักรู้ทางเสียง ตลอดจนทัศนคติเชิงบวกต่อการรู้หนังสือ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการอ่านในระยะต่อมา

2. พัฒนาการตระหนักรู้ทางเสียง (Phonological awareness) และการรู้จำคำในระยะเริ่มต้น (Early word recognition) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการรู้หนังสือระยะเริ่มต้น ทักษะการตระหนักรู้ทางเสียงช่วยให้เด็กสามารถรับรู้และจัดการหน่วยเสียงของภาษา เช่น เสียงต้น เสียงสัมผัส และหน่วยเสียงย่อย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเชื่อมโยงตัวอักษรกับเสียงในกระบวนการถอดรหัสคำ ขณะที่การรู้จำคำเป็นความสามารถของเด็กในการจดจำคำที่คุ้นเคยจากประสบการณ์การเห็นและได้ยินคำซ้ำ ๆ ในบริบทที่มีความหมาย งานวิจัยของมอล และบัส (Mol & Bus, 2011) ชี้ให้เห็นว่า การอ่านร่วมกันและกิจกรรมการรู้หนังสือเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการของทักษะทั้งสองด้านนี้ อันเป็นกลไกสำคัญในมิติด้านความรู้และภาษาตามกรอบแนวคิด HELE

3. พัฒนาการความเข้าใจในการอ่าน (Reading comprehension development) แนวคิด HELE ยังสนับสนุนความเข้าใจในการอ่านผ่านการพัฒนาทักษะการถอดรหัสคำและความเข้าใจทางภาษา ตามกรอบแนวคิด Simple View of Reading (Gough & Tunmer, 1986) โดยเด็กค่อย ๆ พัฒนากลยุทธ์การอ่านจากเชิงภาพ สู้เชิงตัวอักษร และเชิงออร์โธกราฟิก เพื่อสร้างความหมายจากข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) เป็นรากฐานสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) โดยสนับสนุนพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็กผ่านกลไกทางการรู้คิด ประสาทวิทยา มิติด้านอารมณ์-แรงจูงใจ และบริบทเชิงโครงสร้าง SES อย่างไรก็ดี ในบริบท EFL บทบาทของผู้ปกครองยังรวมถึงความสามารถและทักษะด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งยังได้รับการศึกษาอย่างจำกัดในงานวิจัยที่ผ่านมา จึงเป็นเหตุผลที่บทความนี้เสนอโมเดลเชิงแนวคิด HELE สำหรับบริบท EFL

จากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมการรู้หนังสือที่บ้าน (HLE) การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในบริบท EFL บทบาทของผู้ปกครอง และพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก จากนั้นจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงแนวคิดและฐานทฤษฎีเพื่อพัฒนาองค์ประกอบของโมเดล โดยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1



ภาพ 1 โมเดลสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) ในบริบท EFL

ภาพ 1 เป็นการบรรยายเชิงสังเคราะห์ที่นำไปสู่โมเดล HELE อัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบท (Structural and contextual factors) หมายถึง เงื่อนไขแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือภาษาอังกฤษภายในบ้าน ได้แก่ SES บริบทการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ EFL และการสนับสนุนเชิงสถาบัน ซึ่งร่วมกันกำหนดโอกาส ความพร้อมด้านทรัพยากร และคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในครอบครัว (Bronfenbrenner, 1979; Lau & Richards, 2021) โดย SES ส่งผลต่อความพร้อมด้านทรัพยากรและโอกาสทางการเรียนรู้ บริบท EFL จำกัดการสัมผัสภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และการสนับสนุนเชิงสถาบันช่วยเสริมความรู้ทรัพยากร และแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแก่ครอบครัว

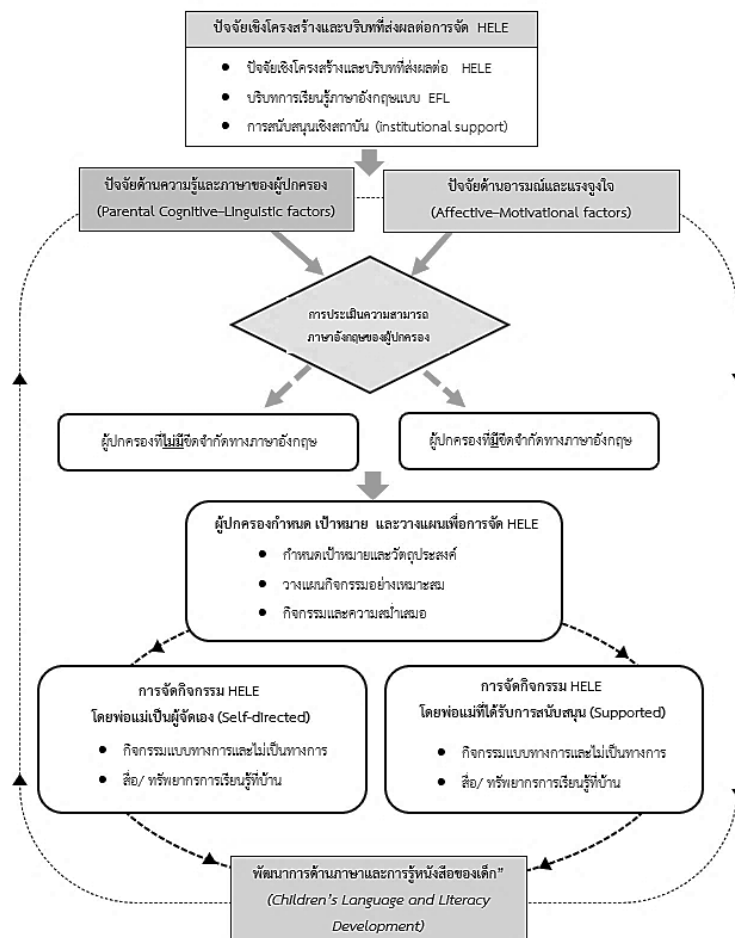
2. ปัจจัยด้านความรู้และภาษาของผู้ปกครอง (Parental cognitive-linguistic factors) หมายถึง ความสามารถและความรู้ทางภาษาอังกฤษของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในบ้านและการสนับสนุนพัฒนาการทางภาษาของเด็ก (Puglisi et al., 2017)

3. ปัจจัยด้านอารมณ์และแรงจูงใจ (Affective and motivational factors) ครอบคลุมความเชื่อมั่นของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก บรรยากาศทางอารมณ์ และปฏิสัมพันธ์เชิงบวกภายในครอบครัว ซึ่งส่งเสริมแรงจูงใจ ทักษะคิด และพัฒนาการทางภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก (Bandura, 1997; Snowling et al., 2016; Vygotsky, 1978)

1. กลไกตัวกลาง (Mediating mechanisms) ประกอบด้วยกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางภาษาในครอบครัว เช่น การอ่านร่วมกัน การใช้สื่อภาษาอังกฤษ และการสนทนา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงปัจจัยด้านครอบครัวกับพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก (Mol & Bus, 2011; Sénéchal & LeFevre, 2002)

1. ผลลัพธ์ด้านภาษาและการรู้หนังสือ (Language and literacy outcomes) ครอบคลุมพัฒนาการด้านคำศัพท์ การตระหนักรู้ทางเสียง การรู้จำคำ การอ่านระยะเริ่มต้น และความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษภายในบ้านในบริบท EFL (Gough & Tunmer, 1986; Lonigan et al., 2000)

จากกรอบแนวคิด HELE นี้ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความรู้และภาษาของพ่อแม่ ปัจจัยด้านอารมณ์และแรงจูงใจ และปัจจัยเชิงโครงสร้าง ส่งผลต่อกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางภาษาในครอบครัว ซึ่งทำหน้าที่เป็น กลไกตัวกลางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็กในบริบท EFL



ภาพ 2 เส้นทางการจัด HELE ในประเทศไทยสำหรับผู้ปกครองที่ไม่มีขีดจำกัดและที่มีขีดจำกัดด้านภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการจัด HELE ตามระดับความสามารถภาษาอังกฤษของผู้ปกครอง โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การจัดกิจกรรมด้วยตนเอง (Self-directed HELE) สำหรับผู้ปกครองที่มีความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ และการจัดกิจกรรมโดยอาศัยการสนับสนุน (Supported HELE) สำหรับผู้ปกครองที่มีข้อจำกัดด้านภาษา ทั้งสองรูปแบบอาศัยการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนกิจกรรม และการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก พร้อมทั้งมีกลไกการป้อนกลับที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ภายในบ้านสามารถปรับและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผลและข้อจำกัดของกรอบแนวคิด HELE

แม้งานวิจัยส่วนใหญ่จะรายงานความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง HLE กับพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก แต่ผลการศึกษาบางส่วนเสนอว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยร่วมอื่น เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ภายในบ้าน มากกว่าความถี่ของกิจกรรมการรู้หนังสือเพียงอย่างเดียว (Puglisi et al., 2017) ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่าประสิทธิผลของ HLE และ HELE อาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละครอบครัว และควรพิจารณาปัจจัยแวดล้อมอื่นร่วมด้วยในการอธิบายพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก นอกจากนี้ ในบริบท EFL ข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษ เวลา และทรัพยากรของผู้ปกครอง รวมถึงการใช้สื่อดิจิทัลโดยขาดปฏิสัมพันธ์เชิงคุณภาพ อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพของกิจกรรม HELE (Mol & Bus, 2011)

ทั้งนี้ กรอบแนวคิด HELE ที่นำเสนอในบทความนี้เป็นโมเดลเชิงแนวคิดที่พัฒนาจากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรม จึงมีข้อจำกัดในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโมเดลอย่างชัดเจน และอาจยังไม่ครอบคลุมความหลากหลายของบริบทครอบครัวและปัจจัยเฉพาะบริบทที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็ก นอกจากนี้ โมเดลดังกล่าวยังได้รับการศึกษาเชิงประจักษ์ในบริบทครอบครัวไทยอย่างจำกัด จึงควรมีการตรวจสอบและพัฒนาเพิ่มเติมในบริบทการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) ที่หลากหลาย รวมถึงการพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือวัดสภาพแวดล้อมเพื่อการรู้หนังสือภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) ให้มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาวิจัย การพัฒนาเครื่องมือ และการออกแบบแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในบ้าน ครูในการวางแผนและสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกับครอบครัว และนักวิจัยในการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษาต่อยอดในบริบทที่หลากหลาย

ข้อเสนอเชิงนโยบายและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสังเคราะห์วรรณกรรม พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านภาษาและการรู้หนังสือของเด็ก โดยเฉพาะในบริบทภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) ที่โอกาสได้รับภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนมีจำกัด ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กจึงควรให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างครอบครัวและสถานศึกษาควบคู่กันไป กรอบแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสนับสนุนผู้ปกครองผ่านชุดความรู้ สื่อ และคู่มือเกี่ยวกับการอ่านนิทาน การใช้เพลงและสื่อภาษาอังกฤษ การสนทนากับเด็ก และกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมตามช่วงวัย โดยสถานศึกษาอาจมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ให้คำแนะนำ และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เชื่อมโยงระหว่างบ้านและโรงเรียน นอกจากนี้ กรอบแนวคิด HELE อาจเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานสาธารณสุข ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถพัฒนาชุดความรู้หรือคู่มือสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองควบคู่กับภาษาแม่ เช่น แนวทางการอ่านนิทานสองภาษา การสนทนาในชีวิตประจำวัน การใช้เพลงและสื่อภาษาอังกฤษ

ตามช่วงวัย รวมทั้งบูรณาการเนื้อหาดังกล่าวเข้ากับการให้คำปรึกษาด้านพัฒนาการเด็กในคลินิกเด็กดีและบริการเยี่ยมบ้าน เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมภาษาได้อย่างเหมาะสมภายในครอบครัว

บทสรุป

เด็กก่อนวัยเรียนเป็นช่วงวัยสำคัญต่อการพัฒนาภาษาและการรู้หนังสือ โดยกรอบแนวคิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บ้าน (HELE) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กในบริบท EFL ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบท ปัจจัยด้านความรู้และภาษา ปัจจัยด้านอารมณ์และแรงจูงใจ ตลอดจนกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ทางภาษาในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพของการจัด HELE อาจแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละครอบครัว เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากปัจจัยร่วม เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง คุณภาพของปฏิสัมพันธ์ภายในบ้าน และข้อจำกัดด้านเวลา ภาษา และทรัพยากรของผู้ปกครอง อีกทั้งกรอบแนวคิดดังกล่าวยังต้องการการตรวจสอบเชิงประจักษ์เพิ่มเติมในบริบทครอบครัวไทย ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กจึงควรอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนผู้ปกครองด้านความรู้ สื่อ และแนวทางการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษที่เหมาะสม อันจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาภาษาและการรู้หนังสือของเด็กอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press.
- Reading Research Quarterly*, 37(4), 408–426. <https://doi.org/10.1598/RRQ.37.4.4>
- Girard, C., Bastelica, T., Léone, J., Epinat-Duclos, J., Longo, L., & Prado, J. (2021). Nurturing the reading brain: Home literacy practices are associated with children's neural response to printed words through vocabulary skills. *npj Science of Learning*, 6, 34. <https://doi.org/10.1038/s41539-021-00112-9>
- Gough, P. B., & Tunmer, W. E. (1986). Decoding, reading, and reading disability. *Remedial and Special Education*, 7(1), 6–10. <https://doi.org/10.1177/074193258600700104>
- Hutton, J. S., Phelan, K., Horowitz-Kraus, T., Dudley, J., Altaye, M., DeWitt, T., & Holland, S. K. (2017). Shared reading quality and brain activation during story listening in preschool-age children. *The Journal of Pediatrics*, 191, 204–211.e1. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2017.08.037>
- Inoue, T., Georgiou, G. K., & Parrila, R. (2020). Home literacy environment and early literacy skills: A cross-linguistic perspective. *Frontiers in Psychology*, 11, 1923. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01923>
- Lau, C., & Richards, B. (2021). Home literacy environment and children's English language and literacy skills in Hong Kong. *Frontiers in Psychology*, 11, 1–17. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.598358>



- Lonigan, C. J., Burgess, S. R., & Anthony, J. L. (2000). Development of emergent literacy and early reading skills in preschool children: evidence from a latent-variable longitudinal study. *Developmental Psychology*, 36(5), 596-613.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267-296.
- Pattaradej, R., & Phantuwat, P. (2021). An analysis of research concerned with English teaching in elementary education. *Suan Dusit Graduate School Journal*, 17(1), 21-40.
- Puglisi, M. L., Hulme, C., Hamilton, L. G., & Snowling, M. J. (2017). The home literacy environment is a correlate, but perhaps not a cause, of variations in children's language and literacy development. *Scientific Studies of Reading*, 21(6), 498-514.
<https://doi.org/10.1080/10888438.2017.1346660>
- Punthumasen, P. (2007, 12-14 December). *International program for teacher education: An approach to tackling problems of English education in Thailand* [Conference paper]. The 11th UNESCO-APEID International Conference: Reinventing Higher Education: Toward Participatory and Sustainable Development, Bangkok, Thailand.
- Sénéchal, M., & LeFevre, J.-A. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development*, 73(2), 445-460.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00417>
- Snowling, M. J., Hamilton, L. G., Hulme, C., & Hayiou-Thomas, M. E. (2016). The home literacy environment as a predictor of the early literacy development of children at family-risk of dyslexia. *Scientific Studies of Reading*, 20(5), 401-419.
<https://doi.org/10.1080/10888438.2016.1213266>
- Steinberg, D. D., & Sciarini, N. V. (2006). *An introduction to psycholinguistics* (2nd ed.). Pearson Education Limited.
- Suwichagonpong, K., & Hemchayart, W. (2014). Parent's role in promoting reading habits of kindergarteners. *An Online Journal of Education*, 9(1), 236-245. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/28622>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเพลงแร็ป จากรายการ THE RAPPER

Received : 30 January 2026

Revised : 19 May 2026

Accepted : 10 June 2026

อลิศรา แก้วชนะเนตร^{1*} เอื้อมพร ทิพย์เดช¹ บัณฑิต ทิพย์เดช¹

และวัชรินทร์ แก่นจันทร์¹

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

*Corresponding author e-mail: alissara.aliz@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเพลงแร็ป จากรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 ในระหว่างปี พ.ศ. 2561-2562 จำนวน 186 เพลง โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ร่วมกับแนวคิดของ จันตีมา อังคพนิชกิจ (2561) และของ Van Dijk (2003) ผลการวิจัยพบว่ามีอุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในเพลงแร็ป จำนวน 7 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์เด็ก อุดมการณ์คนจน อุดมการณ์เพศภาวะ อุดมการณ์รัฐ อุดมการณ์ประเทศไทย อุดมการณ์เมืองและชนบท และอุดมการณ์ครู นอกจากนี้พบกลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอุดมการณ์จำนวน 9 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ การใช้มูลบท การปฏิเสธ การกลบเกลื่อนหรือการเบี่ยงบัง การใช้วจนกรรม การใช้อุปลักษณ์ การประชดประชัน การใช้สัทบท และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ โดยจากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเพลงแร็ปนั้นเป็นเครื่องมือที่สื่อถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ภายใต้การใช้ภาษาที่แยบยลและสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อำนาจ และอุดมการณ์

คำสำคัญ: อุดมการณ์, วาทกรรม, เพลงแร็ป, รายการ THE RAPPER



Ideologies in Rap Discourse: A Study of “THE RAPPER” Program

Alissara Kaewchanate,^{1*} Uamporn Thipdet,¹ Bundit Thipdet¹
and Vajrindra Kaencandra¹

¹School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author e-mail: alissara.aliz@gmail.com

Abstract

This research article aims to analyze the ideologies that appear in rap music discourse from the program THE RAPPER Season 1 and 2 between the years 2018-2019, totaling 186 songs. Employing a qualitative research methodology, this study adopts Fairclough's (1995) Critical Discourse Analysis (CDA) framework, integrated with the concepts of Chantima Angkapanichkit (2018) and Van Dijk (2003). The research results found that there are 7 ideologies appearing in the rap songs, namely: childhood ideology, poor people ideology, gender ideology, state ideology, Thailand ideology, urban and rural ideology, and teacher ideology. In addition, 9 linguistic strategies in constructing ideologies were found, namely: lexical strategy, presupposition, denial, mystification or mitigation, speech acts, metaphor, irony, intertextuality, and rhetorical questions. From the said research results, it indicates that rap music is a tool that conveys the ideologies hidden under the ingenious use of language and reflects the relationship between language, power, and ideology.

Keywords: Ideology, Discourse, Rap Songs, THE RAPPER Program

บทนำ

บทเพลงเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด และอุดมการณ์ในการดำรงชีวิต อาจเนื่องมาจากบทเพลงมีเนื้อหากระทบอารมณ์หรือท่วงทำนองอันเร้าใจทำให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้มนุษย์เกิดพลังสร้างสรรค์ทางความคิด บทเพลงเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนถึงลักษณะของสังคมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ๆ เช่นเดียวกับจดหมายเหตุที่บันทึกเรื่องราวความเป็นอยู่ของผู้คน วิถีชีวิต และลักษณะทางสังคม เพราะเพลงกับมนุษย์เป็นสิ่งที่ผูกพันและอยู่คู่กันมาแต่ยุคบรรพกาล ดังที่ สุกรี เจริญสุข (2532, น. 113) ได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีกับมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาช้านาน ดนตรีมีบทบาทอยู่ในทุกสังคมวัฒนธรรม ดนตรีเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ตั้งแต่มนุษย์ยังอาศัยอยู่ในป่า โดยเริ่มจากการปรบมือ เคาะไม้ และเป่าเขาสัตว์ ดนตรีจึงไม่สามารถแยกออกจากมนุษย์ได้ และในชีวิตประจำวันของมนุษย์ล้วนมีความสัมพันธ์กับดนตรีเป็นอย่างมากทั้งเพื่อความบันเทิงและพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เกือบทุกกิจกรรมของมนุษย์มีดนตรีเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม”

“เพลงแร็ป” เป็นบทเพลงประเภทหนึ่งที่ถือกำเนิดขึ้นจากชาวแอฟริกัน - อเมริกัน ในช่วงปี ค.ศ. 1970 ณ เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เพลงแร็ปถือเป็นการพูดที่มีลีลาอันเป็นเอกลักษณ์ซึ่งสะท้อนสังคมได้อย่างสนุกสนาน และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยมี “แร็ปเปอร์” คนแรกของโลก คือ คั๊ก ลา ร็อก (Creative Thailand, 2561, สื่อบนออนไลน์) ส่วนศิลปินเพลงแร็ปชาวไทยที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันมีจำนวนมากมาย ไม่ว่าจะเป็น นายอภิสิทธิ์ โอภาสเอี่ยมลิขิต (โจอี้ บอย) นายณัฐวุฒิ ศรีหมอก (กอล์ฟ F.Hero) หรือนายพิษณุ บุญยืน (ปูจ่าน ลองไมค์) ศิลปินเพลงแร็ปเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาดนตรีแร็ปในประเทศไทยเพราะมีแนวคิดทางดนตรีที่เป็นการบรรยายความรู้สึกและสะท้อนถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทย เพลงแร็ปในปัจจุบันมีความสร้างสรรค์ทั้งด้านเนื้อเพลงและจังหวะดนตรีที่หลากหลาย อีกทั้งในปัจจุบันผู้คนถูกกดดันด้วยกรอบทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ เช่น ถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และผู้มีอำนาจ หรือผู้ที่มีฐานะทางสังคมที่สูงกว่า โดยการถูกควบคุมในการแสดงความคิดเห็นด้วยตัวบทกฎหมายที่ห้ามมิให้วิพากษ์วิจารณ์รัฐ และบุคคลบางกลุ่ม เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงทำให้ประชาชนไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อสังคม ดังนั้นจึงทำให้เพลงแร็ปเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็น และสะท้อนความรู้สึกในใจของผู้คนออกไปได้อย่างอิสระ จนทำให้เกิดรายการประชันเพลงแร็ปต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น รายการ SEA Hiphop Audio Battle รายการ Rap is Now และรายการ THE RAPPER เป็นต้น

การศึกษาเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 ซึ่งเป็นรายการประกวดร้องเพลงแร็ปผลิตรายการโดยบริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท โต๊ะกลมโทรทัศน์ จำกัด ออกอากาศทางช่องเวิร์คพอยท์ โดย Season 1 ชื่อ THE RAPPER ออกอากาศครั้งแรกในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2561 มีทั้งหมด 17 ตอน ส่วน Season 2 ชื่อ THE RAPPER 2 ออกอากาศครั้งแรก ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 มีทั้งหมด 17 ตอน รวมทั้งหมดมีจำนวน 186 เพลง เป็นการศึกษาในเชิงวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis หรือ CDA) โดยใช้แนวคิดของนอร์แมน แฟร์คลัฟ (Norman Fairclough, 1995, อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 41-44) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ที่ปรากฏในเพลงแร็ปอันจะทำให้เกิดความเข้าใจ ความคิด และอุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านบทเพลงเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และความหวังที่จะขับเคลื่อนวิถีชีวิตตลอดจนความเป็นไปของสังคมไทย ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างการใช้ภาษากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมในหลายประเด็น เช่น อำนาจ การครอบงำ อุดมการณ์ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม และเพศสภาพ เป็นต้น และเมื่อได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ที่ปรากฏในเพลงแร็ปนั้นก็ยังไม่มีการศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำเนื้อเพลงในรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 มาศึกษาอุดมการณ์

ที่แฝงอยู่ในตัวบทเพลงแร็ป และเบื้องต้นพบว่าตัวบทในเนื้อหาของเพลงมีลักษณะที่น่าสนใจอยู่หลายประการที่เป็น “สารทางอุดมการณ์” ซึ่งสื่อถึงอุดมการณ์บางประการสู่สังคมและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวัยรุ่นในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER Season 1 และ Season 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ที่ปรากฏในเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากรายการ THE RAPPER ใน Season 1 และ Season 2 ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูล Qualitative Research

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏทฤษฎีและแนวคิดต่อไปนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย

1.1 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ในมิติทางภาษาและมิติทางสังคม โดยเน้นแนวทางการศึกษาของแฟร์คลัฟ (Fairclough)

1.2 อุดมการณ์ (Ideology) ทางภาษา โดยเน้นแนวทางการศึกษาของ ฟาน ไจจ์ (Van Dijk, 2003)

1.3 สภาพสังคมและวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลง

1.4 พัฒนาการของเพลงแร็ป

1.5 การประกวดร้องเพลงแร็ปในรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยรวบรวมบทเพลงแร็ปที่ปรากฏในรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 ซึ่งเป็นรายการประกวดร้องเพลงแนวแร็ปและฮิปฮอป ผลิตรายการโดยบริษัท เวอร์คพอยท์เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท โต๊ะกลมโทรทัศน์ จำกัด ออกอากาศทางช่องเวิร์คพอยท์ (ช่อง 23) คือ

2.1.1 รายการ THE RAPPER Season 1 ออกอากาศระหว่างวันที่ 9 เมษายน – 23 กรกฎาคม 2561

2.1.2 รายการ THE RAPPER Season 2 ออกอากาศระหว่างวันที่ 11 กุมภาพันธ์ – 3 มิถุนายน 2562

2.2 ถอดเนื้อหาเพลงแร็ปจากวีดิทัศน์การประกวดร้องเพลงรายการ THE RAPPER ดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร และตรวจสอบความถูกต้องของบทเพลง จำนวน 186 เพลง จากวีดิทัศน์และเอกสารบทเพลง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการวิเคราะห์ โดยใช้กรอบแนวคิดสามมิติตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995)

3.2 วิเคราะห์ตัวบทที่แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ จากรายการ THE RAPPER จำนวน 186 เพลง

4. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณานาวเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในเพลงแร็ปโดยเรียงลำดับตามจำนวนอุดมการณ์ที่พบมากที่สุดไปน้อยที่สุดและยกตัวอย่างประกอบที่สื่อถึงอุดมการณ์นั้น ๆ

5. การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

วาทกรรมในเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่เป็นพื้นที่เปิดในการปะทะและการผลิตซ้ำทางความคิด ค่านิยม รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างสังคมในมิติต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนของอุดมการณ์ดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม บทเพลงเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงที่ถ่ายทอดมุมมองของผู้ผลิตที่มีต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอำนาจ ชนชั้น เพศสภาพ หรือการดิ้นรนต่อสู้ในสังคมเมือง หลังจากศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว การนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์และการตีความที่แฝงอยู่ภายใต้การใช้ภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อำนาจ และอุดมการณ์ในเชิงวาทกรรมอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งพบอุดมการณ์ทั้งสิ้น 7 อุดมการณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อุดมการณ์เด็ก เป็นชุดความคิดที่ชักนำให้เห็นภาพของเด็กทั้งด้านดีและไม่ดี โดยกล่าวถึงการกระทำ พฤติกรรม ตลอดจนลักษณะนิสัยบางประการพร้อมประเมินค่าและตัดสินว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร เพื่อให้ผู้ฟังประพฤติตามสิ่งที่ถูกประเมินค่าว่าดี อุดมการณ์เด็กนี้อาจเป็นกรอบความคิดและพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังให้เด็กปฏิบัติ เช่น ความกตัญญู ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความอ่อนน้อมถ่อมตน และความมีคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพลเมืองดีที่มีคุณภาพ ในทางตรงกันข้ามอุดมการณ์เด็กไม่ดีจะนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีการประพฤติปฏิบัติที่ขัดต่อหลักสังคมและหลักศีลธรรม ทำให้ถูกมองว่าเป็นเด็กเกเร ขาดความรับผิดชอบ โดยมีชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีและเด็กไม่ดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ตอบแทนครูบาอาจารย์ บิดามารดาผู้บุพการี เพราะบุญคุณนี้อาจยาวกว่าสายธาราแห่งห้วงนที”

เพลง กล่อม (ขับร้องโดย นายราชวัตร ขลิบทอง: โดม Neykofear)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้คำกริยาที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของเด็กดีซึ่งเป็นการกำหนดกรอบความคิดเกี่ยวกับลักษณะของเด็กดีให้แก่ผู้ฟัง โดยใช้คำกริยา คำว่า “ตอบแทน” เป็นการแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่พึงกระทำของเด็กดีต่อผู้มีพระคุณและเป็นการผลิตซ้ำวาทกรรม “ความกตัญญูรู้คุณ” ซึ่งเป็นกลไกหลักในการควบคุมสังคมขนาดเล็ก ได้แก่ ครอบครัวและสถานศึกษา ข้อความดังกล่าวเป็นการรักษาโครงสร้างอำนาจแนวดิ่ง (Hierarchy Maintenance) คือ “ผู้อาวุโสเป็นใหญ่” โดยเป็นการเน้นย้ำหน้าที่ของผู้น้อยต่อผู้ใหญ่ซึ่งทำให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาแบบดั้งเดิมยังคงความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจในการชี้นำสังคมไว้ได้ จึงทำให้วาทกรรมข้างต้นนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจและทำให้ผู้ฟังยอมรับต่อบทบาทที่สังคมเป็นผู้กำหนด

2. อุดมการณ์คนจน เป็นชุดความคิดที่สื่อทัศนคติเกี่ยวกับความจน ผู้มีรายได้น้อย เร่ร่อน ไม่มีที่ทำกิน และไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่ง ซึ่งคนเหล่านี้มักด้อยอำนาจ ตกเป็นเบี้ยล่างของคนกลุ่มใหญ่ ขาดเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงอำนาจ และถูกกีดกันออกจากระบบการต่อรองอำนาจและการจัดสรรทรัพยากรรวมถึงอำนาจและความมั่งคั่งในสังคม (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, น. 18-19) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวบทเพลงแร็ปใช้กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงชุดความคิดเกี่ยวกับคนจนในสังคมให้ผู้ฟังเห็นว่ามีความเป็นเช่นไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนจนได้แต่ครวญครางสู่คู ผ่านกระบวนการ มึงอาจโดนบีบจากเงิน จนใจมึงด้านชา แต่ว่ากระแสบังคมตัดสิน มึงทุกมาตรา สิ่งที่มีงั้นทำมันจะเป็นบาปตามตัว”

เพลง ยักษ์ใหญ่ไล่ยักษ์เล็ก (ขับร้องโดย นายพศวี ศรีม่วงงาม: พีพี Peecllock)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตัวอย่างข้างต้นเป็นกลวิธีการใช้คำกริยาวิเศษณ์ “ครวญครางสู่คอก” เป็นการสู้เพื่อเอาตัวรอดจากการติดคุกซึ่งบ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ข้อความนี้ทำหน้าที่ผลิตซ้ำความจริงที่ว่าความยุติธรรมในสังคมซื้อได้ด้วยเงิน นอกจากนี้เงินกับกฎหมายแล้วยังมีกระแสสังคมที่ทำหน้าที่เป็นศาลเตี้ยคอยตัดสินคนจนและกดทับคนที่ทำผิดพลาดให้ไม่มีทางกลับตัวได้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นการตั้งคำถามถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายที่มักถูกวิจารณ์ว่า “คนรวยรอดคนจนติดคุก” ซึ่งเป็นกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

3. อุดมการณ์เพศภาวะ เป็นชุดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดว่า “ผู้ชาย” และ “ผู้หญิง” ควรจะมีบทบาท หน้าที่ พฤติกรรม หรือคุณลักษณะอย่างไร จากการศึกษาตัวบทเพลงแร็ปพบกลวิธีทางภาษาที่ทำให้เห็นถึงการประกอบสร้างเป็นชุดความคิดของอุดมการณ์เพศภาวะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทุกเย็นที่กลับถึงบ้านต้องเห็นสีหน้าพ่อแม่ที่อึดโรย บนโต๊ะยังมีกับข้าวฝีมือของแม่ที่มันส่งกลิ่นโชย เหนื่อยไหมวันนี้ไปเรียนลูกเป็นยังงัยบ้าง มันเป็นประโยชน์ที่ได้ยินทุกครั้ง เวลาที่เดินเข้าไปข้างในบ้าน แต่ว่าน้ำเสียงของพ่อวันนี้ดูอ่อนแรง ตั้งแต่จำความได้ก็ไม่เคยเห็นมุมของพ่อที่อ่อนแอ เป็นเสียงที่ไม่ค่อยคุ้นหู เห็นภาพที่ไม่ค่อยคุ้นตา พ่อกลับจากทำงานไม่ได้แบกแค้นงานแต่เหมือนแบกความทุกข์มา ไม่ค่อยชอบความรู้สึกแบบนี้”

เพลง ขอเป็นคนของเธอ (ขับร้องโดย นายกรกช อัสวฤทธิกุล: สປาย ZPY)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีกรกล่าวถึง “พ่อ” โดยใช้กลวิธีการปฏิเสธ ดังประโยคที่ว่า “ไม่เคยเห็นมุมของพ่อที่อ่อนแอ” ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดว่า “พ่อ” เป็นเพศชายที่จะต้องแสดงบทบาทความเข้มแข็งเท่านั้น นอกจากนี้ ยังปรากฏการใช้อุปมาอุปไมย “พ่อ” ซึ่งเป็นการแสดงมโนอุปมาอุปไมยว่า “พ่อ คือ กรรมกร” โดยพิจารณาจากถ้อยอุปมาอุปไมยที่ปรากฏ คือ คำว่า “แบก” ที่มักใช้กับอาชีพผู้ใช้แรงงานแบกหามซึ่งจะต้องใช้แรงกายทำงานเพื่อความอยู่รอด ในทางตรงกันข้ามยังพบว่า มีคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นบทบาทของ “แม่” ได้แก่ “กับข้าวฝีมือของแม่” แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของแม่ซึ่งเป็นผู้ดูแลงานในบ้านที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ วาทกรรมดังกล่าวจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงชุดความคิดและการผลิตซ้ำวาทกรรม “แม่บ้านแม่เรือน” ซึ่งเป็นการยกย่องผู้หญิงที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเลี้ยงดูลูกและปรนนิบัติสามีได้เป็นอย่างดี

4. อุดมการณ์รัฐ เป็นชุดความคิดความเชื่อ และหลักการที่รัฐใช้กำหนดหรือควบคุมเป้าหมายการจัดระเบียบสังคม โดยทำหน้าที่จัดวางรูปแบบของค่านิยมและวิถีชีวิต โดยมีการผลิตซ้ำชุดความคิดความเชื่อดังกล่าวผ่านภาษาเพื่อสร้างความชอบธรรม จากการวิเคราะห์ตัวบทเพลงแร็ปพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอุดมการณ์รัฐ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หลายสิ่งควรเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่แค่ลงมือทำเป็นหุ่นเชิด ข้าวของอะไคร่แพง กินข้าวแกงยังไม่คุ้มเลย ลองมองความจริงที่สะท้อนแต่ละวัน มีแต่การโกงกิน แสร้งทำเป็นคนดี ตั้งภาคิณภาษีกันพัลวัน งบประมาณไม่เคยพอโรงพยาบาลต้องพึ่งข้าราชการ วังหาสดางค์ สังคมมีแต่ร่างทรงจอมปลอม ฉาบฉวย ห่วยแตก หาแตกกับความเชื่อ สังคมดูวิกล กฎหมายดูพิกล ตรรกะคนที่เป็นใหญ่ก็พิการ ทุกสิ่งผิด ผิดที่คน ถึงไม่น่าอภิมรณ จงยอมรับหากจากเห็นสังคมนี้เปลี่ยนทิศทาง”

เพลง ตื่นเถิดชาวไทย (ขับร้องโดย นายอภิรักษ์ พินทอง: ฮอส Darkface)

ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้กริยาวิเศษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงภาคภูมิใจ ได้แก่ โกงกิน แสร้งทำเป็นคนดี กินภาษี จอมปลอม ฉาบฉวย ห่วยแตก ซึ่งเป็นการสร้างความคิดเชิงลบให้กับรัฐในมุมมองของประชาชน นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำเรียกชื่อ ได้แก่ คำว่า “ร่างทรงจอมปลอม” ที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมต้องหันไปพึ่งพาสสิ่งยึดเหนี่ยวอื่นเพราะระบบหลักไม่สามารถพึ่งพาได้ด้วยเหตุนี้วาทกรรมดังกล่าวจึงเป็นการสะท้อนระบอบอำนาจรัฐที่ยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการบริหารประเทศ

5. อุดมการณ์ประเทศไทย เป็นชุดความคิดที่ต้องการนำเสนอความเป็นประเทศไทย เช่น สถาบันหลักของประเทศไทย คนไทย อาหารไทย และศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการใช้คำศัพท์ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความเป็นมิตร จากการศึกษาตัวบทเพลงเร่พบว่ามีการใช้ภาษาในการประกอบสร้างชุดความคิดที่ทำให้เห็นถึงอุดมการณ์ประเทศไทยผ่านกลวิธีทางภาษาดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เหรียญมันยังมีสองด้าน มุมที่ดีในไทย ไอ้ก็ไม่มองข้าม THAI PEOPLE น้ำใจงาม ยิ้มให้ก่อนที่คิดจะถ่มข้าวต่างชาติชอบใจ เพราะมียิ้มสยาม ไหนจะต้มยำกุ้ง ผัดไทย รสชาติอร่อยจับใจ VERY GOOD ฝรั่งเศสบอกว่าถูกใจ ค่าครองชีพก็ถูกไป ไอ้ไม่อยากจะเถียง สุดท้ายคงหอบผ้ามานอนนี้ ในวัยเกษียณ”

เพลง เมด อิน ไทยแลนด์ (ขับร้องโดย นางสาวกชกร เสนหา: ปุ๊ปปุ๊ Pupppup และ นายสุรฉัตร นิมพิท: กาย Guy James)

ตัวอย่างข้างต้นมีการใช้มูลบทเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจว่ามีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว ดังประโยคที่ว่า “เหรียญมันยังมีสองด้าน มุมที่ดีในไทย ไอ้ก็ไม่มองข้าม” ซึ่งเป็นการสื่อสารโดยนัยว่า ก่อนหน้านั้นคนนอกอาจมองว่าประเทศไทยมีแต่ด้านลบ แต่ผู้พูดยกตัวอย่างด้านดีของไทยผ่านการใช้คำและวลีที่มีความหมายเชิงบวก เช่น คำว่า “ยิ้มสยาม” และ “สยามเมืองยิ้ม” ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนไทย นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำศัพท์ที่กล่าวถึงอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เช่น คำว่า “ต้มยำกุ้ง” และ “ผัดไทย” ซึ่งเป็นรายการอาหารยอดนิยมของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

6. อุดมการณ์เมืองและชนบท เป็นการประกอบสร้างชุดความคิดที่สะท้อนถึงอุดมคติของความเป็นเมืองในฐานะศูนย์กลางความเจริญและความสะดวกสบายกับภาพของชนบทซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของวิถีเกษตรกรรมและความบริสุทธิ์แบบไทยดั้งเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นี่แค่ลองหลับตาแล้วนับถึงแปดสิบ อาหารที่จานละร้อยก็ยังอร่อยน้อยกว่าของแม่อีก ก็แฉดิ หลังจากนั้นต้องลิ้มตาก็ยังไม่เห็นว่าเมืองกรุง การเลือกตั้งจะคืบมา อยู่ในห้องมันอัดอัดความรู้สึกมันคับไป ข้างนอกคนเดินกัน พีบัพแต่ก็ไม่วู้จะทักใคร และถ้าหากได้มองจากระยะไกล พี่วินซึ่งบนฟุตบาทเห็นแล้วคุณจะประทับใจ”

เพลง ภูมิแพ้กรุงเทพ (ขับร้องโดย นายพัทธดนย์ วงษ์สมัย: เต้ K-Aglet)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นกลวิธีทางศัพท์การใช้คำกริยา “อัดอัด” และ “คับ” เพื่อแสดงความรู้สึกของ “คนเมืองกรุง” ที่เป็นการสื่อสารถึงความโดดเดี่ยวในเมืองใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาแสดงการประชดประชัน ได้แก่ “เห็นแล้วคุณจะประทับใจ” ซึ่งเป็นการกล่าวตรงข้ามกับความจริง เพื่อแสดงให้เห็นความไม่น่าอยู่ของเมืองกรุง นอกจากนี้ยังมีการใช้นามวลี “อาหารที่จานละร้อย” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตในเมืองกรุงที่มีค่าครองชีพสูงอันเป็นลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

7. **อุดมการณ์ครู** เป็นชุดความคิดที่แสดงถึงความเป็นครูรวมถึงสถานภาพและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์ โดยทัศนคติของคนทั่วไปมักจะมองว่าการเป็นครูนั้นจะต้องแสดงออกถึงความเสียสละ รักในอาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองเสมอ เพื่อนำพาศิษย์ไปสู่การเป็นคนดีและมีคุณภาพ จากการศึกษาตัวบทเพลงแร็ปพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอุดมการณ์ครู ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนเป็นครูมีหระวะที่อยากไห้แย่งลงให้อ่านเขียน ให้อ่านเรียน ให้อ่านเรียน เพื่อให้นักเรียนงูโง่งลง”

เพลง สออบตก (ขับร้องโดย นายเทพฤทธิ์ อิ่มสุดสำราญ: นวยอร์ก เด็กเลี้ยงควาย, นายเตชิต พรนิธิล: ไตเติล Chitswift และนายวรัญญ์ เครือบุตร: ม่อน Diamond)

“ไม่รู้อยู่แห่งหนตำบลใด ครูไม่เคยบ่น ยังคงอยู่ทน”

เพลง โรงเรียนของหนู (ขับร้องโดย นายเทพฤทธิ์ อิ่มสุดสำราญ: นวยอร์ก เด็กเลี้ยงควาย)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้กลวิธีคำถามเชิงวาทศิลป์ ดังตัวอย่าง “คนเป็นครูมีหระวะที่อยากไห้แย่งลง” ข้อความดังกล่าวเป็นการถามเพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่า ครู คือ ผู้มีความเมตตาและปรารถนาดีต่อศิษย์ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังให้คิดตาม ทำให้เห็นมุมมองว่า “ครูทุกคนปรารถนาดีต่อศิษย์ กลายเป็นความจริงแท้ที่ปฏิเสธไม่ได้” สอดคล้องกับตัวอย่างถัดมาที่แสดงให้เห็นการผลิตซ้ำวาทกรรม “ครูผู้เสียสละ” โดยใช้กลวิธีทางศัพท์การใช้คำกริยาวิเศษณ์ “ไม่เคยบ่น” และ “อยู่ทน” เป็นการแสดงภาพของครูผู้มีความอดทนและความเสียสละ สอดคล้องกับจริยธรรมพื้นฐานในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

อภิปรายผลการวิจัย

อุดมการณ์ที่ปรากฏในเพลงแร็ป จากรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 พบอุดมการณ์ทั้งหมด จำนวน 7 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์เด็ก อุดมการณ์คนจน อุดมการณ์เพศภาวะ อุดมการณ์รัฐ อุดมการณ์ประเทศไทย อุดมการณ์เมืองและชนบท และอุดมการณ์ครู โดยประกอบสร้างจากการใช้กลวิธีทางภาษาตามแนวคิดของ จันทิม่า อังคณิขกิจ (2561) ทั้งหมด 9 กลวิธี ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ที่มองว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่เป็นรูปแบบหนึ่งของการปฏิบัติทางสังคม (Social Practice) ที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำหรือต่อยอดอุดมการณ์บางอย่างในสังคมอย่างแนบเนียน เช่นเดียวกับแนวคิดของ ฟาน ไดจ์ก (Van Dijk, 2003) อธิบายว่าวาทกรรมในสื่อบันเทิงหรือวัฒนธรรมป๊อปเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งผ่านและควบคุมอุดมการณ์ รวมถึงโครงสร้างทางอำนาจระหว่างกลุ่มคน การใช้กลวิธีทางภาษาในเพลงแร็ปเหล่านี้จึงเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ ต่อรอง และการผลิตซ้ำอุดมการณ์ในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน เช่น ปิยธิดา นามโคตร (2551) ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ความเป็นพลเมือง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้หนังสือเรียนจะมีลักษณะเป็นเอกสารที่มีเนื้อหาทางวิชาการแล้วนั้น แต่แท้จริงแล้วกลับมีบทบาทในการถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการไปสู่สังคม ซึ่งมีการกลวิธีการสื่ออุดมการณ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนหน้าที่พลเมือง ได้แก่ 1) กลวิธีทางวจนภาษา 2) กลวิธีทางอวจนภาษา โดยพบว่ามีการใช้รูปภาพอธิบายหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อสื่อความคิดในการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองที่พึงปรารถนาของสังคมอุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา ได้แก่ อุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ อุดมการณ์เด็กดีและคนดี อุดมการณ์ความยึดมั่นใน

สถาบันหลักของชาติ และอุดมการณ์ความเป็นชายและความเป็นหญิง ผลการวิจัยที่พบทำให้เห็นว่าหนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐสำหรับการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และอุดมการณ์เพื่อเป็นกรอบในการใช้ชีวิตและสร้างพลเมืองที่พึงปรารถนาซึ่งเอื้อต่อการดูแลและควบคุมคนในสังคม โดยที่ภาษาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบความคิด ความเชื่อ และความชอบธรรมของกลุ่มอำนาจในสังคม

ในมิติของปฏิบัติการทางวัฒนธรรม เพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER (พ.ศ. 2561-2562) ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงพื้นที่แห่งความบันเทิงเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการผลิต การแพร่กระจาย และการบริโภคด้วยบท ที่มีอำนาจในการสร้างผลกระทบต่องานสังคมเป็นวงกว้าง และแร็ปเปอร์เป็นผู้ที่อยู่ในบริบทของสังคมและวาทกรรมกระแสหลักของรัฐ ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นผู้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ผ่านกลวิธีทางภาษา เพื่อตีแผ่ความจริงในชีวิตประจำวันผ่านบทเพลงซึ่งกระบวนการนี้เป็นการต่อสู้ทางวาทกรรมและทำให้เพลงแร็ปกลายเป็นเครื่องมือทางภาษาที่มีอำนาจในการช่วงชิงพื้นที่สื่อสารของกลุ่มคนอย่างเป็นระบบ

ในมิติของปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรม อุดมการณ์ที่ปรากฏในตัวบทไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นเอกเทศ แต่มีความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธีกับบริบทโครงสร้างทางสังคมการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2562 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุคสมัยไทยตกอยู่ภายใต้ความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรง เพลงแร็ปจึงทำหน้าที่สะท้อนของคนที่ได้รับผลกระทบจากอุดมการณ์รัฐและอุดมการณ์ประเทศไทยแบบจารีต การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่มีชั้นเชิงเป็นปฏิบัติการทางสังคมที่อาจไม่ได้มุ่งผลิตซ้ำเรื่องความยอมจำนนต่อโชคชะตาหรือระบบอุปถัมภ์ แต่เป็นการโต้ตอบทางอุดมการณ์เพื่อสถาปนาอำนาจและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แก่ผู้ถูกกดขี่ ผลการวิจัยในส่วนนี้จึงต่อยอดตามกรอบคิดของแฟร์คล็ออย่างชัดเจนว่า ภาษาคือพื้นที่ทางอุดมการณ์และเป็นตัวขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมท่ามกลางบริบททางประวัติศาสตร์การเมืองไทย

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องอุดมการณ์ที่ปรากฏในวาทกรรมเพลงแร็ป จากรายการ THE RAPPER Season 1 และ 2 ใช้แนวคิดสำคัญของแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ พบว่ามีอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในเพลงแร็ป จำนวน 7 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์เด็ก อุดมการณ์คนจน อุดมการณ์เพศภาวะ อุดมการณ์รัฐ อุดมการณ์ประเทศไทย อุดมการณ์เมืองและชนบท และอุดมการณ์ครู นอกจากนี้พบกลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอุดมการณ์ โดยพบกลวิธีในการประกอบสร้างอุดมการณ์ต่าง ๆ จำนวน 9 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ การใช้มูลบท การปฏิเสธ การกลบลเกื้อหรือเบี่ยงบัง การใช้วัจนกรรม การใช้อุปลักษณ์ การประชดประชัน การใช้สัทพจน์ และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถขยายผลสู่การพัฒนาแนวคิดในการศึกษาวาทกรรมทางจิตวิทยาสังคม เพื่อเรียนรู้พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม และในบริบททางภาษาไทยยังขาดแคลนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในด้านภาษาในวรรณกรรมประเภทเพลงแร็ปซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่ในรายวิชาทางด้านภาษาศาสตร์และภาษากับสังคมได้เป็นอย่างดี รวมถึงอุดมการณ์ที่ค้นพบนั้นยังสามารถนำไปวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม



ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ปรากฏในตัวบทเพลงแร็ปจากรายการ THE RAPPER Season 3 และ 4 รวมถึงรายการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกวดร้องเพลงแร็ป เนื่องจากตัวบทเพลงแร็ปนั้นมีความน่าสนใจในด้านความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทำให้สามารถมองเห็นแนวโน้มของการใช้ภาษาที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้การศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์จากตัวบทเพลงแร็ปสามารถสะท้อนความซับซ้อนของการใช้ภาษาในสังคมปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและนำไปสู่การพัฒนาทางด้านภาษาให้กับเยาวชนหรือผู้ที่สนใจเป็นลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา อังคพนิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยธิดา นามโคตร. (2551). *กลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ความเป็นพลเมือง: ศึกษาจากหนังสือเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). *เพลงชาติ*. เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบจากความคิดสู่ความเป็นจริง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Creative Thailand. (2561). *แร็ป-ฮิปฮอป ลำนำสะท้อนชีวิตแอฟริกัน-อเมริกัน สู่บทเพลงแห่งเสรีภาพสังคมไทย*.
<https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/rap-hiphop-think-tank>.
- Fairclough. N. (1995). *Media Discourse*. Edward Arnold.
- Van Dijk, T. A. (2003). *Ideology: A multidisciplinary approach*. Sage Publications.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตฝึกงาน
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีการศึกษา 2567

Received : 28 October 2025

Revised : 12 June 2026

Accepted : 22 June 2026

วิทวัส ประเสริฐศักดิ์

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Corresponding author e-mail : wittawat.pr@up.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์จากมุมมองของสถานประกอบการ และ 2) พัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในสถานที่ฝึกงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 283 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 87.6) โดยผลการประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้ง 4 ด้าน พบประเด็นสำคัญที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติม (ร้อยละ 29.7) ด้านทักษะ ต้องการให้นิสิตมีทักษะการทำงานเป็นทีมและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี (ร้อยละ 27.6) ด้านจริยธรรม ต้องการให้นิสิตเคารพกฎระเบียบและตรงต่อเวลา (ร้อยละ 29.7) และด้านลักษณะบุคคล ต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะและร่วมกิจกรรมขององค์กร (ร้อยละ 28.6) ผลการพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานจากการนำผลสะท้อนดังกล่าวมาออกแบบการเตรียมความพร้อมนิสิตเพื่อเข้ารับการฝึกงาน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมและ 1 โครงการ ได้แก่ กิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านความรู้และระเบียบปฏิบัติงานภาครัฐ กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการปรับตัว กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และโครงการพัฒนาระบบการฝึกงานของคณะฯ ทั้งนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อระบบและกิจกรรมสนับสนุนการฝึกงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.67) โดยกระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับมีขั้นตอนชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.67) ส่วนช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะฯ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.72)

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, ทักษะ, นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา, การฝึกงาน



Needs Assessment of Crucial Characteristics and Skills of Student Trainees in School of Political Science and Social Sciences at University of Phayao, Academic Year 2024

Wittawat Prasertsak

Political Science and Social Sciences, University of Phayao

*Corresponding author e-mail : wittawat.pr@up.ac.th

Abstract

This research is a quantitative study aimed at 1) exploring the needs regarding essential characteristics and skills of undergraduate students from the School of Political and Social Sciences from the perspectives of enterprises, and 2) developing preparation activities for the students prior to entering their actual internships. The research instrument was a questionnaire used to collect data from a purposively selected sample of 283 internship personnel. Descriptive statistics were employed for data analysis. The results of the study revealed that. The majority of the respondents were from public sector organizations (87.6%). Regarding the assessment of needs for essential characteristics and skills based on the 2022 Higher Education Qualification Standards across four dimensions, the most critical elements identified in each dimension were as follows for the knowledge dimension, enterprises required students to demonstrate enthusiasm, observation, inquisitiveness, and further research (29.7%) for the skill dimension, teamwork and adaptability to the environment were highly required (27.6%) for the ethics dimension, compliance with organizational regulations and punctuality were emphasized (29.7%) and for the personal characteristics dimension, public-mindedness and active participation in organizational activities were required (28.6%). Regarding the development of internship preparation activities based on the feedback received, the designed framework consisted of 3 activities and 1 project: Knowledge and Public Sector Regulations Preparation Activity, Teamwork and Organizational Adaptability Development Activity, Digital Skills for Work Workshop, and the School's Internship System Development Project. Furthermore, the overall evaluation of satisfaction toward the internship support system and activities was at the highest level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.67). The item with the highest mean was the process of requesting cooperation for student internships and the acceptance form with clear, detailed steps ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.67). Conversely, the faculty's coordination channels and service speed received the lowest mean yet remained at the highest satisfaction level ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.72).

Keywords: Attributes, Skills, University of Phayao Students, Internship

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่าตลาดแรงงานมีการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากสถิติผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในปี 2565 ที่มีจำนวนสูงถึง 306,977 คน โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในกลุ่มมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์จำนวน 22,913 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ท่ามกลางความท้าทายที่บัณฑิตสายสังคมศาสตร์มักเผชิญกับข้อจำกัดด้านตำแหน่งงานที่ตรงสายงานในภาคเอกชนทำให้หน่วยงานภาครัฐกลายเป็นเป้าหมายหลักในการรองรับแรงงานกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามการเข้าสู่สถานประกอบการไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่พร้อม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงาน

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการบริหาร และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศักยภาพตามแผนการศึกษาที่กำหนดให้รายวิชา การฝึกงาน จัดอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้ายที่เป็นส่วนสำคัญตามโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตได้นำองค์ความรู้และทักษะจากการศึกษาในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แต่ที่ผ่านมาพบว่าการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานยังขาดการนำข้อมูลสะท้อนกลับหรือผลการสำรวจความต้องการจากสถานประกอบการมาปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากข้อจำกัดในการหมุนเวียนอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาส่งผลให้การพัฒนาคูณลักษณะบัณฑิตอาจไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงาน

จากการศึกษาวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสถานประกอบการมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตฝึกงานในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะด้านทัศนคติและมนุษยสัมพันธ์ (สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) ได้เน้นย้ำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รวมถึงความจำเป็นของทักษะการสื่อสารและการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานประกอบการและนิสิตฝึกงาน ควรให้ความสำคัญกับทักษะการสื่อสารและการปรับตัวเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Teamwork) ให้มากยิ่งขึ้น (กรรณิกา นาคพันธ์ แก้วสมุทร, 2562) นอกจากนี้ยังมีทักษะทางด้านวิชาชีพ และความเป็นมืออาชีพที่ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานประกอบการมีความคาดหวังในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพและความซื่อสัตย์ควบคู่ไปกับทักษะการปฏิบัติงานจริง (ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล, 2564)

ดังนั้น การพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนการฝึกงานจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพื่อปรับปรุงคุณลักษณะและเพิ่มทักษะให้สอดคล้องกับรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565, น. 35-36) และตอบโจทย์ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Program Learning Outcomes: PLOs) ของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าคุณลักษณะและทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการในปัจจุบันคืออะไร เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากิจกรรมและปรับปรุงกระบวนการผลิตบัณฑิตร่วมกับระบบสนับสนุนการฝึกงานของคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้บัณฑิตเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตจากมุมมองของสถานประกอบการ
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้นิสิตก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยจะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย คือ บุคลากรในสถานที่ฝึกงานของนิสิตที่ลงฝึกงานในภาคการศึกษาลาย ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างจากการกำหนดกลุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง คือ บุคลากรในหน่วยงานที่นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 187 แห่ง โดยกำหนดให้หน่วยงานละ 2 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยระบุสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 1) ผู้บังคับบัญชา, ผู้จัดการ, หัวหน้าแผนก, หัวหน้างาน 2) พี่เลี้ยงฝึกงาน, บุคลากรที่ทำงานใกล้ชิดกับนิสิตฝึกงาน รวมประชากรเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 374 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นด้วยการอ้างอิงจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยข้อคำถามที่ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ถือว่าผ่านเกณฑ์ และสามารถนำไปใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 83) หากข้อคำถามที่ได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา ได้พิจารณาว่าแบบสอบถามสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากการหาค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.82 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูงและนำไปจัดเก็บจริงได้ พร้อมกับส่งแบบประเมินผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ได้มีมติรับรองโครงการวิจัยเลขที่โครงการวิจัย HREC-UP-HSS 2.2/173/68

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามในรูปแบบฟอร์มกระดาษ ให้แก่สถานที่ฝึกงานทั้ง 187 แห่ง โดยตรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมา และนำข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลการประเมินคุณลักษณะและทักษะของนิสิตฝึกงาน ส่วนการประเมินเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตก่อนเข้ารับการฝึกงานจริงจะใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานที่นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงานจากตัวแทนจากสถานที่ฝึกงาน จำนวน 187 แห่ง หน่วยงานละ 2 ฉบับ และผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่ได้มีตอบกลับมาจากหน่วยงานเป็นจำนวน 283 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 75.67 ของจำนวนทั้งหมด 374 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงประเด็น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมุมมองของสถานประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า

1.1 สถานประกอบการของผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดอยู่ส่วนมากมาจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 248 คน (ร้อยละ 87.6) โดยการแยกประเภทของหน่วยงานภาครัฐ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะสังกัดหน่วยงานส่วนภูมิภาค

(ร้อยละ 50.2) ถัดมาเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 27.9) และสังกัดหน่วยงานส่วนกลาง (ร้อยละ 9.5) และลำดับสุดท้ายหน่วยงานอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.4) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) (ร้อยละ 1.1) ถัดมาเป็นสมาคมและสหกรณ์ (ร้อยละ 0.7)

1.2 ประสบการณ์การรับนิสิตฝึกงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมากกว่า 6 ปี (ร้อยละ 66.1) ถัดมาจะมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงาน 1-3 ปี (ร้อยละ 16.6) มีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงาน 4-6 ปี (ร้อยละ 8.8) และมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.5

ตาราง 1 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านความรู้ (Knowledge)

ประเด็นด้านความรู้ (Knowledge)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการทำงานจริงภายในองค์กร	84 (29.7)	61 (21.6)	58 (20.5)	42 (14.8)	38 (13.4)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการเรียนรู้ เข้าใจขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ งานและปรับตัวเข้ากับระบบการทำงานขององค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	79 (27.9)	60 (21.2)	67 (23.7)	47 (16.6)	30 (10.6)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการใช้ความรู้ทางศาสตร์ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย	52 (18.4)	57 (20.1)	32 (11.3)	53 (18.7)	89 (31.4)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตนำแนวคิดหรือเทคนิคที่เรียนรู้มาใช้ในการพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำงานรูปแบบใหม่ และปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับการทำงานในยุคดิจิทัล	47 (16.6)	41 (14.5)	50 (17.7)	90 (31.8)	55 (19.4)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ หรือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และการเรียนรู้เครื่องมือดิจิทัลใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน	21 (7.4)	64 (22.6)	76 (26.9)	51 (18.0)	71 (25.1)

จากตารางที่ 1 ด้านความรู้ (Knowledge) พบว่า ประเด็นที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดมีสัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ นิสิตมีความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 29.7) ในขณะที่ประเด็นที่ได้คะแนนร้อยละในระดับมากที่สุด ที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุด คือ ความรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และเครื่องมือดิจิทัลใหม่ ๆ ในการทำงาน (ร้อยละ 7.4) ซึ่งประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ตาราง 2 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านทักษะ (Skills)

ประเด็นด้านทักษะ (Skills)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมที่ทำงานได้อย่างเหมาะสม	78 (27.6)	66 (23.3)	66 (23.3)	39 (13.8)	34 (12.0)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การเขียนรายงานหรือเอกสารอย่างถูกต้อง และการนำเสนอข้อมูล หรือการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย	59 (20.8)	60 (21.2)	62 (21.9)	62 (21.9)	40 (14.1)

3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีการใช้ทักษะทางด้านวิชาชีพที่ศึกษามาในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับสายงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	57 (20.1)	42 (14.8)	35 (12.4)	44 (15.5)	105 (37.1)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการวิเคราะห์และสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการคิดเชิงวิพากษ์และเชิงสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล	47 (16.6)	46 (16.3)	75 (26.5)	68 (24.0)	47 (16.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทักษะการวางแผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการ บริหารเวลาและจัดการทรัพยากรขององค์กรได้อย่างดี	42 (14.8)	69 (24.4)	45 (15.9)	70 (24.7)	57 (20.1)

จากตารางที่ 2 ด้านทักษะ (Skills) พบว่า รายการที่หน่วยงานมีความต้องการในระดับมากที่สุดมาเป็นอันดับหนึ่งคือ ทักษะในการทำงานเป็นทีม มีการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อมที่ทำงานได้อย่างเหมาะสม (ร้อยละ 27.6) ในขณะที่ประเด็นทักษะที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และทักษะที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านการวางแผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการบริหารเวลา (ร้อยละ 14.8)

ตาราง 3 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านจริยธรรม (Ethics)

ประเด็นด้านจริยธรรม (Ethics)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตเคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กร มีความตรงต่อเวลาและการแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และงานที่ได้รับผิดชอบ	84 (29.7)	37 (13.1)	46 (16.3)	49 (17.3)	67 (23.7)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะ ความมุ่งมั่น ขยันอดทน เสียสละ และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รวมถึงการแสดงออกถึงความสนใจในงานที่ได้รับมอบหมายพร้อมกับปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงทันเวลา	58 (20.5)	62 (21.9)	54 (19.1)	72 (25.4)	37 (13.1)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และไม่เปิดเผยข้อมูลสำคัญหรือข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ขององค์กร	54 (19.1)	65 (23.0)	38 (13.4)	52 (18.4)	74 (26.1)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นผู้นำและผู้ที่ติดตามถึงมีการจัดการอารมณ์และการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมขององค์กรได้อย่างเหมาะสม	49 (17.3)	52 (18.4)	73 (25.8)	45 (15.9)	64 (22.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน ให้เกียรติผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น	38 (13.4)	67 (23.7)	72 (25.4)	65 (23.0)	41 (14.5)

จากตารางที่ 3 ด้านจริยธรรม (Ethics) พบว่า รายการที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละสูงสุดคือ นิสิตเคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กร มีความตรงต่อเวลา และการแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์และงานที่ได้รับผิดชอบ (ร้อยละ 29.7) ในขณะที่ประเด็นที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุดคือ การมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน การให้เกียรติผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 13.4)

ตาราง 4 แสดงการจัดอันดับความสำคัญในด้านลักษณะบุคคล (Character)

ประเด็นด้านลักษณะบุคคล (Character)	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

1. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีจิตสาธารณะ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร	81 (28.6)	60 (21.2)	76 (26.9)	33 (11.7)	33 (11.7)
2. หน่วยงานต้องการให้นิสิตฝึกงานมีความคิดเชิงวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานและการแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	79 (27.9)	61 (21.6)	47 (16.6)	58 (20.5)	38 (13.4)
3. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการผสานองค์ความรู้และทฤษฎีที่ศึกษามาใช้ปฏิบัติงานในองค์กรได้ทุกระดับ ทั้งในบริบทท้องถิ่นจนไปสู่ระดับมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	46 (16.3)	51 (18.0)	37 (13.1)	47 (16.6)	102 (36)
4. หน่วยงานต้องการให้นิสิตฝึกงานมีความกล้าแสดงออกมีการเจรจาต่อรอง การประนีประนอมและการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในหน่วยงาน	39 (13.8)	61 (21.6)	70 (24.7)	66 (23.3)	47 (16.6)
5. หน่วยงานต้องการให้นิสิตมีความสามารถในการกล้าตัดสินใจและมีภาวะความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน	38 (13.4)	50 (17.7)	51 (18.0)	81 (28.6)	63 (22.3)

จากตารางที่ 4 ด้านลักษณะบุคคล (Character) พบว่า รายการที่หน่วยงานให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละสูงสุด คือ นิสิตมีจิตสาธารณะ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานและให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร (ร้อยละ 28.6) ในขณะที่ประเด็นที่มีสัดส่วนความต้องการในระดับมากที่สุด และที่มีสัดส่วนร้อยละน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการกล้าตัดสินใจและมีภาวะความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน (ร้อยละ 13.4)

2. ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกงานจริง

ตาราง 5 แสดงความถี่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อการสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกงาน ระหว่างคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์กับสถานที่ฝึกงาน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านพึงพอใจกับการติดต่อสอบถามเบื้องต้นและการแนะนำตัวของนิสิตเพื่อขอรับการฝึกงานในหน่วยงานของท่าน	174 (61.5)	89 (31.4)	17 (6.0)	1 (0.4)	2 (0.7)	4.53	0.69	มากที่สุด
2. ท่านพึงพอใจกระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียดขั้นตอน และเนื้อหาที่ชัดเจน	180 (63.6)	86 (30.4)	14 (4.9)	1 (0.4)	2 (0.7)	4.56	0.67	มากที่สุด
3. ท่านพึงพอใจกับช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะ ที่ท่านได้รับและความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ	127 (44.9)	127 (44.9)	25 (8.8)	2 (0.7)	2 (0.7)	4.33	0.72	มากที่สุด
4. ท่านพึงพอใจกับช่วงระยะเวลาที่คณะฯ กำหนดให้นิสิตเข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน และจำนวนวันที่นิสิตฝึกงาน	170 (60.1)	98 (34.6)	14 (4.9)	1 (0.4)	0 (0)	4.54	0.61	มากที่สุด
5. ท่านพึงพอใจกับความเหมาะสมของจำนวนนิสิตฝึกงานที่เข้ารับการฝึกงานในหน่วยงานของท่านที่สามารถให้การดูแลนิสิตฝึกงานได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ	166 (58.7)	91 (32.2)	26 (9.2)	0 (0)	0 (0)	4.49	0.66	มากที่สุด
6. ท่านพึงพอใจกับแบบประเมินนิสิตฝึกงานรายบุคคลที่มีรายละเอียดชัดเจนและครอบคลุม สามารถช่วยให้นิสิตและสถานที่ฝึกงานได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และสามารถใช้ออกใช้ในการปรับปรุงการฝึกงานในครั้งต่อไปได้	171 (60.4)	92 (32.5)	18 (6.4)	2 (0.7)	0 (0)	4.53	0.65	มากที่สุด
7. คู่มือการฝึกงาน/สมุดบันทึกการฝึกงานมีรายละเอียดที่ระบุชัดเจนครบถ้วน ช่วยให้นิสิตสามารถเข้าใจขั้นตอนและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงานได้อย่างชัดเจน	156 (55.1)	103 (36.4)	19 (6.7)	5 (1.8)	0 (0)	4.45	0.70	มากที่สุด
รวม						4.49	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกงานระหว่างคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์กับสถานที่ฝึกงาน ในภาพรวมพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=0.67$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียด ขั้นตอน และเนื้อหาที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, $S.D.=0.67$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ช่องทางการติดต่อประสานงานของคณะฯ ที่ท่านได้รับและความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งแม้จะมีคะแนนต่ำที่สุดในตารางแต่ยังคงเกณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.72$)

จากข้อสะท้อนเชิงสถิติข้างต้นเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านช่องทางการติดต่อประสานงาน ประกอบกับข้อมูลความต้องการจำเป็น (Need Assessment) และช่องว่างทักษะ (Skill Gaps) ของนิสิตที่สกัดได้จากตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 4 ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นปัญหาและความต้องการมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อนเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนการฝึกงาน ซึ่งมีรายละเอียด เชิงปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย 3 กิจกรรม และ 1 โครงการ ดังนี้

กิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านความรู้และระเบียบการปฏิบัติงานภาครัฐ มุ่งเน้นการบ่มเพาะองค์ความรู้เชิงประยุกต์เพื่อแก้ไขข้อจำกัดในตารางที่ 1 ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติระเบียบงานสารบรรณภาครัฐ การเขียนหนังสือราชการ และจริยธรรมในการรักษาความลับของทางราชการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นิสิตซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างสถานที่ฝึกงานหลักที่เป็นหน่วยงานรัฐถึงร้อยละ 87.6

กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการปรับตัวเข้ากับองค์กร ตอบสนองต่อความต้องการอันดับ 1 ของสถานประกอบการในด้านทักษะ (ตาราง 2) และด้านลักษณะบุคคล (ตาราง 4) โดยจัดในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ และการรับมือสภาวะกดดันร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขวิกฤตช่องว่างทักษะที่ได้คะแนนต่ำที่สุดในด้านความรู้ (ตารางที่ 1 ข้อ 5 เรื่องซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์) เน้นการปฏิบัติจริงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการทำงานในสำนักงานยุคใหม่ เช่น แพลตฟอร์มบริหารงานออนไลน์ และการจัดการฐานข้อมูลเบื้องต้น

โครงการพัฒนาระบบการฝึกงานออนไลน์ของคณะฯ เป็นกลไกหลักในการแก้ไขข้อจำกัดที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในตารางที่ 5 โดยมุ่งเน้นการยกระดับและปฏิรูปช่องทางการประสานงานระหว่างคณะฯ กับสถานที่ฝึกงาน ผ่านการพัฒนาเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สถานที่ฝึกงาน และการส่งแบบประเมินผลการฝึกงานในรูปแบบออนไลน์อย่างสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย และลดขั้นตอนการจัดส่งเอกสารในรูปแบบกระดาษ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตฝึกงานคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2567 สามารถอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ โดยมีบริบทสำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 87.6) และมีประสบการณ์รับนิสิตเข้าฝึกงานมานานมากกว่า 6 ปี (ร้อยละ 66.1)

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตจากมุมมองของสถานประกอบการ โดยจัดลำดับตามประเด็นที่มีความสำคัญสูงสุดดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความกระตือรือร้น การสังเกต การตั้งคำถาม และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการทำงานจริง (ร้อยละ 29.7) ผลลัพธ์นี้แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการไม่ได้คาดหวังให้นิสิตมีความรู้เชิงเทคนิคที่สมบูรณ์แบบมาตั้งแต่ต้น แต่ต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในสภาพแวดล้อมจริง สอดคล้องกับงานวิจัยที่เน้น

ความกระตือรือร้นใฝ่รู้ (ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, 2565, น. 178) ตามบริบทที่สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ร้อยละ 50.2) ยิ่งตอกย้ำว่าความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ความรู้ และเรียนรู้จากบริบทเฉพาะหน้ามีความสำคัญมากกว่าความรู้เชิงทฤษฎีที่ตายตัว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในประเด็นที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านความรู้ คือ ความรู้เชิงทฤษฎีและการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทักษะสำคัญที่คณะฯ ต้องเร่งเติมเต็มความพร้อมในส่วนนี้

ด้านทักษะ (Skills) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ ทักษะในการทำงานเป็นทีม การสร้างความร่วมมือและการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อม (ร้อยละ 27.6) ทักษะเหล่านี้จัดเป็น Soft Skills ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กร ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินดา กมลเขต (2558) ที่เน้นทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะยังย้ำถึงความจำเป็นของทักษะการสื่อสาร และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

ด้านจริยธรรม (Ethics) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ การเคารพกฎ ระเบียบ ความตรงต่อเวลา และการแต่งกายที่เหมาะสม (ร้อยละ 29.7) ผลลัพธ์นี้เน้นย้ำว่า วินัยและความรับผิดชอบถือเป็นแกนหลักของการทำงานในหน่วยงานราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในหลายสาขาที่ระบุว่าคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะความตรงต่อเวลาเป็นความคาดหวังอันดับต้น ๆ (พัชรินทร์ จึงประวัตติ, 2560, น. 17; สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) การตรงต่อเวลาและการแต่งกายที่เหมาะสมเป็นภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานภาครัฐที่นิสิตต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดตั้งแต่แรกเข้าฝึกงานของนิสิต

ด้านลักษณะบุคคล (Character) ที่มีความต้องการสูงสุดคือ การมีจิตสาธารณะและการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน (ร้อยละ 28.6) สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มุ่งเน้นการบริการสาธารณะและการพัฒนาสังคม (สิรินดา กมลเขต, 2558, น. 119) นอกจากนี้ประเด็นรองที่สำคัญคือ ความคิดเชิงวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (ร้อยละ 27.9) ซึ่งแสดงถึงการที่องค์กรไม่ได้ต้องการผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น แต่ต้องการผู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนางานและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ในภาพรวมของมิติต่าง ๆ ข้างต้น แม้สถานประกอบการส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในระดับสูง แต่ยังพบความผันผวนและการกระจายของความคิดเห็นในบางประเด็น ซึ่งอธิบายได้จากบริบทที่แตกต่างกันของประเภทหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ร้อยละ 50.2) และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 27.9) ที่มีวัฒนธรรมองค์กรและลักษณะงานในพื้นที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มุมมองความคาดหวังต่อทักษะของนิสิตมีความหลากหลายไปตามบริบทเฉพาะของแต่ละหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด

การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตก่อนเข้ารับการศึกษาฝึกงานจริง ด้วยการประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของคณะฯ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการสนับสนุนการฝึกงานโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D.= 0.67) สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการดำเนินการส่งนิสิตเข้ารับการศึกษาฝึกงานในระดับคณะฯ โดยเฉพาะความชัดเจนของเอกสารขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและรายละเอียดเนื้อหาแบบตอบรับการเข้าฝึกงานของนิสิต มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.67) ส่วนประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไขแม้จะอยู่ในระดับ มากที่สุด แต่รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ช่องทางการติดต่อประสานงาน และความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ($\bar{x}=4.33$, S.D.=0.72) ซึ่งเป็นจุดที่คณะฯ ต้องนำไปทบทวนกลไกการสื่อสารกับสถานประกอบการให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายสถานที่ฝึกงานที่มีประสิทธิภาพสูง และจากข้อจำกัดรวมถึงช่องว่างทักษะดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการสกัดและออกแบบแบบกิจกรรม 3 กิจกรรม และ 1 โครงการ เพื่อตอบสนองและปิดช่องว่างความต้องการจำเป็นทั้งในด้านทักษะดิจิทัล การปรับตัว และการพัฒนาช่องทางการสื่อสารระบบออนไลน์ของคณะฯ ให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินความต้องการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผน การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงสูดก่อนนิสิตจะเข้าสู่การฝึกปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ

(พัชรินทร์ จึงประวัตติ, 2560, น. 7) ที่พบว่าระบบการประสานงานและขั้นตอนที่ชัดเจนของสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถานประกอบการรวมถึงสอดคล้องกับ (ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์, 2565, น. 178) ที่เน้นย้ำว่า การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานช่วยปิดช่องว่างและพัฒนาทักษะที่จำเป็นตรงตามความคาดหวังขององค์กรผู้รับเข้าฝึกงานอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาความต้องการด้านคุณลักษณะและทักษะที่สำคัญของนิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมุมมองของสถานประกอบการผลการศึกษาพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 87.6 โดยการแยกประเภทของหน่วยงานภาครัฐพบว่าส่วนมากเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 50.2 และหน่วยงานมีประสบการณ์การรับนิสิตฝึกงานมากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.1 ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของ ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Knowledge) การทำงานเป็นทีมและการปรับตัว (Skills) วินัยในการเคารพกฎและตรงต่อเวลา (Ethics) และการมีจิตสาธารณะ การให้ความร่วมมือ (Character) โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับประเด็นเหล่านี้ในแต่ละด้านตามลำดับ

2. การศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่ นิสิตคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ก่อนเข้ารับการฝึกงานจริง ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของสถานฝึกงานต่อการสนับสนุนการฝึกงานของคณะฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ กระบวนการขอความอนุเคราะห์รับนิสิตเข้าฝึกงานและแบบตอบรับการฝึกงานที่มีรายละเอียดชัดเจน ส่วนรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ช่องทางการติดต่อประสานงานและความรวดเร็วในการให้บริการ จากข้อค้นพบดังกล่าวประกอบกับข้อมูลความต้องการจำเป็นและช่องว่างทักษะของนิสิตในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ และพัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงานจริงเชิงรูปธรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมและ 1 โครงการ ตามรายละเอียดของสรุปตารางที่ 5

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านการเสริมสร้างความพร้อมนิสิตก่อนการฝึกงาน คณะควรนำกรอบแนวทางชุดกิจกรรมเตรียมความพร้อมที่ได้จากการสกัดข้อมูลความต้องการจำเป็นในงานวิจัยนี้ไปใช้วางแผนปฏิบัติการจริง โดยแบ่งเป็น 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเชิงรุกและบูรณาการวิชาเรียน เพื่อมุ่งพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ การสังเกต และทักษะการทำงานเป็นทีมผ่านการจำลองสถานการณ์จริงในชั้นเรียน 2) กิจกรรมเสริมสร้างจริยธรรมและวินัย มุ่งปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบ ความตรงต่อเวลา และการมีจิตสาธารณะ ผ่านการปฐมนิเทศนิสิต 3) กิจกรรมเวิร์กช็อปเทคโนโลยีดิจิทัลและภาษา จัดอบรมโปรแกรมสำนักงานสำเร็จรูป และงานสารบรรณภาครัฐเพื่อตอบโจทย์สถานประกอบการโดยตรง

2. ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการฝึกงานของคณะฯ คณะควรออกแบบและวางแผนเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาระบบการฝึกงานออนไลน์ โดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ สร้างระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อปฏิรูปช่องทางการประสานงาน และแก้ไขข้อจำกัดในมิติที่มีสัดส่วนความต้องการจำเป็นเร่งด่วนโดยแบ่งโครงสร้างระบบออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ระบบฐานข้อมูลนิสิต สำหรับจัดเก็บประวัติ ทักษะและข้อมูลสถานที่ฝึกงาน 2) ระบบประสานงานส่วนหน้า สำหรับเป็นช่องทางติดต่อและแจ้งเตือนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สถานที่ฝึกงาน 3) ระบบข้อมูลอาจารย์นิเทศ สำหรับให้คำปรึกษานิสิตฝึกงานและการประสานงานร่วมกับพี่เลี้ยง 4) ระบบประเมินผลออนไลน์ สำหรับประเมินผลงานฝึกงานเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน และการใช้กระดาษ



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมด้วยการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการฝึกงาน เช่น รูปแบบการนิเทศของอาจารย์ หรือความคาดหวังของพี่เลี้ยงในสถานประกอบการวิจัยเชิงทดลอง
2. ควรนำชุดกิจกรรมและระบบออนไลน์ไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อประเมินค่าประสิทธิภาพและเปรียบเทียบผลก่อน-หลังเข้าร่วมกิจกรรมให้เห็นผลเชิงประจักษ์
3. ควรขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลไปยังสถาบันการศึกษาในภูมิภาคอื่นที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มอำนาจการอ้างอิงผลงานวิจัยในระดับนโยบายที่กว้างขึ้น (External Policy)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนทุนโครงการวิจัยสัญญาเลขที่ รส 67007 จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ปีงบประมาณ 2567 และทางผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบความถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา นาคพันธ์ แก้วสมุทร. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามทัศนคติของแหล่งฝึกประสบการณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 270–280.
- พัชรินทร์ จิงประวดี. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการและวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 2(1), 11–21.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2564). *ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริวรรณ มุนินทรวงศ์. (2565). คุณลักษณะและทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกงาน : กรณีศึกษา นักศึกษาฝึกงานสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*, 12(2), 167–186.
- สิรินดา กมลเขต. (2558). คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์สำหรับความต้องการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 9(1), 115–122.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*.
<https://www.ops.go.th/th/role/edu-standard/item/6940-2022-07-22-02-54-49>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). *ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาปี พ.ศ. 2565*.
https://info.mhesi.go.th/homestat_cgt.php



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลวิธีการสร้างคำและที่มาของคำสแลงภาษาจีนในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู

Received : 17 October 2025

Revised : 17 May 2026

Accepted : 11 June 2026

ขวัญดาว มาอยู่¹ และอาริตา สัมมารัตน์^{1*}

¹สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

*Corresponding author e-mail: arita.smr@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำและที่มาของคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 121 ตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยคำ วลี และอนุประโยคที่มีการใช้งานจริงบนแพลตฟอร์มดังกล่าว และใช้ทฤษฎีการสร้างคำของยูล (Yule, 2010) เป็นกรอบแนวคิดภาพรวม ร่วมกับแนวสังคมภาษาศาสตร์และแนวคิดภาษาเฉพาะกลุ่มในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีในการสร้างคำสแลงภาษาจีนสามารถจำแนกออกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสร้างคำใหม่ 2) การขยายความหมายของคำเดิม 3) การย่อคำหรือตัดคำให้สั้นลง 4) การใช้คำพ้องเสียง 5) การใช้ตัวเลขแทนความหมาย 6) การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ 7) การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน นอกจากนี้ ที่มาของคำสแลงภาษาจีนสามารถจัดแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) เหตุการณ์ที่เป็นกระแสและสะท้อนสภาพสังคม 2) อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง 3) สื่อบันเทิงและอินเทอร์เน็ต 4) อิทธิพลของภาษาถิ่น 5) อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเป็นเนื้อหาเสริมสำหรับการเรียนการสอนคำสแลงภาษาจีนได้ต่อไป

คำสำคัญ: กลวิธีการสร้างคำ, ที่มา, คำสแลงภาษาจีน, เสี่ยวหงซู



Word Formation Strategies and Origins of Chinese Slang in the Xiaohongshu Application

Kwandaw Mayou¹ and Arita Samarat^{1*}

¹Department of Business Chinese,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: arita.smr@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to examine the word formation strategies and origins of Chinese slang in the Xiaohongshu (小红书) application. Data were collected using purposive sampling, yielding a total of 121 examples comprising words, phrases, and clauses in actual use on the platform. The study employed word formation theory (Yule, 2010) as an overarching theoretical framework, along with sociolinguistics and the concept of group language as analytical frameworks. The findings revealed that Chinese slang word formation strategies could be classified into seven types: 1) coinage of new words, 2) semantic extension of existing words, 3) word abbreviation or truncation, 4) phonetic substitution using homophones, 5) numeric encoding for conceptual representation, 6) integration of vocabulary from foreign languages, and 7) hybridization of English and Chinese linguistic elements. Furthermore, the origins of Chinese slang expressions can be divided into five categories: 1) socially resonant trends or phenomena, 2) cultural influence exerted by public figures, 3) entertainment media and internet culture, 4) influence of regional dialects, and 5) influence of foreign languages. The findings of this study can serve as a reference for further related research, as well as supplementary material for the teaching and learning of Chinese slang.

Keywords: Word formation strategies, Origins, Chinese slang, Xiaohongshu

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนเข้าถึงสื่อและข้อมูลผ่านช่องทางหลากหลาย และเกิดการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ความสามารถของแพลตฟอร์มออนไลน์ในการกระจายข้อมูลอย่างรวดเร็วและเข้าถึงง่าย ส่งผลให้เกิดคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่สะท้อนพลวัตของสังคมดิจิทัลในยุคปัจจุบัน (กฤษฎี สงไข, 2561, น. 316) สำหรับประเทศจีนนั้น การใช้สื่อดิจิทัลเติบโตต่อเนื่อง โดยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 1.1 พันล้านคน (CNNIC, 2024) แพลตฟอร์มยอดนิยม ได้แก่ วีแชท (微信) เว่ยป๋อ (微博) โต่วอิน (抖音) และเสี่ยวหงซู (小红书) (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) โดยเสี่ยวหงซูเป็นแพลตฟอร์มรีวิวสินค้าและไลฟ์สไตล์ที่มีผู้ใช้ประจำวันกว่า 200 ล้านบัญชี ผู้ใช้แบ่งปันประสบการณ์และรีวิวผลิตภัณฑ์ สะท้อนอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและแนวโน้มการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในจีน

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคม (สหไทย ไชยพันธุ์, 2555, น. 140) โดยมี “ภาษา” เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปตามบริบทของสังคม แต่ละกลุ่มสังคมมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เช่น ภาษาทางราชการ ภาษาแพทย์ และภาษาวัยรุ่น (อุไรวรรณ คำพิลา และทัพธีรดา นาคเสน, 2565, น. 56) การเปลี่ยนแปลงนี้ปรากฏชัดยิ่งขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่สร้างคำใหม่ ๆ เพื่อสื่อสารเฉพาะกลุ่ม คำสแลงมีได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรม ค่านิยม และแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละยุคสมัย รัฐพล ศิริพันธุ์ (2561) กล่าวว่าภาษาจีนไม่เพียงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร แต่ยังเป็นช่องทางในการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น การศึกษาคำสแลงภาษาจีนจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงภาษาและเชิงวัฒนธรรม

แม้ในปัจจุบันจะมีงานวิจัยที่ศึกษาคำสแลงบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (Xiaohongshu) อยู่บ้าง แต่ยังคงมุ่งเน้นเพียงการรวบรวม การจำแนกประเภทกลวิธีการสร้างคำ และวิเคราะห์ความหมายในบริบททางสังคม แต่ยังไม่มีการวิจัยที่ศึกษาที่มาของคำสแลงที่ปรากฏบนแพลตฟอร์มดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ทั้งที่การทำความเข้าใจที่มาของคำสแลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตีความความหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้คำสแลงภาษาจีนมีลักษณะเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาอย่างต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นเพื่อบันทึกและวิเคราะห์คำสแลงที่เกิดขึ้นใหม่ไม่ให้สูญหายไป (ชุตินา เข้มเจริญ และปริญญ์ มงคลพาณิชย์, 2567, น. 129) ดังนั้น บทความวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากลวิธีการสร้างคำและที่มาของคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาจีน นักวิจัย และผู้ที่ต้องการสื่อสารกับชาวจีนในบริบทดิจิทัลยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书)
2. เพื่อศึกษาที่มาของคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏอยู่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书)

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำสแลงภาษาจีน หมายถึง คำ วลีหรืออนุประโยคภาษาจีนที่ปรากฏอยู่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) ซึ่งอาจเป็นคำใหม่ที่ถูกสร้างขึ้น หรือเป็นคำเดิมที่ถูกนำมาใช้ในความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม ในภาษาจีนใช้คำว่า “流行语” ซึ่งประกอบด้วย “流行” หมายถึง เป็นที่นิยมหรือแพร่หลาย และ “语” หมายถึง ภาษา หรือถ้อยคำ เมื่อนำมารวมกัน

“流行语” จึงหมายถึง คำพูดหรือถ้อยคำที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมักเป็นที่รับรู้และเข้าใจกันเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้บางกลุ่ม

เสี่ยวหงซู (小红书) เป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและอีคอมเมิร์ซของจีน ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับแบ่งปันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านไลฟ์สไตล์ รีวิวสินค้า รวมทั้งค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแฟชั่น ความงาม อาหาร การท่องเที่ยว และอื่น ๆ

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการสร้างคำ (Word Formation Theory) เป็นแนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่ศึกษากระบวนการสร้างคำใหม่ ยูเล (Yule, 2010) อธิบายว่ากระบวนการสร้างคำมี 12 กระบวนการ เช่น การสร้างคำใหม่ การยืมคำ การประสมคำ การผสมคำ การตัดคำให้สั้น การใช้อักษรย่อ และการเติมหน่วยคำ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้เน้นอธิบายการสร้างคำในภาษาอังกฤษเป็นหลัก งานวิจัยนี้จึงใช้เป็นกรอบแนวคิดภาพรวมสำหรับจำแนกกลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนทั้ง 7 ประเภท

2. แนวคิดทางสังคมภาษาศาสตร์ (Sociolinguistics) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคม โดยอธิบายว่าปัจจัยทางสังคม เช่น อายุ เพศ อาชีพ และบริบททางวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ภาษา ลาบอฟ (Labov, 1972) ระบุว่าความแตกต่างทางสังคมเป็นสาเหตุหลักของความแตกต่างทางภาษา แนวคิดนี้ใช้อธิบายว่าเหตุใดคำสแลงภาษาจีนบนเสี่ยวหงซู (小红书) จึงมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนบริบทของกลุ่มผู้ใช้งานในสังคมจีนยุคดิจิทัล

3. แนวคิดภาษาเฉพาะกลุ่ม (Group language) อธิบายว่าบุคคลในกลุ่มสังคมเดียวกันมักเลือกใช้รูปแบบภาษาร่วมกันเพื่อแสดงอัตลักษณ์และยืนยันความเป็นสมาชิกของกลุ่ม เบิร์นสไตน์ (Bernstein, 1971) อธิบายผ่านแนวคิด “รหัสภาษา” (Language Code) ว่าการใช้ภาษาสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม แนวคิดนี้ใช้อธิบายการเกิดและการแพร่กระจายของคำสแลงภาษาจีนบนเสี่ยวหงซู (小红书) รวมถึงที่มาที่สะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้แต่ละกลุ่ม

ในงานวิจัยนี้ได้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นเป็นกรอบหลักในการจำแนกกลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) รวมทั้งวิเคราะห์ที่มาของคำสแลงที่ปรากฏบนแพลตฟอร์มดังกล่าวด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ คำสแลงภาษาจีนในสื่อสังคมออนไลน์ที่ปรากฏบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 121 ตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยคำ วลี และอนุประโยคที่มีการใช้งานจริงบนแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยคำ วลี หรืออนุประโยคที่จัดเป็นคำสแลงอาจมีโครงสร้างที่ไม่เป็นไปตามหลักภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยพิจารณาจากรูปแบบทางภาษา บริบทการใช้งาน และความถี่ของการปรากฏในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินการวิจัย วิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำและที่มาของคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมคำสแลงภาษาจีนจากข้อความบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงชู (小红书) ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ครอบคลุมทุกหมวดหมู่เนื้อหา ทั้งความงาม แฟชั่น อาหาร การท่องเที่ยว และไลฟ์สไตล์ เพื่อให้ได้คำสแลงที่สะท้อนการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย

2. การคัดเลือกใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นคำสแลงที่ปรากฏในข้อความของโพสต์ ไม่ใช่เสียงบรรยายในคลิปวิดีโอ 2) ปรากฏซ้ำตั้งแต่ 10 โพสต์ขึ้นไปในช่วงเวลาที่กำหนด และ 3) มีความหมายแตกต่างจากพจนานุกรมภาษาจีนมาตรฐานหรือเป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่ ได้คำสแลงทั้งหมด 121 ตัวอย่าง ประกอบด้วยคำ วลี และอนุประโยค

3. จากนั้นผู้วิจัยนำคำสแลงทั้ง 121 ตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ 2 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีน และที่มาของคำสแลงภาษาจีน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การนับความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการแสดงจำนวนและสัดส่วนของคำสแลงภาษาจีนในแต่ละกลวิธีการสร้างคำ รวมถึงที่มาของคำสแลงภาษาจีน จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนและสามารถเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

กลวิธีการสร้างคำสแลง

ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนสามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเภท ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีน

กลวิธีการสร้างคำ	จำนวน(คำ)	อัตราส่วน(%)
1. การสร้างคำใหม่	27	22.31%
2. การขยายความหมายของคำเดิม	32	26.45%
3. การย่อคำหรือตัดคำให้สั้นลง	24	19.83%
4. การใช้คำพ้องเสียง	11	9.09%
5. การใช้ตัวเลขแทนความหมาย	13	10.74%
6. การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ	5	4.13%
7. การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน	9	7.45%
รวมทั้งหมด	121	100%

1. การสร้างคำใหม่

จากการศึกษาพบว่า คำสแลงที่เกิดจากการสร้างคำใหม่มีจำนวนทั้งหมด 27 คำ คิดเป็นร้อยละ 22.31 ดังตัวอย่างในตาราง 2

ตาราง 2 ตัวอย่างคำสแลงโดยกลวิธีการสร้างคำใหม่

คำสแลง	พินอิน	วิธีการสร้างคำใหม่	ตัวอย่างประโยค
舔狗	tiǎn gǒu	舔 (เลีย) + 狗 (สุนัข) 舔狗หมายถึง เอาใจคนที่ชอบ จนยอมทำทุกอย่าง	公司里最会当舔狗的人，升职总是最快。 (คนที่เก่งเรื่องประจบเอาใจที่สุดในบริษัท มักจะได้เลื่อน ตำแหน่งเร็วที่สุดเสมอ)
柠檬精	níng méng jīng	柠檬 (มะนาว) + 精 (วิญญาณ) 柠檬精หมายถึง คนขี้อิจฉา มักพูดเชิงตำหนิผู้อื่น	看到朋友买了新手机，我变成了柠檬精。 (เห็นเพื่อนซื้อโทรศัพท์ใหม่ ฉันก็เกิดอาการอิจฉาขึ้นมา)
小白	xiǎo bái	小 (เล็ก) + 白 (ขาว) 小白หมายถึง ผู้ที่ยังไม่มี ประสบการณ์หรือมือใหม่ด้าน ใดด้านหนึ่ง	我刚开始玩这款游戏，还是个小 白，求带(ฉันเพิ่ง เริ่มเล่นเกมนี้ ยังเล่นไม่ค่อยเป็นเลย พาเล่นหน่อยนะ)

จากตาราง 2 พบว่า คำสแลงที่เกิดจากการสร้างคำใหม่มักปรากฏในบริบทการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะใน
เสี้ยววงงู (小红书) เช่น คำว่า “舔狗” ตามตัวอักษรหมายถึง เลียสุนัข แต่เมื่อใช้เป็นคำสแลงหมายถึง คนที่ประจบหรือ
เอาใจผู้อื่นอย่างไร้ศักดิ์ศรี คำสแลงประเภทนี้มักอยู่ในรูปวลีที่มีโครงสร้างหลากหลาย เช่น กริยา + นาม (舔狗、带货)
นาม + นาม (柠檬精) และคุณศัพท์ + คุณศัพท์ (小白) สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของผู้ใช้บนสื่อสังคมออนไลน์

2. การขยายความหมายของคำเดิม

คำสแลงที่เกิดจากการขยายความหมายของคำเดิม ในภาษาจีนเรียกว่า “引申义” คือ ความหมายที่มีการขยาย
หรือแผลงออกมาจากความหมายแรกเริ่มหรือความหมายเดิม ความหมายขยายมี 2 ประเภท “近引申义” (ความหมาย
ขยายใกล้) และ “远引申义” (ความหมายขยายไกล) (Jie, 2018, p. 37) จากการศึกษาพบว่ามีคำสแลงที่เกิดจากวิธีนี้
ทั้งหมด 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 26.45 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ตัวอย่างคำสแลงโดยการขยายความหมายของคำเดิม

คำสแลง	พินอิน	ความหมาย เดิม	ความหมายเมื่อ เป็นคำสแลง	ตัวอย่างประโยค
上岸	shàng àn	ขึ้นฝั่ง	สอบผ่านหรือได้งานทำ	经过两年的努力，他终于考公上岸了！ (หลังจากพยายามมาสองปี ในที่สุดเขาก็ สอบเข้าราชการได้)
种草	zhòng cǎo	ปลูกหญ้า/ เพาะหญ้า	ทำให้คนอื่นอยากซื้อ ของหรือริ้วสินค้านั้น อื่นสนใจตาม	这款口红真的太好用了，我必须种草 给大家！(ลิปสติกแท่งนี้ใช้ดีมาก ฉันต้อง ป้ายยาให้ทุกคนรู้จัก)
避雷	bì léi	ป้องกันฟ้าผ่า	หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือ เตือนให้ระวัง	这款化妆品用了之后过敏，姐妹们避 雷！(เครื่องสำอางตัวนี้ใช้แล้วแพ้ สาว ๆ ควรหลีกเลี่ยง)



จากตาราง 3 พบว่า คำสแลงที่เกิดจากการขยายความหมายของคำเดิม มักสื่อความหมายใหม่ที่แตกต่างจากความหมายดั้งเดิม เช่น คำว่า “种草” เดิมหมายถึง ปลูกหญ้า แต่เมื่อใช้เป็นคำสแลงในเสี้ยวหงซู (小红书) หมายถึง ทำให้คนอื่นอยากซื้อหรือรีวิวนสินค้าตาม ตรงกับคำว่า “ป้ายยา” ในภาษาไทย เช่นเดียวกับ “避雷” ที่เดิมหมายถึงการป้องกันฟ้าผ่า แต่ถูกใช้เพื่อเตือนให้ผู้อื่นหลีกเลี่ยงการซื้อหรือใช้สินค้าที่ไม่ดี

3. การย่อคำหรือตัดคำให้สั้นลง

คำสแลงที่เกิดจากการย่อคำหรือตัดคำให้สั้นลง เพื่อใช้สื่อความหมายในบริบทต่าง ๆ ส่งผลให้การสื่อสารมีความสั้น กระชับ และรวดเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า มีคำสแลงที่สร้างขึ้นโดยวิธีนี้มีทั้งหมด 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 19.83 ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ตัวอย่างคำสแลงโดยการย่อคำหรือตัดคำให้สั้นลง

คำสแลง	พินอิน	คำเดิม	ความหมาย	ตัวอย่างประโยค
YYDS	yǒng yuǎn de shén	永远的神	สุดยอดตลอดกาล หรือไม่มีใครเทียบได้	周杰伦的音乐真的yyds，永远听不腻！（เพลงของเจย์ โชว คือที่ สุดตลอดกาล ฟังยังไงก็ไม่เบื่อ）
社牛	shè niú	社交牛逼症	ผู้ที่เข้าสังคมเก่ง	和社牛一起出去玩，根本不用担心冷场。（ไปเที่ยวกับคนเข้าสังคมเก่ง ไม่ต้องกลัวบรรยากาศเงียบเหงาเลย）
饭圈	fàn quān	粉丝圈子	กลุ่มแฟนคลับ	我不怎么混饭圈，只是单纯喜欢听他的歌。（ฉันไม่ค่อยได้คลุกคลีในกลุ่มแฟนคลับเท่าไร แค่ชอบฟังเพลงของเขาเฉยๆ）

ตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า คำสแลงจำนวนมากถูกสร้างขึ้นโดยการย่อหรือตัดคำให้สั้นลงเพื่อให้การสื่อสารกระชับขึ้น แม้ถูกย่อรูปแต่ความหมายเดิมยังคงอยู่ เช่น “YYDS” ย่อจาก “永远的神” หมายถึง สุดยอดตลอดกาล ใช้แสดงความชื่นชม และ “社牛” ย่อจาก “社交牛逼症” ใช้เรียกผู้ที่เข้าสังคมเก่งและกล้าแสดงออก

4. การใช้คำพ้องเสียง

คำสแลงที่สร้างขึ้นจากการใช้คำพ้องเสียง มักถูกนำมาใช้เพื่อเล่นคำ สร้างอารมณ์ขัน และทำให้การสื่อสารมีความน่าสนใจมากขึ้น คำสแลงประเภทนี้อาศัยกลไกการสร้างความหมายผ่านเสียงเป็นเกณฑ์หลัก โดยนำคำหรือตัวเลขที่มีเสียงอ่านคล้ายหรือเหมือนกับคำที่ต้องการสื่อมาใช้แทน ครอบคลุมทั้งที่ใช้ตัวอักษรพ้องเสียงและตัวเลขพ้องเสียง จากการศึกษาพบว่ามีคำสแลงที่เกิดจากการใช้คำพ้องเสียงทั้งหมด 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.09 ดังตัวอย่างในตาราง 5

ตาราง 5 ตัวอย่างคำสแลงโดยวิธีการใช้คำพ้องเสียง

คำสแลง	พินอิน	ที่มา	ความหมาย	ตัวอย่างประโยค
童鞋	tóng xié	พ้องเสียงกับ 同学 (tóngxué - เพื่อนร่วมชั้น)	ใช้เรียกเพื่อนร่วมชั้นในลักษณะที่เป็นกันเอง	童鞋们，明天记得交作业！ (เพื่อน ๆ อย่าลืมส่งการบ้านพรุ่งนี้นะ)
神马	shén mǎ	พ้องเสียงกับ 什么 (shénme - อะไร)	ใช้แทนคำว่า “อะไร” ในเชิงล้อเลียนหรือขบขัน	神马情况？ (เกิดอะไรขึ้น?)
308	sān líng bā	พ้องเสียงกับ 散了吧 (sàn le ba)	แยกย้ายกันเถอะ หรือเลิกกันเถอะ	他根本不喜欢你，别再幻想了，308。 (เขาไม่ได้ชอบเธอหรอก เลิกมโนได้แล้ว เลิกเพ้อฝันเถอะ)

จากตาราง 5 การสร้างคำสแลงโดยอาศัยคำพ้องเสียง เป็นการนำคำที่มีเสียงคล้ายกันมาใช้เพื่อเพิ่มสีสันให้ภาษา แม้เปลี่ยนรูปแต่ยังสื่อความหมายเดิม เช่น “童鞋” (tóngxié) ออกเสียงคล้าย “同学” (tóngxué) หมายถึง เพื่อนร่วมชั้น คำพ้องเสียงบางคำอยู่ในรูปตัวเลข เช่น “308” ออกเสียงคล้าย “散了吧” หมายถึง แยกย้ายกันเถอะ ทำให้การสื่อสารสนุก และเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น

5. การใช้ตัวเลขแทนความหมาย

คำสแลงที่เกิดจากการใช้ตัวเลขแทนความหมายคำหรือวลี ถือเป็นการสร้าง “ภาษารหัส” (符号化语言) ที่ผู้ใช้ในโลกออนไลน์สามารถเข้าใจตรงกันเป็นวงกว้าง ทั้งนี้ กลวิธีดังกล่าวไม่ครอบคลุมตัวเลขที่อาศัยการพ้องเสียง (谐音) เป็นกลไกหลัก เนื่องจากได้จัดไว้ในกลวิธีที่ 4 การใช้คำพ้องเสียงแล้ว คำสแลงในกลุ่มนี้จึงอาศัยกลไกทางภาษาและวัฒนธรรม 2 ประการ ได้แก่ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (象征意义) และวัฒนธรรมโซเชียลมีเดีย (社交媒体文化) ผลการศึกษาพบว่า คำสแลงที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้มีทั้งหมด 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.74 ของคำสแลงทั้งหมด ดังตัวอย่างในตาราง 6

ตาราง 6 ตัวอย่างคำสแลงโดยใช้ตัวเลขแทนความหมาย

คำสแลง	กลไกการสื่อความหมาย	ตัวอย่างประโยค
95	ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (象征意义) ตัวเลขแทนปีเกิด หมายถึงกลุ่มคนที่เกิดหลังปี ค.ศ. 1995	现在的95后员工更注重工作与生活的平衡。 (พนักงานที่เกิดหลังปีค.ศ. 1995 ให้ความสำคัญกับสมดุลระหว่างงานกับชีวิตมากขึ้น)
996	ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (象征意义) ตัวเลขแทนเวลา 9 โมง–3 ทุ่ม, 6 วัน/สัปดาห์ หมายถึงวัฒนธรรมการทำงานหนัก	大家都在讨论如何摆脱996工作制。(ทุกคนกำลังคุยกันถึงวิธีหลีกเลี่ยงระบบทำงานแบบเข้างาน 9 โมง เลิกงาน 3 ทุ่ม และต้องทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์)
233	วัฒนธรรมโซเชียลมีเดีย (社交媒体文化) มาจากหมายเลขโมติคอนหัวเราะในฟอรัม Mop (猫扑) หมายถึง ขำมาก หรือ ฮาจนกลิ้ง	这张表情包太好笑了，233！ (สติ๊กเกอร์อันนี้ตลกมากเลย ฮ่า ๆ ๆ)

ผลการศึกษาการใช้ตัวเลขแทนความหมายแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (象征意义) คือกลุ่มตัวเลขที่อาศัยความรู้และประสบการณ์ร่วมกันในการตีความ เช่น “95后” แทนกลุ่มคนเกิดหลังปี ค.ศ. 1995 และ “996” แทนวัฒนธรรมการทำงานหนัก (เข้างาน 9.00 น. เลิก 21.00 น. ทำงาน 6 วัน/สัปดาห์) และประเภทที่ 2 วัฒนธรรมโซเชียลมีเดีย (社交媒体文化) คือกลุ่มตัวเลขที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้งานบนแพลตฟอร์มโดยตรง เช่น “233” แทนเสียงหัวเราะ ตัวเลขประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะคือเกิดขึ้นและดับสูญไปตามกระแสของแพลตฟอร์ม อีกทั้งผู้ที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนออนไลน์นั้นอาจไม่เข้าใจความหมายได้

6. การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ

ซูและหลี่ (Su & Li, 2018) ระบุว่า “เมื่อประเทศก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิรูปเศรษฐกิจ วัฒนธรรมย่อมปรับเปลี่ยนตามไปด้วย สังคมที่มีความหลากหลายควรมองอย่างเปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างทางภาษา สำหรับคำใหม่ที่เกิดขึ้น เราควรเปิดใจและอดทนต่อการเปลี่ยนแปลง ปลดปล่อยกาลเวลาเป็นตัวคัดกรองว่าสิ่งใดจะคงอยู่หรือเลือนหายไป” ผลการศึกษาพบว่า คำสแลงที่เกิดจากการยืมคำจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) มีจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.13 ดังตัวอย่างในตาราง 7

ตาราง 7 ตัวอย่างคำสแลงโดยการยืมคำจากภาษาต่างประเทศ

คำสแลง	ความหมาย	ตัวอย่างประโยค
out	ล้าสมัยหรือตกเทรนด์	别再用这种表情包了，已经out很久了！(อย่าใช้สติ๊กเกอร์แบบนี้เลย มันเชยไปนานแล้ว)
crush	แอบชอบหรือหลงใหลใครบางคน	看到他的微笑，我突然crush了！(แค่เห็นรอยยิ้มของเขา ฉันก็ตกหลุมรักเลย)
emo	อารมณ์เศร้า (มาจาก emotional)	今天太倒霉了，我真的emo了。(วันนี้ช่วยมาก ฉันเศร้าหนักเลย)

ตัวอย่างประโยค “别再用这种表情包了，已经out很久了！” (อย่าใช้สติ๊กเกอร์แบบนี้เลย มันเชยไปนานแล้ว) คำว่า “out” หมายถึง ล้าสมัยหรือตกเทรนด์ คำยืมภาษาอังกฤษสามารถนำมาใช้ในภาษาจีนได้โดยตรง แต่ความหมายอาจเปลี่ยนตามบริบท เช่น “crush” หมายถึง บุคคลที่แอบชอบ (คำนาม) หรือ ตกหลุมรัก (คำกริยา) การเข้าใจบริบทจึงสำคัญต่อการตีความและใช้งานอย่างถูกต้อง

7. การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน

คำสแลงที่เกิดจากการผสมระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน มักปรากฏในรูปแบบของวลีหรืออนุประโยค จากการศึกษาพบว่า คำสแลงที่สร้างขึ้นโดยวิธีนี้มีทั้งหมด 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.45 ดังตัวอย่างในตาราง 8

ตาราง 8 ตัวอย่างคำสแลงโดยการผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน

คำสแลง	ความหมาย	ตัวอย่างประโยค
母胎 solo	อยู่คนเดียวมาตั้งแต่เกิด หรือ โสดมาตลอดชีวิต	别再问我有没有对象了，我母胎solo！(อย่าถามฉันอีกเลยว่ามีแฟนหรือยัง ฉันโสดมาตั้งแต่เกิด)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

city不city?	ทันสมัยไหม (เป็นการย้อนถาม)	穿这套西装去约会, city不city? (ใส่ชุดนี้ไปเดท ดูดีไหม)
打call	ส่งเสียงเชียร์, ให้กำลังใจ	我最喜欢的偶像要出新专辑了, 必须打call! (ไอดอลที่ฉันชอบกำลังจะออกอัลบั้มใหม่ ต้องเชียร์พอร์ตแน่นอน)

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีนช่วยให้การสื่อสารดูทันสมัยและจดจำง่าย เช่น “city不city?” มีที่มาจากวิดีโอของชาวต่างชาติบนโต่วอิน (抖音) ที่ได้รับความนิยมจนกลายเป็นคำฮิต ใช้อธิบายสิ่งของหรือไลฟ์สไตล์ที่ดูหรูหราทันสมัย โดยแฝงอารมณ์ขัน ทั้งนี้คำสแลงลักษณะนี้มักมีลำดับคำคงที่ และสะท้อนวัฒนธรรมอินเทอร์เน็ตที่คนรุ่นใหม่นิยมสร้างสรรค์คำใหม่เป็นแฟชั่นทางภาษา (language fashion)

ที่มาของคำสแลงภาษาจีน

จากการรวบรวมคำสแลงที่ปรากฏอยู่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) จำนวน 121 คำ ได้ทำการศึกษาค้นหาที่มาของคำสแลงนั้น ๆ เพื่อจัดหมวดหมู่ สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

ตาราง 9 ประเภทของที่มาคำสแลงภาษาจีน

ที่มา	จำนวน (คำ)	อัตราส่วน (%)	ตัวอย่างคำสแลง
1. เหตุการณ์ที่เป็นกระแสและสะท้อนสภาพสังคม	41	33.88%	光盘行动、键盘侠
2. อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง	18	14.88%	不忘初心、洪荒之力
3. สื่อบันเทิงและอินเทอร์เน็ต	36	29.75%	宝藏男孩、破防、图一乐
4. อิทธิพลจากภาษาถิ่น	12	9.92%	虾米、我也是醉了
5. อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ	14	11.57%	芭比Q、I人、E人
รวมทั้งหมด	121	100%	

1. เหตุการณ์ที่เป็นกระแสและสะท้อนสภาพสังคม

จากการศึกษาพบว่า มีคำสแลงจำนวน 36 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.88 ที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจจากสังคมและสะท้อนความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น

“光盘行动” ริเริ่มโดยองค์กรสาธารณกุศลภาคประชาชนในปักกิ่ง (IN_33) เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารอย่างรู้คุณค่าและลดการทิ้งอาหาร อีกคำหนึ่งคือ “云监工” (ผู้ตรวจการออนไลน์) ที่เกิดขึ้นช่วงโควิด-19 เมื่อสื่อถ่ายทอดสดการก่อสร้างโรงพยาบาลหัวเสินซาน (火神山医院) ทำให้ชาวเน็ตมีบทบาทเหมือนผู้เฝ้าติดตามความคืบหน้าผ่านการถ่ายทอดสด เศรษฐพร เรื่องเที่ยง (2565) ระบุว่าคำสแลงที่สะท้อนพฤติกรรมและสภาพสังคมส่วนใหญ่มักมีความหมายเชิงลบ สะท้อนว่าคำสแลงเป็นตัวชี้วัดแนวโน้มของปัญหาสังคมในแต่ละยุคได้

2. อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง

จากการศึกษาพบคำสแลงจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.88 ที่มีต้นกำเนิดจากคำพูดของบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น “不忘初心” มีที่มาจากบทกวีของไป๋จื่ออี้ (白居易) สมัยราชวงศ์ถัง ต่อมาปรากฏในรายงานการประชุมสมัชชาใหญ่

พรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่ 19 โดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ส่งผลให้ “不忘初心” ถูกใช้ในความหมายว่า อย่าลืมเจตนารมณ์แรกเริ่ม หรือ ยึดมั่นในเป้าหมายเดิม อีกตัวอย่างหนึ่งคือ “且行且珍惜” มีจุดเริ่มต้นจากโพสต์บนเว่ยป๋อ (微博) ของหม่าอิหลี่ (马伊琍) นักแสดงชื่อดังที่ใช้นี้แสดงความคิดเห็นต่อการฉ้อโกงใจ สื่อความว่า การมีความรักนั้นง่าย แต่การรักษาชีวิตคู่ให้มั่นคงนั้นไม่ง่าย ด้วยอิทธิพลของบุคคลและบริบทของเหตุการณ์ วลีนี้จึงกลายเป็นคำฮิตและถูกใช้ในชีวิตประจำวัน สะท้อนแนวคิดที่ว่าควรให้คุณค่าและรักษาสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน

3. สื่อบันเทิงและอินเทอร์เน็ต

คำสแลงจำนวนมากมีต้นกำเนิดจากสื่อบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นเกม รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือกระแสโซเชียลมีเดีย โดยมักเริ่มจากวลีที่ได้รับความนิยมในบริบทเฉพาะ ก่อนจะถูกนำไปใช้ในวงกว้างบนแพลตฟอร์มออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า คำสแลงเกิดมาจากเกมหรือภาพยนตร์มีจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.75 เช่น “还有这种操作?” ปรากฏครั้งแรกในวงการเกมอีสปอร์ต ใช้เพื่อแสดงความชื่นชมต่อวิธีการเล่นที่คาดไม่ถึงและสร้างความประหลาดใจแก่ผู้ชม ต่อมาวลีนี้ถูกนำมาใช้ในวงกว้างเพื่ออธิบายวิธีแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามตรรกะปกติและยากจะเข้าใจ “宝藏男孩” เป็นบทพูดจากซีรีส์จีนเรื่อง 《微微一笑很倾城》 โดยนักแสดงชายได้โพสต์วลีนี้ผ่านเว่ยป๋อ (微博) ต่อมา คำนี้ถูกนำไปใช้บนแอปพลิเคชันโต่วอิน (抖音) เพื่ออธิบายบุคคลที่เต็มไปด้วยเสน่ห์และความน่าสนใจราวกับเป็นขุมทรัพย์ที่รอให้ถูกค้นพบ โดยมักใช้เพื่อชื่นชมผู้ชายที่มีบุคลิกหรือความสามารถที่โดดเด่นและสร้างความประทับใจ

4. อิทธิพลจากภาษาถิ่น

นอกจากภาษาจีนกลาง ในแต่ละภูมิภาคยังมีภาษาถิ่นที่ส่งอิทธิพลต่อคำสแลงบางคำ จากการศึกษาพบคำสแลงที่มีรากฐานจากภาษาถิ่น 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.92 เช่น “虾米” มาจากภาษาหมิ่นที่ใช้แถบผู้เจียน กวางตุ้ง และได้หวัน ต่อมาใช้ในการความหมายเดียวกับ “什么” (อะไร) ในภาษาจีนกลาง และ “我也是醉了” ที่ดัดแปลงจากสำนวนภาษาถิ่นเมืองอู๋ฮั่น ใช้แสดงความรู้สึกล้นปัญหาหรือหงุดหงิด

5. อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า คำสแลงที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ยืมจากภาษาอังกฤษ ทั้งการใช้โดยตรงและการผสมกับภาษาจีน รวม 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.57 เช่น “芭比Q” พ้องเสียงกับ barbecue เดิมหมายถึงการย่างอาหาร แต่เมื่อใช้เป็นคำสแลงหมายถึง จบแล้ว หรือ พังหมดแล้ว การยืมคำจากภาษาต่างประเทศสะท้อนอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติต่อรูปแบบการสื่อสารในสื่อสังคมออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการสร้างและที่มาของคำสแลงภาษาจีนบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) มีประเด็นที่น่าสนใจ 2 ประเด็นดังนี้

1. กลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) สามารถแบ่งออกเป็น 7 วิธี ได้แก่
- 1) การสร้างคำใหม่ 2) การขยายความหมายของคำเดิม 3) การย่อคำและตัดให้สั้นลง 4) การใช้คำพ้องเสียง 5) การใช้ตัวเลขแทนความหมาย 6) การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ และ 7) การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน ในจำนวนนี้มี

5 วิธีที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของเจียง หวี และคนอื่น ๆ (2564) ซึ่งระบุว่าวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีน ประกอบไปด้วย 1) การสร้างคำใหม่ 2) การตัดคำหรือย่อคำ 3) การใช้ การใช้ตัวเลข 4) การพ้องเสียง 5) การยืมคำภาษาต่างประเทศ 6) การใช้อักษรย่อจากสัทอักษรจีน (Pinyin) ผลการศึกษานี้ยังพบว่า คำสแลงที่เกิดจากการสร้างคำใหม่มักปรากฏในรูปของวลีที่มีโครงสร้างหลากหลาย โดยหนึ่งในโครงสร้างที่พบได้บ่อยคือรูปแบบ “คำกริยา + คำนาม” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เศรษฐพร เรื่องเที่ยง (2565) ที่ระบุว่าคำสแลงในรูปแบบ “คำกริยา + คำนาม” เป็นโครงสร้างที่พบมากที่สุด โดยมีตัวอย่างจำนวนถึง 15 คำ อย่างไรก็ตาม การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน เป็นกลวิธีที่การศึกษานี้ค้นพบเพิ่มเติม ซึ่งสิทธิพงศ์ มีกุล และเนตรนันทิพย์ บุตดาวงษ์ (2563) กล่าวว่าการใช้คำในสื่อออนไลน์ไม่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์ทางภาษา ทำให้ผู้ใช้สามารถพิมพ์ได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคิดไตร่ตรองมากนัก ทำให้เกิดคำสแลงขึ้นมา

2. คำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) ส่วนใหญ่มีที่มาจากเหตุการณ์ที่เป็นกระแสและสะท้อนสังคม คิดเป็นร้อยละ 33.88 รองลงมาคือสื่อบันเทิงและอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 29.75 อิทธิพลจากบุคคลที่มีชื่อเสียง ร้อยละ 14.88 ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 11.57 และภาษาถิ่น ร้อยละ 9.92 เห็นได้ชัดว่าปัจจัยด้านกระแสสังคม และสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการก่อเกิดและการแพร่หลายของคำสแลงในภาษาจีนยุคปัจจุบัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเซิงและบู (Sheng & Bu, 2018) ที่ระบุว่าที่มาของคำสแลงประกอบด้วย ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ สื่อบันเทิงและภาพยนตร์ การเมืองการปกครอง การสร้างโดยชาวเน็ต และกระแสสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของซูติมา เข้มเจริญ และปริญญา มงคลพาณิชย์ (2567) ซึ่งชี้ว่าสื่อสังคมออนไลน์และมัลติมีเดียมีบทบาทร้อยละ 17.78 เป็นปัจจัยสำคัญลำดับที่สอง ขณะที่ด้านความแพร่หลายภาษาต่างประเทศและด้านปรากฏการณ์ทางสังคมคิดเป็นร้อยละ 14.81 และ 6.67 ตามลำดับ แม้ตัวเลขร้อยละที่ได้จากการศึกษาทั้งสองงานจะมีความแตกต่างกัน แต่ทิศทางของผลลัพธ์กลับสะท้อนข้อสรุปเดียวกัน คือ สื่อออนไลน์และกระแสสังคมมีอิทธิพลต่อการเกิดและการแพร่หลายของคำสแลงในภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญ

คำสแลงเป็นผลผลิตของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมจีนที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ทำให้คำสแลงไม่เพียงทำหน้าที่เป็น “ถ้อยคำใหม่” สำหรับการสื่อสาร หากแต่ยังเป็น “บันทึกทางสังคม” ที่สะท้อนทั้งเหตุการณ์ร่วมสมัย ความนิยม และอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนในเวลานั้น ๆ อันสอดคล้องกับแนวคิดของกัญญนัช ชะนะจิตร (2560) ที่มองว่าคำสแลงคือบันทึกทางประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม ดังนั้น การทำความเข้าใจที่มาและความหมายของคำสแลงจึงมีความสำคัญต่อการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบริบทการสื่อสาร อีกทั้งยังช่วยให้การศึกษากลวิธีการสร้างคำสแลงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พัฒนาการของภาษา และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างและที่มาของคำสแลงภาษาจีนในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการสร้างคำสแลงสามารถจำแนกได้ 7 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างคำใหม่ การขยายความหมายของคำเดิม การย่อคำ การใช้คำพ้องเสียง การใช้ตัวเลขแทนความหมาย การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ และการผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีน ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา แต่การผสมคำระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาจีนเป็นกลวิธีใหม่ที่สะท้อนอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์และวัฒนธรรมดิจิทัลในปัจจุบัน สำหรับที่มาของคำสแลงพบว่าส่วนใหญ่มาจากเหตุการณ์กระแสสังคมและสื่อออนไลน์ รองลงมาคือสื่อบันเทิง บุคคลที่มีชื่อเสียง ภาษาต่างประเทศ และภาษาถิ่น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า คำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏอยู่ในแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) มีความหลากหลาย

และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมร่วมสมัยมีบทบาทสำคัญต่อการเกิดและการแพร่หลายของคำสแลงภาษาจีน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเนื้อหาเสริมหรือตัวอย่างประกอบในการจัดการเรียนการสอนเรื่องคำสแลงภาษาจีน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างคำและการตีความหมายของคำสแลงได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงข้อควรระวังในการใช้คำสแลงให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม คำสแลงเป็นเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลายในเชิงความหมาย จึงเหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับกลางถึงระดับสูง

2. ผลงานวิจัยฉบับนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำสแลงในภาษาจีนเพิ่มเติมได้ในอนาคต อาทิ การศึกษาเปรียบเทียบคำสแลงระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน หรือการพัฒนากลยุทธ์ในการสอนคำสแลงภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยฉบับนี้ได้รวบรวมคำสแลงภาษาจีนจากแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书) เพียงแหล่งเดียว แม้ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนการใช้ภาษาของผู้ใช้งานในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากคำสแลงมีการเกิดขึ้นใหม่และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและเผยแพร่คำสแลง จึงควรมีการศึกษาคำสแลงอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาขยายขอบเขตการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาบทบาทและผลกระทบของคำสแลงต่อการสื่อสารในสังคม ทั้งในเชิงบวก เช่น การแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ใช้ การสร้างอารมณ์ขัน หรือความเป็นกันเอง และในเชิงลบ เช่น การกีดกัน การสร้างภาพเหมารวม หรือการลดทอนคุณค่าทางภาษา เพื่อให้ผู้ใช้ภาษาตระหนักถึงการใช้คำสแลงอย่างมีวิจารณญาณและเหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎี สงไข. (2561). วลีภาษาจีนที่นิยมใช้บนอินเทอร์เน็ตในปีค.ศ. 2017 กับการสะท้อนสังคม. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 10(ฉบับพิเศษ), 316–326.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/137334/102235>

กัญญานันท์ ชะนะจิตร์. (2560). *การสร้างคำและความหมายของสแลงในเฟซบุ๊ก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เจียง หวี, สหทัยา สิทธิวิเศษ และทิวาพร อุดมวงษ์. (2564). กลวิธีการสร้างคำสแลงภาษาจีนและปัจจัยที่ทำให้เกิดคำสแลงภาษาจีนในสื่อสังคมออนไลน์. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 9(2), 71–79.

<https://harri.in.th/handle/123456789/3877>

ชุดิภาณูญ์ ออกระจ่าง, ภูริพันธุ์ โพธิ์ชัยแก้ว และชุดิมา ศิริลักษณ์. (2568). การศึกษาคำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏบนแอปพลิเคชันเสี่ยวหงซู (小红书). *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 15(4), 292–306.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/284809>

ชุดิมา เข้มเจริญ และปริญญ์ มงคลพาณิชย์. (2567). ปัจจัยที่ทำให้เกิดคำสแลงจีนในสื่อสังคมออนไลน์ช่วงปี พ.ศ. 2555–2563. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 18(1), 129–143.



- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). 2 App ทรงพลังในจีน “Douyin – XiaoHongShu” ที่ควรรู้จัก. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/business/marketing/570229>
- รัฐพล ศิริพันธุ์. (2561). แนวทางการเตรียมความพร้อมและวิธีการเรียนสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาจีน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1), 103–112. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/view/110103>
- เศรษฐพร เรืองเที่ยง. (2565). โครงสร้างและความหมายคำสแลงภาษาจีน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รำไพพรรณี (ออนไลน์)*, 3(2), 1–18. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hsorbrujournal/article/view/261755>
- สหไทย ไชยพันธ์. (2555). แนวคิดทฤษฎีการพูดสื่อสารในสังคม. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 4(3), 140–154. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/pnujr/article/view/53750>
- สิทธิพงศ์ มีกุล และเนตรนันทิพย์ บุคดาวงษ์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์คำสแลงภาษาจีนที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 6(1), 98–114. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jla_ubu/article/view/241693
- อุไรวรรณ คำพิลา และทัพหิธิดา นาคเสน. (2565). การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาผ่านแอปพลิเคชันไลน์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม*, 2(1), 56–70.
- อุษณา กาญจนทัต. (2542). *วิทยวรรณนา: บทความทางภาษาและวรรณคดีไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bernstein, B. (1971). *Class, codes and control: Theoretical studies towards a sociology of language*. Routledge & Kegan Paul.
- China Internet Network Information Center. (2024). *The 54th statistical report on China's internet development*. <https://www.cnnic.net.cn>.
- He, J. (2023). Semantic construction of internet buzzwords from the perspective of the prototype theory. *Journal of Education and Educational Research*, 5(3), 157–160. <https://doi.org/10.54097/jeer.v5i3.13678>
- Jie, H. (2018). On types of lexical meaning change in Chinese. *Journal of Modern Linguistics*, 6(1), 37–47. <https://doi.org/10.12677/ML.2018.61005>
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. University of Pennsylvania Press.
- Qi, J. (2007). Origins of popular modern Chinese sayings and their English translation. *Journal of Dalian University*, 28(2), 138–140.
- Sheng, Y., & Bu, Z. (2018). *The origin, meaning, and its classification of network buzzwords: The case of “cyber words” in 2014–2016*. *Journal of Modern Linguistics*, 6(2), 335–341.
- Su, D., & Li, Y. (2018). Characteristics of the formation of internet buzzwords from the perspective of sociolinguistics. *Journal of Modern Linguistics*, 6(3), 524–531.
- Yule, G. (2010). *The study of language* (4th ed.). Cambridge University Press.

การพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

Received : 20 May 2026

Revised : 25 June 2026

Accepted : 26 June 2026

วัชรพงษ์ เครือบคนโท,^{1*} นิชภา โมราถบ,¹ ยุพิน เกื่อนศรี¹ และกันต์ อินทวงศ์²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

*Corresponding author e-mail: watcharapong.kru@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพ 2) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพ และ 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จากประชากรกลุ่มเดียวกันทั้งหมด โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน ที่ทำหน้าที่เป็นนวัตกรรมช่างชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 13 คน โดยดำเนินการดังนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นความต้องการพัฒนา ศักยภาพ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการออกแบบเหมาะสม ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการ พัฒนา ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการออกแบบเหมาะสม ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา ด้านการสร้าง รายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน และวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้กิจกรรมพัฒนา ศักยภาพ 7 กิจกรรม ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ การออกแบบเหมาะสม การเข้าใจปัญหา การมีส่วนร่วม การพัฒนา การสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และ การขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้แบบประเมินระดับศักยภาพนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ระดับศักยภาพหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ดังนี้ ด้านที่มีพัฒนาการสูงสุด คือ ด้านการลงมือปฏิบัติ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.40$) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบเหมาะสม ($\mu = 4.29, \sigma = 0.45$) และด้านการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.21, \sigma = 0.36$) ส่วนด้านที่ยังต้องพัฒนาต่อเนื่องจากคือ ด้านการ ขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ($\mu = 3.68, \sigma = 0.21$) ซึ่งมีพัฒนาการน้อยที่สุดโดยบางรายการอยู่ในระดับ ปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพคือความสามารถที่พัฒนาหรือส่งเสริมให้เกิดความชำนาญได้ด้วยกระบวนการฝึกอบรม การเรียนรู้ และการฝึกฝน

คำสำคัญ: นวัตกรรมช่างชุมชน, การพัฒนา ศักยภาพ, ตำบลนาอิน, นวัตกรรม

Potential Development Model for Community Technician Innovators in Na In Subdistrict, Phichai District, Uttaradit Province

Watcharapong Kruabkonto,^{1*} Nichapa morathop,¹ Yupin Thuansri,¹ and Gunt Intuwong²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

²Faculty of Industrial Technology, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: watcharapong.kru@uru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the capacity development needs, 2) assess the capacity levels, and 3) develop the capacity of prototype community technician innovators in Na-In Sub-district, Phichai District, Uttaradit Province. A mixed-methods research design was employed, comprising qualitative research, quantitative research, and action research, conducted with a single unified population. Participants were purposively selected from members of the Ban Na-In Integrated Sufficiency Agriculture Community Enterprise who served as community technician innovators, totaling 13 individuals. The qualitative research utilized in-depth interviews to explore capacity development needs across seven dimensions: practical implementation, appropriate design, problem understanding, participation, development, income generation and community economic promotion, and scaling based on sufficiency and sustainable development. Data were analyzed using content analysis. The quantitative research employed an opinion assessment instrument to evaluate capacity levels across the same seven dimensions. Data were analyzed using means and standard deviations. The action research incorporated seven capacity development activities corresponding to the dimensions, utilizing participatory observation. Data were analyzed through content analysis, and a capacity level assessment instrument was administered to enable comparative analysis of differences between pre- and post-development outcomes. The findings revealed that post-development capacity levels increased significantly across all dimensions at the .05 level of statistical significance. The dimension demonstrating the greatest improvement was practical implementation ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.40$), followed by appropriate design ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.45$) and participation ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.36$). The dimension requiring continued development was scaling based on sufficiency and sustainable development ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.21$), which exhibited the least improvement, with certain items remaining at a moderate level. These findings reflect that capacity represents an ability that can be developed and enhanced toward proficiency through training processes, learning, and practice.

Keywords: Community technician-innovator, Capacity development, Na-In Sub-district, Innovation

บทนำ

ในยุคที่โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในมิติของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม นวัตกรรมได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงชุมชนและประเทศชาติ โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบทที่ยังพึ่งพาการเกษตรเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก การมีนวัตกรรมที่มีศักยภาพและมีความเข้าใจในปัญหาของพื้นที่อย่างลึกซึ้งนั้น ถือเป็นปัจจัยที่จะทำให้นวัตกรรมไม่ใช่เพียงสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกทิ้งร้าง หากแต่สามารถเติบโตอยู่คู่กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทิศทางดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีทักษะสูง เป็น “นวัตกรรม นวัตกรรม และผู้ประกอบการ” ที่พร้อมขับเคลื่อนประเทศ ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ก็ได้ยืนยันว่านวัตกรรมคือเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในภาคการเกษตรซึ่งยังเป็นอาชีพหลักของคนไทยกว่าร้อยละ 26.90 ของผู้มีงานทำทั่วราชอาณาจักร

ดังนั้นความสำคัญไม่ได้อยู่ที่การสร้างนวัตกรรม แต่อยู่ที่การพัฒนาคนให้สามารถบริหารจัดการ นวัตกรรมได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่ครอบคลุมทั้งมิติของทักษะ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม แนวคิดนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเป็นรูปธรรมผ่าน กระบวนการนวัตกรรมข้างชุมชน 7 ขั้นตอน หรือ DAP-EDWARD Model ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กันต์ อินทวงศ์ (2565) ประกอบด้วย การลงมือปฏิบัติ (Do) การออกแบบที่เหมาะสม (Appropriate Design) การเข้าใจปัญหา (Understand the Problem) การมีส่วนร่วม (Engage) การพัฒนา (Development) การสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน (Wealth Creation) และการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน (Appropriate Result and Sustainability) โมเดลนี้ได้เพียงแต่สอนให้นวัตกรรม ช่อมและสร้าง สิ่งประดิษฐ์ แต่ยังไม่มุ่งปลูกฝังให้นวัตกรรมเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและออกแบบนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมและต่อยอดสู่ความยั่งยืนได้ด้วยตนเอง

พื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมตามแนวคิดดังกล่าวได้อย่างชัดเจน คือ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ชุมชนเกษตรกรรมที่มีครัวเรือนสมาชิกมากกว่า 1,273 ครัวเรือน และเผชิญกับปัญหาภัยแล้งซ้ำซากมาอย่างยาวนาน แม้ว่าในปี 2564 ชุมชนจะได้รับการสนับสนุนให้นำนวัตกรรมระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้แก้ปัญหา แต่พบว่ากลุ่มช่างในชุมชนซึ่งทำหน้าที่ดูแลนวัตกรรมเหล่านี้ยังขาดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เทคโนโลยีที่ลงทุนไปมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็น อนุสาวรีย์งานวิจัยที่ถูกทอดทิ้งในที่สุด

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชุมชน โดยมุ่งศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพ ระดับศักยภาพ และการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม บนกรอบแนวคิด DAP-EDWARD Model ทั้ง 7 ด้าน เพื่อยกระดับกลุ่มช่างชุมชนจากผู้ปฏิบัติงานซ่อมแซมทั่วไป ขึ้นสู่การเป็น “นวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ” ที่มีความสามารถในการคิด ออกแบบ สร้าง บริหารจัดการ และขยายผลนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างยั่งยืน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นที่มั่นคงในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดย ผู้วิจัยใช้ประชากรเดียวกันทั้งหมดในการเก็บข้อมูล โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ มีบทบาทเป็นนวัตกรช่างชุมชนที่รับผิดชอบงานด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงพื้นที่ ได้แก่ นวัตกรช่างชุมชนในพื้นที่ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ หมู่บ้านปากเหมือง หมู่ที่ 1, บ้านปากบึง หมู่ที่ 2 และบ้านปากบึง หมู่ที่ 4 จำนวนทั้งสิ้น 13 คน

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) รายกลุ่ม 3-4 คน จำนวน 3-4 กลุ่ม กลุ่มละ 10-15 นาที ใช้แนวคำถามที่ครอบคลุมประเด็นความต้องการพัฒนาศักยภาพ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการออกแบบเหมาะสม ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของตนเอง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปและการประเมินศักยภาพ 7 ด้าน ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการออกแบบเหมาะสม ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale 5 ระดับแบบ Likert (1967) คุณภาพเครื่องมือผ่านการตรวจสอบค่า IOC ≥ 0.5 และวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ นำผลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพประชากรในพื้นที่ตำบลนาอิน โดยออกแบบกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ 7 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการออกแบบเหมาะสม กิจกรรมการเข้าใจปัญหา กิจกรรมการมีส่วนร่วม กิจกรรมการพัฒนา กิจกรรมการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และกิจกรรมการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้แบบประเมินความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของตนเอง หลังการพัฒนา นำมาวิเคราะห์ความแตกต่าง (Paired-Sample t-test)

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2568 (URU-REC เลขที่ 011/2568)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความต้องการพัฒนาศักยภาพ ระดับศักยภาพ และผลการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและสะท้อนความเป็นจริงอย่างรอบด้าน โดยผลที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการอธิบายถึงความสำเร็จและประสิทธิผลของกระบวนการพัฒนาศักยภาพที่ดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรช่างชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนวัตกรช่างชุมชนทั้ง 13 คน พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีต้นทุนทักษะช่างพื้นฐานที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ หรือช่างเชื่อม แต่ทักษะเหล่านี้ยังเป็นลักษณะแยกส่วน ขาดการบูรณาการกับนวัตกรรมเฉพาะทาง ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจะถูกทิ้งร้างเมื่อเกิดการชำรุด นวัตกรรมต้องการยกระดับตนเองจากการเป็น

"ช่าง" ไปสู่ "นวัตกรรมช่างชุมชน" ที่บริหารจัดการนวัตกรรมการได้อย่างยั่งยืน สรุปความต้องการพัฒนาศักยภาพครอบคลุม 7 ด้านสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการลงมือปฏิบัติ ต้องการปรับจากการทำงานตามความเคยชินสู่การทำงานที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก คำนึงถึงความปลอดภัย และประเมินผลงานได้ 2) ด้านการออกแบบเหมาะสม ต้องการพัฒนาทักษะวิเคราะห์ความต้องการชุมชน คัดเลือกพื้นที่ทดลอง และออกแบบนวัตกรรมที่ยืดหยุ่นตามบริบทสังคมและวัฒนธรรม 3) ด้านการเข้าใจปัญหา ต้องการเทคนิคการลงพื้นที่ฝังตัว ตั้งคำถามปลายเปิด และแยกแยะปัญหาหลักและรอง 4) ด้านการมีส่วนร่วม ต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและทักษะบริหารความขัดแย้ง 5) ด้านการพัฒนา ต้องการทักษะต่อยอดนวัตกรรม ประเมินความคุ้มค่า และมีระบบติดตามผล 6) ด้านการสร้างรายได้ ต้องการเชื่อมทักษะช่างกับการจัดการธุรกิจชุมชน และ 7) ด้านการขยายผลบนความพอเพียง ต้องการทักษะการถอดบทเรียน การวางแผนขยายผลโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อนการพัฒนา

พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.51, \sigma = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชน อยู่ในระดับน้อยทั้งหมด จำนวน 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1. ด้านการลงมือปฏิบัติ ($\mu = 2.93, \sigma = 0.32$) รองลงมาคือ ข้อที่ 3. ด้านการเข้าใจปัญหา ($\mu = 2.84, \sigma = 0.47$) และข้อที่ 4. ด้านการมีส่วนร่วม ($\mu = 2.59, \sigma = 0.28$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน จำแนกตามรายด้าน

(n=13)

ศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชน	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการลงมือปฏิบัติ	2.93	0.32	น้อย
2. ด้านการออกแบบเหมาะสม	2.58	0.46	น้อย
3. ด้านการเข้าใจปัญหา	2.84	0.47	น้อย
4. ด้านการมีส่วนร่วม	2.59	0.28	น้อย
5. ด้านการพัฒนา	2.48	0.29	น้อย
6. ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	2.12	0.45	น้อย
7. ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน	2.04	0.34	น้อย
รวม	2.51	0.33	น้อย

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

3.1 การดำเนินกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ 7 กิจกรรมตามกรอบกระบวนการนวัตกรรมการช่างชุมชน ได้ผลลัพธ์ที่สำคัญ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การลงมือปฏิบัติ: เกิดการวิเคราะห์ปัญหาที่ชัดเจน คือ นวัตกรรมทั้ง 13 คน เลิกใช้วิธีการซ่อมตามหน้างานแต่เริ่มมีการใช้การจดบันทึกและถ่ายภาพปัญหา เพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุก่อนลงมือทำ เกิดความรัดกุมในการปฏิบัติ พบว่ามีการวางแผนในการทำงานที่โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญและเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

มากขึ้น ลดการพึ่งพาอะไรราคาแพง แต่ยังคงความแข็งแรงและปลอดภัยตามหลักการที่ได้อบรม เกิดการมองหลายมิติ คือนักไตรสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งที่ต้องการสร้างหรือซ่อมแซมมีความคุ้มค่าอย่างไร และมีการดูแลรักษาอย่างไร ซึ่งแสดงถึงการมองมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับมิติของช่างชุมชน

กิจกรรมที่ 2 การออกแบบเหมาะสม: นักไตรช่างชุมชนเกิดแนวคิดจากการพยายามแก้ปัญหาใหญ่ที่ยากและซับซ้อนในทันที มาเป็นการเลือกพื้นที่ที่มีความขัดแย้งน้อยและคนในพื้นที่พร้อมร่วมมือเพื่อสร้างความสำเร็จให้เห็นเป็นรูปธรรมเป็นสำคัญในลำดับแรก สามารถวิเคราะห์ได้ว่านักไตรที่ลงพื้นที่ต้องไม่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การออกแบบนวัตกรรมที่ต้องสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเองและใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในชุมชน กลุ่มนักไตรมีมติร่วมกันในการใช้พื้นที่ของสมาชิกในกลุ่มทั้ง 13 คน เป็นพื้นที่ต้นแบบก่อนเพราะควบคุมปัจจัยความซับซ้อนทางสังคมได้ง่ายที่สุด ก่อนจะขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น

กิจกรรมที่ 3 การเข้าใจปัญหา: กลุ่มนักไตรช่างชุมชนสามารถออกแบบประโยคคำถามสัมภาษณ์ชุมชนของตนเองได้ และจำลองสถานการณ์สัมภาษณ์และลงพื้นที่พูดคุยเพื่อรับฟังปัญหาจากเกษตรกรในชุมชน สามารถสรุปเจตนาปัญหาที่แท้จริงของชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเพื่อนำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมในระยะต่อไป กลุ่มนักไตรช่างชุมชนเริ่มยอมรับในความคิดเห็นของชุมชน และรับฟังชาวบ้านมากขึ้น ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เช่น ชาวบ้านไม่ได้ต้องการนวัตกรรมที่ทันสมัยที่สุด แต่ต้องการเครื่องมือที่ใช้งานง่าย แก้ปัญหาและสร้างรายได้จริง มีความเข้าใจในการแก้ปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักไตรบางรายแก้ปัญหาได้ดีในหน้าแล้ง แต่อาจไม่ได้ใช้ประโยชน์มากในหน้าฝน การออกแบบจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเวลาสถานการณ์และความคุ้มค่าของชาวบ้าน มีทักษะในการหลีกเลี่ยงคำถามขึ้นๆ และใช้คำถามปลายเปิดที่ช่วยให้ชาวบ้านอธิบายความยากลำบากของตนเองออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ

กิจกรรมที่ 4 การมีส่วนร่วม: เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทของกลุ่มนักไตรช่างชุมชน จากการทำงานเพียงคนเดียวหรือเฉพาะกลุ่มสู่การเริ่มสร้างกลไกการดึงชาวบ้านมาร่วมคิดร่วมทำ เช่น การชวนเกษตรกรมาช่วยออกแบบนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานจริง กลุ่มนักไตรช่างชุมชนสามารถสร้างรู้สึกเป็นเจ้าของนวัตกรรมร่วมกัน เมื่อใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมที่ได้เรียนรู้ไปถ่ายทอดให้ชุมชนไม่ได้มองว่านวัตกรรมนั้นเป็นของช่าง แต่ยอมรับว่าเป็นของชุมชน ส่งผลให้ชาวบ้านพร้อมที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมในพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการนวัตกรรมในชุมชน สามารถอธิบายประโยชน์ของนวัตกรรมให้ผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลนาอิน เกิดความเข้าใจและเกิดความร่วมมือ กลุ่มนักไตรช่างชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์บทบาทการทำงานร่วมกัน สามารถเชื่อมโยงและระบุภาคีเครือข่ายในตำบลนาอินที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานได้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาอิน ผู้นำชุมชน และกลุ่มเกษตรกร

ตาราง 2 ตารางเชื่อมโยงและระบุภาคีเครือข่ายของกลุ่มนักไตรช่างชุมชนในตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

กลุ่มภาคีเครือข่าย	บทบาท	ผลลัพธ์
กลุ่มเกษตรกร	ร่วมระบุปัญหา ร่วมทดสอบระบบหน้างาน	ชาวบ้านรู้สึกมีคุณค่า เป็นผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม
ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	ร่วมคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบช่วย	เกิดความโปร่งใสในหมู่บ้าน
	ประชาสัมพันธ์	ลดปัญหาความขัดแย้ง
องค์การบริหารส่วนตำบลนาอิน	หนุนเสริมงบประมาณบางส่วนในอนาคต	ขยับจากการวิจัยไปสู่นโยบาย
	และบรรจุเข้าแผนพัฒนาตำบล	ท้องถิ่นที่ยั่งยืน



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

กลุ่มนวัตกรรมช่างชุมชน	ปฏิบัติงาน บริหารจัดการนวัตกรรม และ ช่วยระดมสมอง	เกิด “ศูนย์ซ่อมและสร้างนวัตกรรม ชุมชนนาอิน” แบบไม่เป็นทางการ
------------------------	---	---

กิจกรรมที่ 5 การพัฒนา กลุ่มนวัตกรรมช่างชุมชนมีการปรับเปลี่ยนกรอบคิดจากเดิมที่เน้นเพียงแค่การสร้างให้เสร็จและส่งมอบเพื่อจบกระบวนการ ไปสู่การสร้างแล้วต้องมีคนใช้และคอยบริหารจัดการ ถ้าชำรุดต้องมีคนซ่อม เพื่อให้นวัตกรรมอยู่กับชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเอง เกิดทักษะการส่งต่อความรู้ เริ่มมีการวางแผนการบริหารจัดการนวัตกรรมในระยะยาว โดยจดบันทึกปัญหาจากการใช้งานจริงของชาวบ้าน เพื่อเตรียมนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมรุ่นถัดไปที่ตอบโจทย์และประหยัดต้นทุนกว่าเดิม มีการคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม มีการวางแผนการบริหารจัดการนวัตกรรมจากเดิมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนมาใช้วัสดุรีไซเคิลในท้องถิ่น และการออกแบบระบบเซฟตี้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุแก่ผู้ใช้งานในชุมชน มีการวางแผนการบริหารจัดการและบำรุงรักษานวัตกรรมระยะยาว นวัตกรรมช่างชุมชนแต่ละคนรับผิดชอบวางกลไกดูแลนวัตกรรมต้นแบบของตนเองร่วมกับกลุ่มผู้ใช้ และเกิดการพึ่งพาตนเอง การจัดหาและจัดเก็บอะไหล่สำหรับซ่อมบำรุงนวัตกรรมในชุมชน เพื่อเป็นระบบและกลไกกลางในการดูแลรักษานวัตกรรมด้วยตนเองในเบื้องต้น โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภายนอก

กิจกรรมที่ 6 การสร้างรายได้ นวัตกรรมช่างชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้และยกระดับตัวเองจากช่างซ่อมรับจ้างสู่การเป็นผู้ประกอบการช่างชุมชน สามารถคิดและคำนวณต้นทุน สร้างโอกาสทางธุรกิจจากการใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหาในชุมชน คริวเรือนที่ดินในบ้านต่างมีส่วนร่วมในการช่วยจัดหาทรัพยากร การทำบัญชีต้นทุน-กำไร และช่วยสื่อสารประโยชน์ของนวัตกรรมไปยังภายนอกชุมชน ชาวบ้านเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ชุมชนสามารถประเมินและเห็นถึงความคุ้มค่า ในการหันมาใช้ฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีในชุมชน เช่น ผลผลิตทางการเกษตรรวมถึงวัสดุที่เหลือใช้จากงานการเกษตรกรรมในพื้นที่มาหมุนเวียนสร้างนวัตกรรมที่สร้างรายได้ในชุมชน และเกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและนวัตกรรมสร้างรายได้ มีการออกแบบสินค้าโดยกลุ่มนวัตกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก นำมาจัดจำหน่ายให้ผู้สนใจในรูปแบบร้านค้าของกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน

กิจกรรมที่ 7 การขยายผลบนความพอเพียง นวัตกรรมช่างชุมชนถอดบทเรียนด้วยหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ประเมินผลกระทบเชิงบวกและลบของนวัตกรรม และวางแผนขยายผลอย่างมีระบบ

- ความพอประมาณ เกิดแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงจากการผลิตทีละมาก ๆ หันมาผลิตแบบพอดีกับยอดที่สั่งทำหรือสร้างขึ้นตามขนาดพื้นที่แปลงเกษตรของชาวบ้านแต่ละราย เพื่อไม่ให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินมาลงทุนจนเกินตัว
- ความมีเหตุผล เกิดการขยายผลนวัตกรรมที่ไม่ได้ทำไปเพื่อประกวดรับรางวัลเพียงอย่างเดียว แต่ทำเพื่อต้องการแก้ปัญหาให้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายให้พื้นที่อื่นที่กำลังเผชิญปัญหาเดียวกันและต้องการนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์
- การมีภูมิคุ้มกัน เกิดการวางแผนทำคู่มือการใช้งานนวัตกรรมเบื้องต้นกับตัวเครื่องมือทุกชิ้น เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้งานหยุดชะงักเมื่อเครื่องเสียและช่างไม่อยู่ในพื้นที่
- เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เกิดข้อตกลงร่วมกันในกลุ่มเรื่องการกำหนดราคาที่เป็นธรรมไม่ฉวยโอกาสโก่งราคาในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว และมีความซื่อสัตย์ในการเลือกใช้วัสดุที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย

ตาราง 3 ตารางแสดงการประเมินผลกระทบของนวัตกรรม จากการการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน

มิติ	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ	แนวทางแก้ไข
ด้านเศรษฐกิจ	ลดต้นทุนการผลิตและ ค่าจ้างแรงงานได้ชัดเจน	อาจทำให้ชาวบ้านบางราย ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาซื้อ	ใช้เครื่องมือร่วมกัน ทหาร ค่าใช้จ่ายแทนการซื้อขาด

มิติ	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ	แนวทางแก้ไข
	เงินทุนเวียนในพื้นที่		
ด้านสังคม	สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างช่างกับเกษตรกรในหมู่บ้านต่าง ๆ	การทดแทนแรงงานคน อาจทำให้แรงงานในชุมชนขาดรายได้	เปลี่ยนบทบาทผู้ใช้แรงงานเดิมให้มาเป็นผู้ควบคุมนวัตกรรม
ด้านสิ่งแวดล้อม	นำเศษเหลือจากการทำการเกษตรกลับมาใช้ใหม่	นวัตกรรมบางชนิดอาจใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดควันและเสียง	ปรับปรุงนวัตกรรมให้ใช้พลังงานสะอาดหรือพลังงานทางเลือก
ด้านวัฒนธรรม	เกิดวัฒนธรรมช่างชุมชนจิตอาสาที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	เครื่องจักรที่ทำงานเร็วขึ้น อาจทำให้วิถี การช่วยเหลือกันจางหายไป	ออกแบบการบริหารจัดการนวัตกรรมเป็นทีม เพื่อรักษากิจกรรมการทำงานร่วมกัน

3.2 หลังจากการพัฒนาศักยภาพ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับศักยภาพอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อที่ 1. ด้านการลงมือปฏิบัติ ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.40$) รองลงมาคือ ข้อที่ 2. ด้านการออกแบบเหมาะสม ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.45$) และข้อที่ 4. ด้านการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.36$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 ความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพหลังการพัฒนา ของนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน จำแนกตามรายด้าน

(n=13)

ศักยภาพของนวัตกรรมช่างชุมชน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการลงมือปฏิบัติ	4.38	0.40	มาก
2. ด้านการออกแบบเหมาะสม	4.29	0.45	มาก
3. ด้านการเข้าใจปัญหา	4.11	0.21	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.21	0.36	มาก
5. ด้านการพัฒนา	3.87	0.15	มาก
6. ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	3.77	0.15	มาก
7. ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน	3.68	0.21	มาก
รวม	4.04	0.27	มาก

3.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อนและหลังการพัฒนาศักยภาพ พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการพัฒนาทุกข้อ จึงสรุปได้ว่า ผลการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมช่างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุดรดิตถ์ แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมช่างชุมชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

(n=13)

ด้าน	ค่าเฉลี่ย		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		t	P
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
1. ด้านการลงมือปฏิบัติ	2.93	4.38	0.32	0.40	9.58	0.00*
2. ด้านการออกแบบเหมาะสม	2.58	4.29	0.46	0.45	11.13	0.00*
3. ด้านการเข้าใจปัญหา	2.84	4.11	0.47	0.21	9.74	0.00*
4. ด้านการมีส่วนร่วม	2.59	4.21	0.28	0.36	11.40	0.00*
5. ด้านการพัฒนา	2.48	3.87	0.29	0.15	15.30	0.00*
6. ด้านการ	2.12	3.77	0.45	0.15	15.80	0.00*
สร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน						
7. ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน	2.04	3.68	0.34	0.21	19.96	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ความต้องการพัฒนาศักยภาพทั้ง 7 ด้านที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชาตรี สุขสบาย (2566) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องมุ่งเน้นทั้งทักษะ ความรู้ และความมั่นคงในชีวิตการทำงานควบคู่กัน และยังสอดคล้องอย่างชัดเจนกับ กรอบแนวคิดกระบวนการนวัตกรรมข้างชุมชน 7 ขั้นตอน (DAP-EDWARD Model) ของ กันต์ อินทวงศ์ (2565) ดังนี้

1.1 ด้านการลงมือปฏิบัติ นวัตกรรมข้างชุมชนต้องการปรับเปลี่ยนจากการทำงานตามความเคยชิน ไปสู่การทำงานที่มีกระบวนการและขั้นตอนที่เป็นระบบ ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงและมาตรการความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านการออกแบบที่เหมาะสม ต้องการพัฒนาศักยภาพการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนเพื่อออกแบบนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ รวมถึงการดึงชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ

1.3 ด้านการเข้าใจปัญหา ต้องการเทคนิคการลงพื้นที่ฝังตัวในชุมชน เพื่อเข้าใจธรรมชาติของปัญหาอย่างลึกซึ้ง สามารถแยกแยะปัญหาหลักและปัญหารองได้ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม ต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมถึงทักษะการบริหารความขัดแย้ง เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของนวัตกรรมร่วมกันในชุมชน

1.5 ด้านการพัฒนา ต้องการทักษะการต่อยอดงานวิจัยและการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว โดยไม่ให้นวัตกรรมกลายเป็นอนุสาวรีย์งานวิจัย

1.6 ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ต้องการยกระดับตนเองจากช่างซ่อมรับจ้าง ไปสู่ผู้ประกอบการชุมชน โดยใช้ฐานทรัพยากรท้องถิ่นมาสร้างรายได้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

1.7 ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ต้องการทักษะการถอดบทเรียนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสื่อสารผลกระทบของนวัตกรรมเพื่อขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

ความต้องการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่านวัตกรรมข้างชุมชนมีแรงจูงใจสูงที่จะเปลี่ยนผ่านตนเองจาก “ข้าง” ไปสู่ “นวัตกรรมข้างชุมชน” ที่มีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2559) ที่เน้นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ใหม่ และการเพิ่มศักยภาพของบุคคลอย่างเป็นระบบ

2. ผลการศึกษาระดับศักยภาพนวัตกรรมข้างชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิต

พบว่า ระดับศักยภาพของนวัตกรรมข้างชุมชนอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ($\mu = 2.04$, $\sigma = 0.34$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\mu = 2.12$, $\sigma = 0.45$) และด้านการพัฒนา ($\mu = 2.48$, $\sigma = 0.29$) ตามลำดับ ซึ่งด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าควรมีการวางแผนในการพัฒนาศักยภาพข้างชุมชนอย่างรอบด้าน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพนวัตกรรมข้างชุมชนต้นแบบ ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิต

กระบวนการพัฒนาศักยภาพผ่านกิจกรรม 7 ด้าน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 การพัฒนาแบบองค์รวมที่สอดคล้องกับแนวคิด แนนเดอร์ (Nadler, 1970) และกิลลีย์ และคนอื่น ๆ (Gilley et al., 2002) ผลการพัฒนาศักยภาพที่เกิดขึ้นครอบคลุมทั้ง 3 มิติของกรอบแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ แนนเดอร์ (Nadler, 1970) ได้แก่ การพัฒนางาน (นวัตกรรมข้างชุมชนสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ) การพัฒนาบุคคล (นวัตกรรมข้างชุมชนเกิดทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้และพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้) และการพัฒนาองค์การ (เกิดเครือข่าย ศูนย์ซ่อมและสร้างนวัตกรรมชุมชนนาอิน อย่างไม่เป็นทางการ และแนวทางการนำนวัตกรรมข้างชุมชนบรรจุเข้าแผนพัฒนาตำบล) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบของ กิลลีย์ และคนอื่น ๆ (Gilley et al., 2002) ที่เน้นการพัฒนาบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์การควบคู่กัน

3.2 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระบวนการพัฒนาทั้ง 4 มิติที่สอดคล้องกับแนวคิด ของ ศิริพร เชาวลิขิต (2559) ได้แก่ การพัฒนาความรู้ การพัฒนาทักษะ การพัฒนาทัศนคติ และการพัฒนาพฤติกรรม ล้วนปรากฏผลชัดเจนในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากการทำงานตามอาการสู่การวางแผนอย่างเป็นระบบ และการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการรอความช่วยเหลือจากภายนอกสู่การพึ่งพาตนเองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยกลุ่มข้างชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สแวนสัน และโฮลตัน (Swanson & Holton, 2008) ที่กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคนคือการมุ่งเน้นให้เกิดทั้งความสำเร็จส่วนบุคคลและความสำเร็จของระบบองค์การ

3.3 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับกระบวนการนวัตกรรมข้างชุมชน ผลลัพธ์ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ ขั้นที่ 6 การสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ของ กันต์ อินทวงศ์ (2565) ที่ระบุว่านวัตกรรมข้างชุมชนต้องผลักดันตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งให้ความสำคัญต่อฐานทรัพยากรในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของพหุภาคี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล วงศ์เสรี และคณะ (2568) ที่พบว่าการพัฒนาวัฒนธรรมข้างชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรต้องบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

3.4 การถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ มาเป็นเครื่องมือถอดบทเรียนในกิจกรรมที่ 7 ส่งผลให้นวัตกรรมข้างชุมชนสามารถประเมินผลกระทบของนวัตกรรมในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับ ขั้นที่ 7 การขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ของ กันต์ อินทวงศ์ (2565) ที่เน้นว่าการขยายผลต้องอยู่บนความพอเพียง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและการดำรงชีวิตของชุมชน ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบครบวงจรเดียวจบ รวมถึงการให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือหัวใจสำคัญที่ทำให้นวัตกรรมสามารถอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน ดังที่ชาติ สุขสบาย (2566) กล่าวว่าว่าการพัฒนาที่ดำเนินการอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเท่านั้นจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว

3.5 ผลการเปรียบเทียบระดับศักยภาพของนวัตกรรมช่วงชุมชนก่อนและหลังการพัฒนาพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปได้ดังนี้ ด้านที่มีพัฒนาการสูงสุดหลังการพัฒนา คือ ด้านการลงมือปฏิบัติ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.40$) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบเหมาะสม ($\mu = 4.29, \sigma = 0.45$) และ ด้านการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.21, \sigma = 0.36$) ส่วนด้านที่ยังต้องพัฒนาต่อเนื่องจากคือ ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ($\mu = 3.68, \sigma = 0.21$) ซึ่งมีพัฒนาการน้อยที่สุดโดยบางรายการอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าทักษะเชิงกลยุทธ์ระยะยาว เช่น การวางแผนขยายผลเชิงพื้นที่และการประเมินความสำเร็จของนวัตกรรม ยังต้องการการเรียนรู้เพิ่มเติม สอดคล้องกับ ฌีร์ซาร์ อิมใจจิตต์ และคณะ (2566) ที่กล่าวว่าศักยภาพคือความสามารถที่สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมให้เกิดความชำนาญ ด้วยกระบวนการฝึกอบรม การเรียนรู้

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาศักยภาพ 4 ขั้นตอนของ เวอร์เนอร์ และเดซิโมน (Werner & Desimone, 2006) ได้แก่ การประเมินความต้องการ (ผ่านการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก) การออกแบบแผนปฏิบัติการ (ผ่านการออกแบบกิจกรรม 7 ด้านตามกรอบนวัตกรรมช่วงชุมชน) การดำเนินโครงการ (ผ่านกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ) และการประเมินผลโครงการ (ผ่านการเปรียบเทียบระดับศักยภาพก่อนและหลังด้วย Paired-Sample t-test) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครบถ้วนและสอดคล้องกับแนวทางของ สุทธิณี ฤกษ์ขำ (2560) ที่กล่าวว่างานพัฒนาศักยภาพต้องมีการจัดให้มีข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความต้องการพัฒนาศักยภาพของนวัตกรรมช่วงชุมชนในตำบลนาอิน จำนวน 13 คน พบว่ามีทักษะช่วงพื้นฐานที่ดี แต่ยังขาดกรอบความคิดและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ จึงมีความต้องการพัฒนาศักยภาพซึ่งค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการลงมือปฏิบัติ ด้านการออกแบบที่เหมาะสม ด้านการเข้าใจปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน

2. ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมช่วงชุมชนตำบลนาอินมีระดับศักยภาพก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ($\mu = 2.51, \sigma = 0.33$) โดยเฉพาะด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ด้านการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และด้านการพัฒนา ซึ่งอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด 3 ลำดับ

3. ผลจากการพัฒนาศักยภาพจากกิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรมตามกรอบกระบวนการนวัตกรรมช่วงชุมชน นวัตกรรมสามารถยกระดับศักยภาพตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทักษะ ทักษะคิด และพฤติกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม สังเกตได้จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุปได้ดังนี้ ด้านที่มีพัฒนาการสูงสุดหลังการพัฒนา คือ ด้านการลงมือปฏิบัติ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.40$) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบเหมาะสม ($\mu = 4.29, \sigma = 0.45$) และ ด้านการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.21, \sigma = 0.36$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นน้อยที่สุดซึ่งยังต้องพัฒนาต่อเนื่องจากคือ ด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืน ($\mu = 3.68, \sigma = 0.21$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพมากกว่าการอบรมแบบครั้งเดียวจบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน ควรนำกระบวนการนวัตกรรมช่วงชุมชน 7 ด้าน (DAP-EDWARD Model) ไปเป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ มีใช้การจัดอบรมเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว

2. จากผลการวิจัยพบว่านวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยมักถูกทอดทิ้งเมื่อโครงการสิ้นสุดลง ดังนั้น องค์การส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรบรรจุแผนการบริหารจัดการนวัตกรรมชุมชนเข้าสู่แผนพัฒนาตำบลอย่างเป็นทางการ พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

3. ควรนำกระบวนการพัฒนาศักยภาพนวัตกรช่างชุมชนไปขยายผลในพื้นที่เกษตรกรรมที่ประสบปัญหาภัยแล้งในจังหวัดอื่น โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายขอบเขตพื้นที่วิจัย การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเฉพาะในพื้นที่ 3 หมู่บ้านของตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ และมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 13 คน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังตำบลอื่น ๆ ในอำเภอพิชัย หรือจังหวัดใกล้เคียงที่มีบริบทปัญหาภัยแล้งและการพัฒนานวัตกรรมชุมชนในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถสรุปอ้างอิงได้กว้างขวางและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพนวัตกรช่างชุมชน ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนา รูปแบบ หรือ แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดของการพัฒนาศักยภาพนวัตกรช่างชุมชนที่มีความเป็นระบบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา เพื่อทดสอบและปรับปรุงรูปแบบจนได้มาตรฐาน

3. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของนวัตกรรมในชุมชน ผลการวิจัยพบว่าด้านการขยายผลบนความพอเพียงและพัฒนาความยั่งยืนเป็นด้านที่นวัตกรช่างชุมชนมีระดับศักยภาพต่ำที่สุด และยังคงมีรายการที่อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนา การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายผลนวัตกรรมเชิงพื้นที่ รวมถึงพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินความยั่งยืนของนวัตกรรมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและพันธกิจสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ตลอดกระบวนการวิจัย ขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยเฉพาะนวัตกรช่างชุมชนทั้ง 13 ท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์อันมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กันต์ อินทวงศ์. (2565). การจัดการนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรบนพื้นที่ราบสูง หาน้ำให้นาอินด้วยระบบสูบน้ำ

พลังงานทดแทนเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

ชาติรี สุขสบาย. (2566). กรอบแนวทางการศึกษาการพัฒนาคนสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. วารสาร

สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 6(6), 331-338.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/266432>

ณัฐกร อิ่มใจจิตต์, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2566). ศักยภาพในการทำงานของ

นักกายภาพบำบัดยุคใหม่. วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 13(1), 18-28.

<http://journal.psy.kbu.ac.th/jour/20231301/full.pdf>

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 139 (ตอนพิเศษ 258 ง), 11
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(82 ก), 30.
- ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฉบับปรับปรุง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร เชาวลิติ. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำคัญอย่างไร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 4(1), 85-100.
- สุรนีย์ ฤกษ์ขำ. (2560). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หลักการและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพล วงศ์เสรี, เฉลิมพร วรพันธกิจ, กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์, พรณวดี กิตติอุดมรัตน์ และวนิดา หาญเจริญ. (2568). การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุโขทัย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 15(1), 60-75.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/277706>
- Gilley, J. W., Eggland, S. A., & Maycunich, A. G. (2002). *Principles of human resource development*. Perseus.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.
- Nadler, L. (1970). *Developing human resource*. Gulf.
- Swanson R.A. & Holton E.F. (2008). *Foundations of Human Resource Development*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Werner, J. M. & Desimone, R. L. (2006). *Human Resource Development*. (4th ed.). Thomson South-Western.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน

โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์

Received : 15 May 2026

Revised : 25 June 2026

Accepted : 26 June 2026

กิตติพงษ์ ยินดีสิทธิ์,^{1*} ยุพิน เกื่อนศรี,¹ นิขภา โมราภ¹ และกันต์ อินทวงศ์²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

²คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

*Corresponding author e-mail: kittipong.yin@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ และ 2) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสาน บ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 40 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินในภาพรวมอยู่ระดับเหมาะสมมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกแบบเครือข่ายที่เป็นต้นทุนที่สำคัญ และรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบผ่าน 5 ด้านย่อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม 2) ภาคีเครือข่ายสนับสนุน อาศัยกลไกการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกในลักษณะพหุภาคีเพื่อสร้างความยั่งยืน ได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคสังคม 3) งบประมาณ มุ่งเน้นการวางแผนการจัดการทรัพยากรเงิน อีกทั้งยังมีการใช้ระบบบัญชีและความโปร่งใส และแหล่งงบประมาณ 4) ทรัพยากร ครอบคลุมการบำรุงรักษา การใช้เทคโนโลยี การควบคุมผลผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์ และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น 5) บุคลากร ซึ่งมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญคือ โครงสร้างสมาชิก การบริหารคน การพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, การบริหารจัดการ



Management Model of the Integrated Self-Sufficient Agricultural Community Enterprise, Ban Na In by the Cooperation of Network Partners Uttaradit Province

Kittipong Yindeesit,^{1*} Yupin Thuansri,¹ Nichapa morathop¹ and Gunt Intuwong²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

²Faculty of Industrial Technology, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: kittipong.yin@uru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the management status of the integrated sufficiency economy agricultural community enterprise in Ban Na In, Uttaradit Province, through network partner cooperation, and to examine a corresponding management model using a mixed- methods approach. For the quantitative phase, questionnaires were administered to a sample of 40 participants, and the data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative phase, in-depth interviews were conducted with 12 key informants, and the data were analyzed using content analysis. The findings revealed that the overall management status of the enterprise was at a highly appropriate level. Coordination achieved the highest mean score, reflecting that strong kinship relationships among members serve as a significant asset. The proposed management model consisted of five main components: 1) Management, involving systematic operations across five sub-dimensions: planning, organizing, directing, coordinating, and controlling; 2) Supporting Network Partners, relying on integrated multi-stakeholder mechanisms with external partners including government, academic, and social sectors to ensure sustainability; 3) Budget, focusing on financial resource planning and management, funding sources, accounting systems, and transparency; 4) Resources, encompassing maintenance, technology utilization, production control, machinery and equipment, and the use of local resources; and 5) Personnel, driven by membership structure, human resource management, personnel development, leadership, and participation.

Keywords: Community enterprise, Management

บทนำ

แม้เศรษฐกิจไทยจะมุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและความล่าช้าของภาครัฐ จนทำให้ติดกับดักรายได้ปานกลาง อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีจุดแข็งด้านฐานทรัพยากรและความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าสู่ตลาดโลก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จึงเร่งผลักดันการปรับโครงสร้างสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับภาคการเกษตรไปสู่การผลิตและแปรรูปมูลค่าสูงเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, น. 3)

เศรษฐกิจชุมชนเป็นรากฐานสำคัญสู่ความยั่งยืน โดยเน้นการผลิตในระดับครัวเรือนที่พึ่งพาแรงงานสมาชิก ทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาเพื่อความอยู่รอดและการพึ่งพาตนเอง (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2544) ทั้งนี้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยให้ใช้แนวคิดวิสาหกิจชุมชนนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ยังต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการบริหารวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จต้องมีการดำเนินงานที่ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและระบบที่เข้มแข็ง โดยใช้กรอบการบริหารจัดการที่ชัดเจนจะช่วยให้วิสาหกิจสามารถวางแผนและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ดีจะช่วยกำหนดทิศทางการดำเนินงาน (เพ็ญศิริ ไพจิตร, 2568, น. 29)

วิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและกิจการในชุมชน ซึ่งจังหวัดอุดรดิตถ์ได้มีการกำหนดการพัฒนาจังหวัดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2566-2570 ไว้หลายประเด็น โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผลผลิตภาคการเกษตรให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร อย่างเป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปสร้างมูลค่า และการตลาดสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการของผู้บริโภคในตลาด รวมทั้งการสนับสนุนการทำเกษตรแบบผสมผสานวนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรปลอดภัยบนฐานการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs และวิสาหกิจชุมชน โดยการนำอัตลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น (สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์, 2566, น. 163)

วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน เป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการประสบปัญหาภัยแล้งในเขตพื้นที่อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงมีการรวมตัวกันก่อตั้งเมื่อช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 มีสมาชิกที่เริ่มก่อตั้งจำนวน 12 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน ซึ่งในปัจจุบัน วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน ได้รับความสนใจจากนักวิจัยหรือแหล่งทุนในการลงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจการและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ นีกระโท (2568) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเติมเต็มช่องว่างด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยังขาดการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนโดยความร่วมมือของภาคี

เครือข่ายในจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษานี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2568 (URU-REC เลขที่ 012/2568)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กล่าวคือเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 40 คน โดยใช้สมาชิกทั้งหมด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการขององค์กรที่มีผลต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967, pp. 90-92) ตั้งแต่มากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการขององค์กรที่มีผลต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของประชากร (Population Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Population Standard Deviation)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสาน บ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 12 คน ได้แก่
 - 1.1 คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ จำนวนทั้งสิ้น 3 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง
 - 1.2 บุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาอินและผู้นำชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 3 คน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันตำบลนาอิน และ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 ตำบลนาอิน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง
 - 1.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการ 5 ด้าน เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้
 - 3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
 - 3.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเพศ เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 46 – 55 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 สถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับประถมศึกษาจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 21 คน ตำแหน่ง ส่วนใหญ่ตำแหน่งสมาชิก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50
2. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการขององค์กรที่มีผลต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสาน บ้านนาอิน ในด้านภาพรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1. ด้านการประสานงาน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4. สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ($\mu = 4.62$, $\sigma = 0.54$) 2. ด้านการสั่งการ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 3. มีการสนับสนุนการให้โอกาสในการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.67$) 3. ด้านการควบคุม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 8. มีการตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องจักร ต่าง ๆ ให้พร้อมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.59$) 4. ด้านการจัดองค์การ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4. มีการจัดให้สมาชิกได้ปฏิบัติงานตรงตามความถนัด ความรู้และความสามารถ ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.75$) และ 5. ด้านการวางแผน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4. มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานให้แก่สมาชิก ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.60$)



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารจัดการ จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำหลักแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการหรือ POCCC (Henri Fayol 1930, pp. 17-18) ที่มีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 5 ด้านเข้ามาใช้ดำเนินงานวิจัย จึงสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน พบว่ากลุ่มมีความมุ่งเน้นการบูรณาการและการทำงานเชิงเครือข่าย โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายภายนอกเพื่อสร้างความร่วมมือในด้านงบประมาณและทรัพยากร ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิดของสมาชิกในการกำหนดทิศทางและวางแผนงานร่วมกัน สำหรับกลไกขับเคลื่อนการวางแผนมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ผ่านการจัดประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน ตลอดจนมุ่งเน้นการบริหารจัดการองค์ความรู้ด้วยการจัดทำรูปเล่มแผนปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงานและเป็นหลักฐานอ้างอิงในการดำเนินงานอย่างโปร่งใส

1.2 ด้านการจัดองค์การมีการวางแผนหลักการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่โดยจัดทำโครงสร้างการบริหารและแผนผังองค์กรเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสร้างสายบังคับบัญชาและความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่สมาชิกตามหลักการจัดวางคนให้เหมาะกับงาน โดยพิจารณาจากภูมิหลังความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งมีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการในการกำกับดูแลและประสานงานจำแนกตามพื้นที่หรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ผ่านการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดอบรมให้ความรู้และส่งเสริมสมาชิกไปศึกษาดูงานในหน่วยงานอื่น เช่น การบูรณาการร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ ในการยกระดับทักษะของสมาชิก

1.3 ด้านการสั่งการ โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบผสมผสานระหว่างระบบสากลและกลไกเชิงวัฒนธรรมชุมชน โดยมีการกำหนดคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ทำหน้าที่กำกับดูแลและตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในแต่ละส่วนงานอย่างเด็ดขาด ขณะเดียวกันยังคงเปิดพื้นที่ทางสังคมให้สมาชิกสามารถสะท้อนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะหลังจากได้รับมอบหมายงาน รวมถึงในเวทีการประชุมประจำเดือน เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยมีประธานและรองประธานกลุ่มทำหน้าที่สอดส่องและควบคุมการมอบหมายภาระงานให้เกิดความสมดุล สอดคล้องกับความต้องการและสมรรถนะของสมาชิกแต่ละบุคคล

1.4 ด้านการประสานงาน พบว่ามีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารเพื่อความฉับไวและทั่วถึง ทั้งในระดับภายในและภายนอกองค์กร เช่น การติดต่อผ่านแอปพลิเคชันไลน์กลุ่ม พร้อมทั้งมีการกำหนดบทบาทตัวแทนประสานงานอย่างชัดเจน เพื่อกระจายภาระงานของประธานกลุ่ม โดยมอบหมายให้รองประธานเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการติดต่อกับองค์กรบริหารส่วนตำบลนาอิน และให้กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการออกบูธแสดงสินค้า อีกทั้งยังมีการจัดบันทึกข้อตกลงและผลการประสานงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลหลักฐานอ้างอิงในอนาคต

1.5 ด้านการควบคุม ได้วางระบบการกำกับดูแลที่มุ่งเน้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานและงบประมาณ ผ่านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มและรายงานต่อที่ประชุมประจำเดือน ควบคู่กับการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันไปตามฝ่ายงาน นอกจากนี้ยังมีระบบควบคุมภายในด้านการบำรุงรักษาทรัพยากร โดยกำหนดให้มีการตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องจักร และ

งบประมาณให้มีความพร้อมใช้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดจนการวางกลไกประเมินผล การดำเนินงานผ่านการประชุมประจำเดือน และการตรวจสอบประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ของกลุ่ม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ภาศึเครือข่ายสนับสนุน การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน อาศัยกลไก การบูรณาการร่วมกับภาศึเครือข่ายภายนอกในลักษณะพหุภาศึเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยแบ่งออกเป็น 3 ภาศึส่วนหลัก ได้แก่ ภาศึรัฐ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนาอิน สำนักงานเกษตรอำเภอฟิชัย และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด อุดรดิตถ์ ซึ่งเข้ามามีบทบาทหลักในการสนับสนุนด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ภาศึวิชาการ นำโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการสนับสนุนงานวิจัย นวัตกรรม และองค์ความรู้เชิงเทคโนโลยีเพื่อยกระดับกระบวนการผลิต และ ภาศึสังคม ประกอบด้วย ประชาญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเชื่อมโยงกันในลักษณะทุนทางสังคม (Social Capital) ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และการเกื้อหนุนเชิงการค้าร่วมกัน

3. งบประมาณ มิติด้านการบริหารจัดการงบประมาณและการเงินของกลุ่ม ดำเนินการผ่านหลักความคุ้มค่าและ ความโปร่งใส โดยมีการวางแผนจัดการทรัพยากรเงินควบคู่ไปกับการวางแผนใช้เครื่องจักรและบริหารจัดการผลผลิตเพื่อลด ต้นทุนและมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในกระบวนการดำเนินงาน ทั้งยังมีระบบบัญชีและการตรวจสอบความถูกต้องทาง การเงินอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและโปร่งใสให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ในเชิงยุทธศาสตร์การคลัง กลุ่มยังได้ใช้ แนวทางการบูรณาการงบประมาณร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอิน เพื่อขอรับการสนับสนุน งบประมาณและโครงการพัฒนาในระยะยาว

4. ทรัพยากร การบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพและผลผลิตของกลุ่ม มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและการ พึ่งพาตนเอง โดยจัดให้มีระบบการตรวจสอบสภาพและบำรุงรักษาอุปกรณ์ เครื่องจักรส่วนกลางอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตและเตรียมความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ มีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการประสานงานและการจัดการทรัพยากรผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ กลุ่ม ควบคู่ไปกับการวางระบบกำกับดูแลควบคุมคุณภาพผลผลิตให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ตลอดจนให้ ความสำคัญกับการนำทุนเชิงพื้นที่อันได้แก่ ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาดั้งเดิม และทุนทางสังคมมาผสมผสานเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่ม นำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันและรักษาความอยู่รอดของกลุ่มตามแนวคิดการพึ่งพาตนเอง

5. บุคลากร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนนำในการขับเคลื่อนองค์กร พบว่าในเชิง โครงสร้างสมาชิก มีการจัดวางกรอบอัตรากำลังในโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจนรวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน โดยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบใน ตำแหน่งสำคัญและมีคณะกรรมการดำเนินงานอีกจำนวน 8 คน ซึ่งโครงสร้างทั้งหมดเน้น การบริหารคน และการจัดวางตัว บุคคลตามสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ และความถนัดส่วนบุคคล พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ อีกทั้ง ยังขับเคลื่อน การพัฒนาบุคลากร ด้วยการจัดอบรมเสริมทักษะและส่งเสริมการศึกษาดูงานเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่อย่าง สม่ำเสมอ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ช่วยหล่อหลอม ภาวะผู้นำให้มีระบบผู้บังคับบัญชาที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหได้อย่าง ทันทีท่วงที ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยสมาชิกทุกคนมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนด เป้าหมาย ยึดมั่นในกฎระเบียบร่วมกัน และสามารถสะท้อนมุมมองต่อการสั่งการในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างอิสระและ เท่าเทียม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปเป็นภาพรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน ตำบลนาอิน อำเภอกิตติภูมิ จังหวัดอุดรดิตถ์โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ดังนี้



ภาพ 1 รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์
ที่มา: (กิตติพงษ์ ยินดีสิทธิ์, 2569)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ ในครั้งนี้มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาพรวมการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการนำกระบวนการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา (2563) ที่ระบุว่า การจัดการคือกระบวนการทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผ่านการวางแผน การจัดการ การนำและการควบคุมทรัพยากร

2. รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ด้านย่อยที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

2.1.1 ด้านการวางแผน พบว่าสมาชิกและภาคีเครือข่ายมีความตระหนักและต้องการให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2566) ในด้านการนำองค์กรที่เน้นการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน

2.1.2 ด้านการจัดองค์การ พบว่ากลุ่มมีการปรับตัวโดยการแต่งตั้งที่ปรึกษาจากภายนอก และการวางแผนเตรียมบุคลากรสำรองที่มีศักยภาพในการตัดสินใจแทนได้ในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Finlayson and Roy (2019) ที่ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของผู้มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกมีส่วนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพกิจการเพื่อสังคม

2.1.3 ด้านการสื่อสาร พบว่ารูปแบบการสื่อสารมีลักษณะเด่นคือ กระบวนการสื่อสารจากบนลงล่าง ที่คล้ายคลึงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกลไกการสื่อสารมีความทันสมัยผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น กลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ ควบคู่ไปกับวิถีชุมชนอย่างการใช้เสียงตามสายของ อบต.นาอิน โดยการเลือกใช้ช่องทาง

ที่หลากหลายนี้เป็นไปตามศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการเพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงสมาชิกอย่างทั่วถึงตามแนวคิดของ วชิร ไตรเจริญกุลภักดิ์ จงแจ่ม (2563)

2.1.4 ด้านการประสานงาน พบว่ากลุ่มมีการนำแอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊ก มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารกันเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลสิริ อินเจริญ และปิยะพงศ์ พัดชา (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้สมาร์ตโฟนและสื่อออนไลน์มีส่วนสำคัญในการยกระดับรูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2.1.5 ด้านการควบคุม พบว่ารูปแบบการควบคุมที่เหมาะสมในอนาคตจึงควรเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่ชัดเจนและการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อยกระดับความโปร่งใสและเป็นการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้และสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการของ วิมลสิริ อินเจริญ และปิยะพงศ์ พัดชา (2565)

2. ภาคีเครือข่ายสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคสังคม พบว่าผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการและความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายรอบด้าน เพื่อมุ่งสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องเป็นอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ ประพันธ์ นิกกระโทก (2568) ที่พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านและจำเป็นต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนสำคัญจากนโยบายของภาครัฐ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาหรือภาควิชาการ เพื่อช่วยยกระดับการบริหารจัดการและขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีทิศทาง สอดรับกับงานวิจัยของ วสุพัชร วัฒนดิษฐ์จันทร์ (2565) ที่ศึกษาพบว่า การประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เข้ามาจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมภายในวิสาหกิจชุมชน

3. งบประมาณ โดยครอบคลุมถึงการจัดการทรัพยากรเงิน ระบบบัญชีและความโปร่งใส ตลอดจนแหล่งงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมต้องเน้นความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้โดยสมาชิก และมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี กำรัส และคณะ (2566) ที่ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำเอกสารบันทึกรายรับ รายจ่ายไว้อย่างชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมลสิริ อินเจริญ และปิยะพงศ์ พัดชา (2565) ที่ระบุว่าด้านการเงินของวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการจัดบันทึกรายรับ รายจ่ายอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำบัญชีการเงินขององค์กรที่เข้าใจง่ายและมีการนำผลรายงานทางการเงินเข้าที่ประชุมเพื่อชี้แจงต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่องประจำทุกเดือน

4. ทรัพยากร ประกอบด้วย การบำรุงรักษา การใช้เทคโนโลยี การควบคุมผลผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการมุ่งเน้นการบำรุงรักษาเครื่องจักรผลผลิต และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาบูรณาการเพื่อลดการพึ่งพาตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ นิกกระโทก (2568) ที่พบว่าการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในยุคปัจจุบันเน้นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งช่วยสร้างความแตกต่างเชิงอัตลักษณ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิมลสิริ อินเจริญ และปิยะพงศ์ พัดชา (2565) ที่ระบุว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในด้านเทคโนโลยีและการควบคุมทรัพยากร มีการนำสมาร์ตโฟนและสื่อออนไลน์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำรายงาน และติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

5. บุคลากร ประกอบด้วย โครงสร้างสมาชิก การบริหารคน การพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านนาอินมีต้นทุนทางสังคมที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกแบบเครือญาติ มีการแบ่งงานตามความถนัด และมีโครงสร้างสายงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุพัชร วัฒนดิษฐ์จันทร์ (2565) ที่ระบุว่า ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยต้องเป็นผู้มีความสามารถในการดึงเอาศักยภาพของสมาชิกแต่ละคนมาใช้ประโยชน์ และประสานงานเพื่อจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี กำริสุ และคณะ (2566) ที่พบว่า ผู้นำกลุ่มต้องมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่เด่นชัด มีการจัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ตลอดจนการเปิดรับสมาชิกใหม่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงาน

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาสภาพการบริหารจัดการ และ รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากสมาชิกทั้งหมด 40 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการ ภาคีเครือข่าย และสมาชิก ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเนื่องจากมีต้นทุนทางสังคมที่เข้มแข็งและความสัมพันธ์อันดีแบบเครือญาติระหว่างสมาชิกในพื้นที่

สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอินโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย จังหวัดอุดรดิตถ์ และรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม 2) ภาคีเครือข่ายสนับสนุน อาศัยกลไกการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกในลักษณะพหุภาคีเพื่อสร้างความยั่งยืน ได้แก่ ภาคีรัฐ ภาคีวิชาการ และภาคีสังคม 3) งบประมาณ มุ่งเน้นการวางแผนการจัดการทรัพยากรเงิน อีกทั้งยังมีการใช้ระบบบัญชีและความโปร่งใส และแหล่งงบประมาณ 4) ทรัพยากร ครอบคลุมการบำรุงรักษา การใช้เทคโนโลยี การควบคุมผลผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น 5) บุคลากร ซึ่งมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญคือ โครงสร้างสมาชิก การบริหารคน การพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการที่ได้จากงานวิจัยไปปรับใช้ โดยจัดทำรูปแบบแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน แทนการดำเนินงานตามความคุ้นชินหรือแผนงานที่ไม่เป็นระบบ นอกจากนี้ ควรนำหลักการกระจายอำนาจหน้าที่มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้านและผู้ประสานงานสำรอง เพื่อกระจายภาระงานออกจากเลขานุการและประธานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยรักษาความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนองค์กร แม้ในสถานะที่ผู้นำหลักไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ตลอดจนเป็นการสร้างระบบการควบคุมภายในที่เปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถตรวจสอบสถานะรายรับ-รายจ่ายผ่านรายงานการประชุมประจำเดือนได้อย่างโปร่งใส

2. ควรใช้ผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายในการเข้าพบภาคีเครือข่าย โดยเสนอให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือพหุภาคี (MOU) ตลอดจนการผลักดันเพื่อบรรจุโครงการของกลุ่มเข้าสู่วาระแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอินอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหลักประกันความต่อเนื่องด้านงบประมาณสนับสนุนที่เป็นทางการ ควบคู่ไปกับการดึงสถาบันอุดมศึกษาเข้ามาขับเคลื่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมเทคโนโลยีการแปรรูปและแผนการตลาดสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยเร่งการเปลี่ยนผ่านกลุ่มจากวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิไปสู่

การเป็นวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยระบบกองทุนหมุนเวียนภายในองค์กร โดยไม่ต้องรอพึ่งพางบประมาณเงินให้เปล่าจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการตลาดออนไลน์ สำหรับวิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านนาอินสู่ตลาดในระดับกว้างขึ้นตามทิศทางการวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า
2. ควรมีการเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการ ระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งพาตนเองกับวิสาหกิจชุมชนที่พึ่งพาภาคีเครือข่ายเป็นหลัก เพื่อหารูปแบบความร่วมมือที่สร้างความยั่งยืน
3. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกคนรุ่นใหม่ในวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการสืบทอดกิจการและป้องกันการขาดแคลนแรงงานในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงแบบผสมผสานบ้านนาอิน และผู้นำชุมชน ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำคัญกับการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2544). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง. ประพันธ์ นิกกระโทก. (2568). การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(10), 180–194.
- เพ็ญศิริ ไพบูลย์. (2568). การบริหารวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ. *วารสารเกษตร มสธ.*, 7(1), 22–31.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา. (2563). *หลักการจัดการ [Principles of management]*. ผู้แต่ง.
- วัชร ไตรเจริญกุลภักดี จงแจ่ม. (2563). *ทฤษฎีการจัดการ [Management Theory]*. พิมพ์ดี.
- วิมลสิริ อินเจริญ, ปิยะพงศ์ พัดชา. (2565). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไผ่อำเภอท่าตะโก จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(2), 184–197.
- วสุพัชร วัฒนดิษฐ์จันทร์. (2565). ปัจจัยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesisir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4498>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. <https://www.nesdc.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). *คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566)*. <https://opdc.prd.go.th>
- สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์, กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2566–2570*. <https://www2.uttaradit.go.th>
- อัญชลี กำริสุข, เขมิกา ทองเรือง, และสำราญ วิเศษ (2566). แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดนครพนม. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(4), 171–189.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Drucker, Peter F. (1974). *The Practice of Management*. Harper& Row.

Finlayson, E., & Roy, M. J. (2019). Empowering communities? Exploring roles in facilitated social enterprise. *Social enterprise journal*, 15(1), 76 – 93.

Henri Fayol. (1930). *Industrial and General Administration*. McGraw-Hill.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In *Reading in Fishbein*, M (Ed.). Wiley & Son.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

Received : 15 October 2025

Revised : 09 June 2026

Accepted : 26 June 2026

สมศรี คะสัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Corresponding author's e-mail: somsr.sat@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง 2) ศึกษาการให้ความหมายและมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีที่นักศึกษาหญิงสร้างขึ้น และ 3) ศึกษาประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาหญิงยังคงได้รับอิทธิพลจากค่านิยมดั้งเดิม เช่น ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และควรมีบทบาทตามเพศของผู้หญิง โดยให้ความหมาย “เพศวิถี” ครอบคลุมทั้งความรัก ความสัมพันธ์ อารมณ์ และความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมและอิทธิพลของสื่อดิจิทัลยุคปัจจุบัน ผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม พบว่า ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสื่อออนไลน์มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดความคิดและพฤติกรรมทางเพศ โดยครอบครัวที่มีการเรียนรู้และสื่อสารเรื่องเพศวิถีเชิงบวก ส่งผลให้นักศึกษาหญิงมีความรู้และพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมมากขึ้น ขณะที่โรงเรียนเน้นการสอนเพศศึกษาในเชิงวิชาการและด้านร่างกายมากกว่ามิติทางสังคมและอารมณ์ ส่วนเพื่อนและสื่อออนไลน์เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในการสื่อสารเรื่องเพศวิถี ประสบการณ์สุขภาวะทางเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุประมาณ 18-19 ปี ในบริบทของความสัมพันธ์และความรัก บางส่วนมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ไม่ใช้ถุงยางอนามัยในครั้งแรก (ร้อยละ 54.8) แต่ส่วนใหญ่มีความรู้และตระหนักถึงการป้องกันเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เพศวิถีของนักศึกษาหญิงเป็นผลจากปัจจัยทางครอบครัว สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสื่อดิจิทัล ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาวะทางเพศควรดำเนินการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการตัดสินใจด้านเพศอย่างเหมาะสมและปลอดภัย เพื่อให้นักศึกษาหญิงสามารถดำเนินชีวิตทางเพศได้อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะที่ดี

คำสำคัญ: เพศวิถี, กระบวนการขัดเกลาทางสังคม, พฤติกรรมทางเพศ, สุขภาวะทางเพศ, นักศึกษาหญิง

A Study of Sexuality Meanings and Sexual Behaviors among Female University Students in the Lower Northern Region of Thailand

Somsri Khasan

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: somsr.sat@uru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the socialization processes influencing female university students' meanings, thoughts, and beliefs regarding sexuality; 2) explore the meanings and perspectives on sexuality as constructed by female university students; and 3) investigate the sexual well-being experiences of female university students in the Lower Northern Region of Thailand. A mixed-methods research design was employed. Data were collected through questionnaires, interviews, and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were examined through content analysis and interpretive analysis. The findings revealed that female university students continue to be influenced by traditional social values, such as the belief that sexual intercourse should not occur at an early age and that women should conform to conventional gender roles. At the same time, participants defined sexuality as a multidimensional concept encompassing love, relationships, emotions, and sexual diversity. These perspectives reflect ongoing social changes and the influence of digital media in contemporary society. Regarding the process of socialization, the study found that family, educational institutions, peers, and online media collectively shape students' attitudes and sexual behaviors. Families that promote open communication and positive learning about sexuality contribute to greater sexual knowledge and more appropriate sexual behaviors among female students. In contrast, schools tend to emphasize academic and biological aspects of sex education rather than its social and emotional dimensions. Peers and online media emerged as important sources of information regarding sexuality. In terms of sexual well-being experiences, most participants reported initiating sexual intercourse between the ages of 18 and 19, typically within the context of romantic relationships. Some participants engaged in risky sexual behaviors, such as not using condoms during their first sexual experience (54.8%). However, the majority demonstrated increasing awareness and knowledge regarding sexual health and protection. The findings suggest that female students' sexuality is shaped by multiple interconnected factors, including family, society, culture, education, and digital media. Therefore, promoting sexual well-being should adopt a holistic approach that enhances knowledge, attitudes, and decision-making skills related to sexuality, enabling young women to engage in safe, responsible, and healthy sexual behaviors.

Keyword: Sexuality, Socialization, Sexual well-being, Sexual behavior, Female university students

บทนำ

เพศวิถี (Sexuality) เป็นมิติสำคัญของชีวิตมนุษย์ที่ครอบคลุมการรับรู้ตนเอง อัตลักษณ์ทางเพศ บทบาททางเพศ ความสัมพันธ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งล้วนถูกหล่อหลอมผ่านบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์ชีวิต (WHO, 2022) ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แนวคิดและการแสดงออกเกี่ยวกับเพศวิถีมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและนักศึกษาที่เติบโตท่ามกลางสื่อดิจิทัลและกระแสโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผ่านการยอมรับความหลากหลายทางเพศที่เพิ่มขึ้น การขยายพื้นที่สาธารณะสำหรับการแสดงออกทางอัตลักษณ์ และการผลักดันสิทธิทางเพศในระดับนโยบายและกฎหมาย ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ การผลักดันการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education: CSE) และการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อประเด็นเพศและความสัมพันธ์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2565) อย่างไรก็ตาม แม้สังคมจะมีแนวโน้มเปิดกว้างมากขึ้น แต่ปัญหาสุขภาพทางเพศของเยาวชนยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การขาดความรู้ด้านการคุมกำเนิด และความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับการเข้าถึงความรู้และบริการด้านสุขภาพทางเพศที่เหมาะสม

ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีรายงานสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นและเยาวชน เช่น การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น และการกลับมาพบผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจประสบการณ์ทางเพศและการรับรู้เกี่ยวกับเพศวิถีของเยาวชนในบริบทพื้นที่อย่างรอบด้าน มากกว่าการมุ่งอธิบายเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงหรือผลกระทบด้านสุขภาพเท่านั้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, 2566)

แนวคิดทางสังคมวิทยาอธิบายว่า เพศวิถีไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หากแต่เป็นผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งบุคคลเรียนรู้ความหมาย บทบาท และความคาดหวังทางเพศผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน ภายใต้บริบทสังคมร่วมสมัย นักศึกษาหญิงต้องเผชิญกับทั้งค่านิยมดั้งเดิมที่เน้นความเหมาะสมทางเพศของผู้หญิง และกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกทางเพศและอัตลักษณ์ที่หลากหลายมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทั้งสองด้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีและการตัดสินใจด้านพฤติกรรมทางเพศ

แม้ว่างานศึกษาที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไทยเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการอธิบายว่า นักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัยรับรู้ ตีความ และให้ความหมายต่อเพศวิถีของตนเองอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเฉพาะ การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของเพศวิถีที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงได้อย่างรอบด้าน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างความหมาย ประสบการณ์ และมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิงภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และสื่อดิจิทัลร่วมสมัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางส่งเสริมสุขภาพทางเพศที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตของเยาวชน และสนับสนุนการสร้างความรู้ ทัศนคติ และทักษะการตัดสินใจด้านเพศอย่างเหมาะสมและปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2. เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ความคิด ความเรื่องเพศวิถี ของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหญิงที่มีอายุระหว่าง 18–25 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2,099 คน (กองบริการการศึกษา, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหญิง จำนวน 335 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) จาก 4 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาหญิงอายุระหว่าง 18–25 ปี จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation)

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การกำหนดรหัส (Coding) การสร้างประเด็นหลัก (Themes) และการตีความข้อมูลตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

3. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศศึกษา นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ บุคลากรสาธารณสุข และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8–10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่มย่อยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนความคิดเห็น ตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลการวิจัย และร่วมเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทพื้นที่ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 (URU-REC No. 073/2568)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง โดยมีผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

1. แบบสอบถาม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มี อายุระหว่าง 19-24 ปี มีผลการเรียนดี (เกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.00)พักอาศัยอยู่หอพักร่วมกับผู้อื่น มีรายได้มากกว่า 4,000 บาท/เดือน มาจากพ่อแม่ผู้ปกครอง มีครอบครัวที่สมบูรณ์ (ร้อยละ 69.9) และครอบครัวเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่

1.2 กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ผลการศึกษาระบบการขัดเกลาทางสังคม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน/สถานศึกษา และเพื่อนและสื่อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่คาดหวังให้ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนสำเร็จการศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 97.3) รองลงมา ได้แก่ การสอนให้มีความรับผิดชอบและรู้จักการไหว้ (ร้อยละ 93.2) การช่วยเหลืองานบ้าน (ร้อยละ 91.8) และการสอนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน (ร้อยละ 86.3) นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.7 ระบุว่าสามารถบอกครอบครัวได้เมื่อมีแฟน แต่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัว ร้อยละ 64.4 เลือกมารดาเป็นบุคคลที่ปรึกษาเรื่องเพศ ร้อยละ 56.2 ระบุว่าครอบครัวมีการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ และร้อยละ 56.2 สามารถปรึกษาเรื่องเพศกับครอบครัวได้บางเรื่อง ขณะที่ร้อยละ 45.5 ระบุว่าจะไม่บอกครอบครัวเมื่อมีแฟน ร้อยละ 44.0 เห็นว่าครอบครัวยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ได้หากมีการป้องกัน ร้อยละ 43.4 ระบุว่าจะไม่ทำให้ครอบครัวผิดหวัง และร้อยละ 42.2 ระบุว่าครอบครัวมีการสอนเกี่ยวกับวิธีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์

2) ด้านโรงเรียน/สถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าสามารถแต่งกายและไว้ทรงผมได้หลากหลาย โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในรายวิชาเพศวิถี (ร้อยละ 84.9) มีการกล่าวถึงประเด็นความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 83.9) และมีการแยกห้องน้ำตามเพศ (ร้อยละ 78.1) นอกจากนี้ ร้อยละ 74.0 เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับเพศหญิงมากกว่า ร้อยละ 65.2 เห็นว่าอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในการสอน ร้อยละ 56.5 ระบุว่ากิจกรรมของผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นดรัมเมเยอร์หรือถือป้าย ร้อยละ 50.3 ระบุว่าหากมีเรื่องซู้สาวจะถูกตักเตือน ร้อยละ 48.7 ระบุว่าโรงเรียนห้ามมีเรื่องซู้สาวในโรงเรียนอย่างเด็ดขาด ร้อยละ 40.5 เห็นว่าเนื้อหาการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย และร้อยละ 90.4 ระบุว่าปรึกษาครูเกี่ยวกับเรื่องเรียนมากที่สุด

3) ด้านเพื่อนและสื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ (ร้อยละ 97.3) รองลงมา ได้แก่ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์จากสื่อออนไลน์ (ร้อยละ 79.5) การแชทกับเพื่อน (ร้อยละ 78.1) การเรียนรู้เรื่องความรักและการมีแฟน (ร้อยละ 69.9) การคบเพื่อนที่เป็นเด็กเรียน (ร้อยละ 64.2) การมองว่าการใช้ชีวิตแบบโสดเป็นเรื่องปกติ (ร้อยละ 61.6) การเรียนรู้เรื่องเพศจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 52.1) และสื่อที่ใช้มากที่สุด คือ TikTok (ร้อยละ 42.5)

1.3 การให้ความหมายเรื่องเพศวิถี

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความหมายเรื่องเพศวิถี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยามเพศวิถีว่าเป็นความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 61.6) และเห็นว่าเพศวิถีในสังคมไทยมีความเชื่อมโยงกับทัศนคติ ความคิด และความเชื่อ (ร้อยละ 84.2) นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ยินบ่อยที่สุดเกี่ยวกับเรื่องเพศ คือ การต้องรักษานวลสงวนตัว (ร้อยละ 83.6) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.8 ระบุว่าการมีเพศสัมพันธ์ควรเกิดขึ้นในวัยที่เหมาะสม ร้อยละ 63.0 เห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องธรรมชาติ และร้อยละ 45.2 เชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ไม่ให้บิดามารดาผิดหวังมากที่สุด

1.4 พฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศ

ผลการศึกษาพฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมีแฟน (ร้อยละ 54.5) สำหรับกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่า อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุดคือ 19 ปี (ร้อยละ 34.4) โดยส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกขณะศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 33.3) และเกิดจากความยินยอมของทั้งสองฝ่าย (ร้อยละ 37.4)

ทั้งนี้ ร้อยละ 41.8 เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นความต้องการของร่างกาย อย่างไรก็ตาม การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 54.8)

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.6 ระบุว่าเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนเพียงคนเดียว ร้อยละ 69.9 สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 80.8 ไม่เคยประสบปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ และเมื่อเกิดปัญหา ร้อยละ 31.3 เลือกปรึกษาแพทย์ สำหรับการป้องกันการตั้งครรภ์ พบว่า วิธีที่ใช้มากที่สุดคือการใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 42.6) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 99.0 ไม่เคยตั้งครรภ์ และหากเกิดการตั้งครรภ์ ร้อยละ 44.5 ระบุว่าจะบอกผู้ปกครอง เป็นบุคคลแรก

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 ราย กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่ง ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 20 ปี จำนวน 2 ราย อายุ 21 ปี จำนวน 4 ราย อายุ 22 ปี จำนวน 2 ราย และอายุ 23 ปี จำนวน 2 ราย มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ 5 ราย จังหวัดแพร่ 2 ราย จังหวัดสุโขทัย 2 ราย และจังหวัดน่าน 1 ราย มาจากคณะมนุษยศาสตร์ 3 ราย คณะวิทยาการจัดการ 3 ราย คณะครุศาสตร์ 2 ราย และคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ราย

2.2 เพศวิถีภายใต้การควบคุมของครอบครัว จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวในบริบทของสังคมไทย ยังคงมี บทบาทหลักในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเรื่องเพศวิถี ต่อผู้ให้ข้อมูลโดยรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว ทำให้การให้ ความหมายและเพศวิถีของนักศึกษาหญิงมีความแตกต่างกันไป ดังนี้

1) ครอบครัวห้ามไม่ให้มีแฟน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมาจากครอบครัวที่มีรูปแบบการสอนให้ดูแลช่วยเหลือตัวเอง ให้ช่วยธุรกิจที่บ้าน และให้ตั้งใจเรียนก่อนการมีแฟนเป็นเรื่องไม่ควร ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“พ่อรับราชการ แม่ทำธุรกิจส่วนตัว พ่อแม่เลี้ยงมาแบบสบายๆ ท่านสอนให้สอนให้หนูขยันตั้งแต่อายุ 14 สอนให้ ทำงานหาเงินใช้เอง ก็ทำทุกอย่างในโรงไม้ของแม่ ทำสี ชัดเฟอร์นิเจอร์ รับออเดอร์ลูกค้า ไปบ้านเพื่อนหรือไปไหน จะไม่ค้าง จะกลับบ้าน จะไม่เลทตามเวลาของที่บ้าน พ่อไม่เคยดุแต่ขาดเรื่องการมีแฟน แฟนคนนี้ก็ปิดบังไว้ตั้งแต่ปีแรก สุดท้ายเค้าก็มา รู้เอง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

2) ครอบครัวให้มีแฟนได้แต่ต้องอยู่ในสายตา ส่วนหนึ่งมาจากการไม่ได้อยู่กับครอบครัว พ่อแม่ทำงาน อยู่ต่างจังหวัด ขอเงินจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายายเป็นผู้ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ สามารถขอไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ และเปิดกว้าง เรื่องการมีแฟน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“พ่อกับแม่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดทั้งคู่คะ นาน ๆ จะกลับมาที่ เราอยู่กับตายายเป็นหลักเลย เวลาจะมีอะไร หรืออยากได้อะไร ก็ขอเงินจากพ่อแม่เอา ส่วนตายายก็จะดูแลเรื่องความเป็นอยู่ การเรียน ไม่ได้เคร่งครัดอะไรมาก จะตามใจ มากกว่า แต่ขอให้บอกเวลาไปไหนมาไหน ช่วงมัธยมปลายพ่อก็ถามว่ามีแฟนไหม มีคนมาจีบหรือเปล่า ถ้ามีก็ขอให้บอก ซึ่งตอนนั้นเรายังไม่คิดเรื่องนี้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

3) ครอบครัวยอมรับเรื่องการมีแฟนของลูก พ่อแม่จะเลี้ยงลูกแบบปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้ มีอิสระ และสามารถเปิดเผยเรื่องการมีแฟนได้ เมื่อเข้าเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“ตั้งแต่อยู่กับพ่อแม่มา ก็ไม่เคยมีแฟน ไม่เคยทำให้พ่อแม่ลำบากใจเรื่องนี้ ตั้งใจเรียนและผลการเรียนดี มาตลอด เราเจอแฟนคนนี้นะตอนปีเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ไม่ได้ปิดบังที่บ้าน บอกให้เค้ารับรู้ เค้าก็ได้ว่าอะไร คงเห็นว่า เราโตพอและมีความรับผิดชอบแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

2.3 การต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับสังคมร่วมสมัย โดยกระบวนการขัดเกลาจากครอบครัว โรงเรียน หรือสถานศึกษา เพื่อนและสื่อดิจิทัล ตลอดจนชุมชนและบริบททางสังคมโดยรอบ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอม ทักษะคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษา ได้รับการถ่ายทอดทั้งค่านิยมดั้งเดิมและแนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับเพศวิถีไปพร้อมกัน ดังนี้

1) **ครอบครัว** ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเรื่องเพศวิถี ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การมีพฤติกรรมหลักตามเพศ มีหน้าที่รับผิดชอบ การแต่งกาย การพูดจา ในแบบอย่างที่ยังคงต้องการและกำหนดไว้ ดังคำสัมภาษณ์

“อย่าจะชอบจับแต่งตัว ใส่กระโปรง ไปวัดด้วย คนที่เจอก็เอ็นดู จะชมว่าวันนี้แต่งตัวน่ารักนะ ทำให้เราคิดว่าเราต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย อย่าจะชอบพูดว่าอย่าใส่กางเกงขาสั้น ให้ใส่ยาวๆ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

“มีรูปถ่ายที่เห็นตอนเด็ก รู้เลยว่าแม่ชอบให้ใส่ชุดสวยๆ ก่อนไปสวนกับพ่อ พอโตมาหน่อย ที่บ้านจะห้ามให้เล่นกับเด็กผู้ชาย ห้ามไปเล่นนอกบ้าน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)

“แม่ตัดผมสั้นให้ตอนเด็ก ใส่เสื้อสั้น เลือกล้างม จนคนทักว่าเป็นเด็กผู้ชาย มีหน้าที่หลักในบ้านคือช่วยแม่ทำงานบ้าน หุงข้าว ทำกับข้าว ล้างจาน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10)

2) **โรงเรียน/สถาบันการศึกษา** มีหน้าที่ในการให้วิชาการและความรู้เป็นหลัก โดยเฉพาะการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษา ที่มีเนื้อหาในเชิงวิชาการ อย่างไรก็ตาม ในโรงเรียนยังมีการแบ่งแยกเพศตามพฤติกรรม การแต่งกาย การพูดจา และการยอมรับในสังคม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“สอนเกี่ยวกับ เรื่องสรีระของเพศชายและเพศหญิง เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกายเป็นอย่างไรบ้าง เรื่องฮอร์โมน ส่วนใหญ่จะอยู่ในรายวิชาสุขศึกษา เป็นวิชาที่สอนเรื่องทั่วไป เน้นเรื่องการปฐมพยาบาลมากกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

“ครูชอบให้อ่าน และทำแบบฝึกหัดเองในรายวิชา มีบ้างที่สอน มีการคุมกำเนิดวิธีไหนบ้าง เช่น มียาคุมฉุกเฉินนะ มีถุงยางอนามัยนะ ถ้ามีอะไรกันแล้ว สงสัยว่าจะท้องก็ไปซื้อที่ตรงจตุจักร ซึ่งหาซื้อได้ตามร้านขายยาทั่วไป” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

3) **เพื่อนและสื่อ** เพื่อนและสื่อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของเยาวชน ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก มีการคบเพื่อนเพื่อเป็นที่ปรึกษาเรื่องการมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเข้าถึงสื่อได้อย่างอิสระ ดังคำสัมภาษณ์

“บางทีเห็นเพื่อนมีแฟน เราก็อายมีบ้าง ในตอนนั้นนะ แต่คิดว่ายังไม่มีใครที่ถูกใจ เพื่อนหลายคนก็รัก ๆ เลิก ๆ มีแฟนแล้วหลายคน สมัยนี้แล้ว น่าจะเป็นเรื่องปกติในสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

“เวลามีผู้ชายมาจีบ เราก็มักจะบอกเพื่อน ปรึกษาเพื่อน เวลามีปัญหาทะเลาะกันหรือไม่เข้าใจกัน เพื่อนก็จะคอยปลอบ คอยช่วยให้อารมณ์ดี จริใจ ๆ คือเราสามารถคุยกับเพื่อนได้ทุกเรื่องแม้แต่เรื่องการมีอะไรกับแฟน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

2.4 **สื่อดิจิทัลกับการเปลี่ยนผ่านความหมายทางเพศ** ปัจจุบันสื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสร้างและการเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง โดยการให้ความหมายเพศวิถี ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของบรรทัดฐานทางสังคมแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มีผลระหว่างประสบการณ์ชีวิต ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัลในบริบทของสังคม ดังนี้

1) **เพศวิถีเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน** การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทำให้มองว่าเพศวิถีเป็นเรื่องธรรมชาติ ดังคำสัมภาษณ์

“คิดว่าเพศวิถีเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีอยู่แล้ว มันเป็นเรื่องธรรมชาติของร่างกายและจิตใจ ไม่ได้เป็นเรื่องน่าอาย หรือควรปิดบัง และมันควรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพราะในปัจจุบันโลกเปิดกว้างมากในเรื่องนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

“เพศวิถีเป็นเรื่องปกติของคนทุกเพศทุกวัย เหมือนกับการกินข้าว การนอน หรือการใช้ชีวิตทั่วไป แต่สังคมบางส่วนยังมองว่าเป็นเรื่องต้องห้าม เป็นเรื่องน่าอาย หรือเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9)

2) เพศวิถีคือเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ ส่วนหนึ่งมองว่าเรื่องเพศวิถี คือเรื่องเพศสัมพันธ์ และมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา ดังคำกล่าว

“ส่วนตัว คิดว่า เพศวิถีคือการมีเพศสัมพันธ์ มันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ระหว่างคนสองคน และต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความยินยอม รวมถึงต้องรับผิดชอบตัวเองได้ด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

“หนูมองว่าเพศวิถีหมายถึงพฤติกรรมที่เราแสดงออก การมีแฟน มีความรัก มีอะไรกับแฟน บางทีผู้ใหญ่อาจจะมองว่า เรายังเด็ก แต่จริง ๆ แล้ว เราโตพอที่จะเข้าใจและรับผิดชอบเรื่องนี้ได้แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)

3) เพศวิถีคือความรักและประสบการณ์ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีแฟน ทำให้คิดว่าเพศคือเรื่องของความรัก การแสดงออก และการมีประสบการณ์เช่นเดียวกับเพื่อนหรือคนใกล้ชิด ดังคำสัมภาษณ์

“สมัยนี้ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว การรักษาความบริสุทธิ์เป็นเรื่องเก่า การที่เรามีแฟน และมีอะไรกันเป็นเรื่องธรรมดา ค่ะ มองว่าเป็นการแสดงออกของคนที่รักกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

“มองว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตที่ยังไงก็ต้องได้สัมผัสพบเจออยู่แล้ว เวลาที่มีแฟนใหม่ หรือมีใครมาจีบการมีอะไรกันก็คือเรื่องธรรมดา บางคนเจอกันไม่ถึงอาทิตย์ก็มีอะไรกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

4) เพศวิถีคือความหลากหลายทางเพศ จากสังคมที่เปิดกว้างเรื่องเพศมากขึ้นในปัจจุบัน จึงให้ความหมายว่าเป็นความหลากหลายทางเพศ ดังคำสัมภาษณ์

“คือความหลากหลายทางเพศ สังคมไม่ได้มีแค่เพศชายหรือหญิงอีกต่อไป เราสามารถเลือกเพศได้อย่างเสรี และสังคมก็ยอมรับความเท่าเทียมทางเพศนี้เพิ่มมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4)

“เพศวิถี คือความเท่าเทียมกันทางเพศค่ะ ไม่ว่าเราจะเกิดมาเป็นหญิงหรือชาย หรือเพศทางเลือก เราต้องยอมรับในตัวตนของเรา ไม่ต้องปกปิดเหมือนเมื่อก่อน โลกเปลี่ยนไปมากแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6)

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าการให้ความหมายของ เพศวิถี นักศึกษาหญิงให้ความหมายว่า เพศวิถี คือเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน คือเรื่องเพศสัมพันธ์ คือความรักและประสบการณ์ และคือความหลากหลายทางเพศในสังคม

2.5 พฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีแฟนและประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์มาแล้วทั้ง 10 ราย ส่วนมากมีเพศสัมพันธ์กับแฟนตนเอง ใช้ถุงยางอนามัยในการคุมกำเนิด ยาคุมกำเนิดแบบแผง และไม่ได้คุมกำเนิด มีปัญหาที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ อาการคันบริเวณอวัยวะเพศ และไม่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ ดังคำสัมภาษณ์

“หนูไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการป้องกัน เพราะใช้ยาคุมกำเนิดแบบแผงเป็นประจำ รู้สึกว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของความสัมพันธ์และความเข้าใจกันมากกว่า เมื่อก่อนการมีแฟนอาจจะถูกมองว่าไม่ดี แต่ปัจจุบันใคร ๆ ก็มีกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8)

3. การสนทนากลุ่มย่อย มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเพศวิถี นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ บุคลากรทางการศึกษา นักวิชาการสาธารณสุข ได้ให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับเพศวิถีวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเพศวิถีและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงเพศวิถีของวัยรุ่นในยุคดิจิทัล

การเข้าถึงเรื่องเพศได้อย่างรวดเร็วในโลกออนไลน์ ทำให้เพศวิถีในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังข้อคิดเห็น

“ปัจจุบันเพศวิถีของวัยรุ่นหญิงมีความซับซ้อนมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนการพูดเรื่องเพศถือเป็นเรื่องต้องห้าม แต่ตอนนี้สื่อและโซเชียลมีเดีย ทำให้ข้อมูลเรื่องเพศเข้าถึงง่าย วัยรุ่นหญิงเปิดกว้างและแสดงออกทางเพศมากขึ้น แต่ปัญหาคือ ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ถูกต้องทั้งหมด” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“สังเกตว่านักศึกษามีทัศนคติเปิดกว้างต่อเรื่องเพศมากขึ้น ทั้งเรื่องการมีแฟน การมีเพศสัมพันธ์ การอยู่ก่อนแต่ง และความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนแบบรวดเร็วมาก” (บุคลากรทางการศึกษา)

3.2 ข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา

การเรียนการสอนเนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ ไม่ทันสมัย และครูผู้สอนยังขาดความมั่นใจในการสอน ดังข้อคิดเห็น

“ครูบางคนยังไม่มั่นใจในการพูดเรื่องเพศอย่างเปิดเผย เพราะกลัวว่าจะถูกมองว่าเป็นการส่งเสริมหรือชี้นำ พฤติกรรมของนักศึกษา ทำให้การเรียนการสอนไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการเรียนรู้” (บุคลากรทางการศึกษา)

“การสอนเพศศึกษายังเน้นการป้องกันการตั้งครรภ์ และโรคติดต่อเป็นหลัก แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับมิติของสิทธิ ความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ ซึ่งการเรียนการสอนในห้องเรียนปัจจุบันยังเป็นโลกคู่ขนานกับข้อมูลที่เด็กได้จากสื่อออนไลน์” (นักวิชาการสาธารณสุข)

3.3 ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลทางเพศที่ไม่ถูกต้อง

จากการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเอง และขาดการชี้แนะที่ถูกต้อง ดังข้อคิดเห็น

“วัยรุ่นหญิงมีการเปิดกว้างและแสดงออกทางเพศมากขึ้น แต่ปัญหาคือ ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ถูกต้องทั้งหมด นำไปสู่ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย รวมทั้งปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“กรอบของสังคมไทย ที่ยังไม่ได้เปิดกว้างในเรื่องเพศ บางครอบครัวยังไม่สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องเพศได้ บางคนเข้าใจแค่จากเพื่อนหรือสื่อออนไลน์ โดยไม่มีผู้ใหญ่คอยชี้แนะที่ถูกต้อง จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน” (นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์)

3.4 แนวทางส่งเสริมสุขภาวะทางเพศแบบบูรณาการ

เพศวิถีในวัยรุ่นจำเป็นต้องอาศัยการสร้างความรู้ความเข้าใจจากทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศที่ปลอดภัย และสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ดังข้อคิดเห็น

“การสร้างสุขภาวะทางเพศไม่ใช่หน้าที่ของสถาบันการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน หน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะสื่อ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม” (นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์)

“การส่งเสริมสุขภาวะทางเพศควรบูรณาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจากทุกฝ่าย ตั้งแต่ที่บ้านจนถึงในสังคม การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น ให้สามารถเข้าถึงคำปรึกษาและบริการได้อย่างมั่นใจ และปลอดภัย” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“เพศวิถีศึกษา ต้องมีเนื้อหาและกระบวนการครอบคลุม ทั้งวิชาการและการปฏิบัติ การจัดการอารมณ์ ประสบการณ์สิ่งที่นักศึกษาจะต้องพบเจอในชีวิตจริง และช่องทางที่พวกเขาจะสามารถเข้าถึงได้อย่างปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ” (บุคลากรทางการศึกษา)

อภิปรายผล

1. การให้ความหมายเพศวิถีของนักศึกษาหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่างให้ ความหมายต่อ “เพศวิถี” ในลักษณะที่หลากหลาย โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงความรัก ความสัมพันธ์ อารมณ์ ความใกล้ชิด และความหลากหลายทางเพศ สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องเพศวิถีของนักศึกษาหญิง

ในปัจจุบันได้ขยายออกจากรอบแนวคิดแบบดั้งเดิมที่มองเรื่องเพศในมิติทางชีววิทยาหรือศีลธรรมเพียงอย่างเดียว ไปสู่การมองเพศวิถีในฐานะส่วนหนึ่งของชีวิตและอัตลักษณ์ทางสังคม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Jeffrey Weeks (2011) ที่อธิบายว่า เพศวิถี (Sexuality) เป็นมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความปรารถนา อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และการให้ความหมายต่อชีวิต มิได้จำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมทางเพศเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่เปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างกว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ความหมายต่อเพศวิถีของนักศึกษาหญิงยังคงมีความแตกต่างกันตามบริบททางสังคม โดยเฉพาะกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัว นักศึกษาหญิงที่เติบโตในครอบครัวที่เปิดโอกาสให้พูดคุยเรื่องเพศอย่างเหมาะสม มักมองเพศวิถีในเชิงบวกและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ขณะที่ผู้ที่เติบโตในครอบครัวที่มีการควบคุมทางศีลธรรมอย่างเข้มงวด มักมองเรื่องเพศเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fine (1988) ที่อธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดูและค่านิยมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างความหมายและทัศนคติเกี่ยวกับเพศของวัยรุ่นหญิง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นบทบาทของสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) (2565) ที่พบว่า เยาวชนไทยใช้สื่อออนไลน์เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ และเรื่องเพศ ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีในรูปแบบที่เปิดกว้างมากขึ้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการให้ความหมายเพศวิถีของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นผลจากกระบวนการต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมที่ได้รับจากครอบครัวและสังคม กับแนวคิดสมัยใหม่ที่ได้รับผ่านสื่อดิจิทัลและบริบทสังคมร่วมสมัย จนเกิดเป็นความเข้าใจเรื่องเพศวิถีที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

2. กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) มีผลต่อการให้ความหมายและพฤติกรรมเพศวิถีของนักศึกษาหญิง โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theory) ของเบอเกอร์ และ ลัคแมน (Berger & Luckmann, 1966) ที่อธิบายว่า ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การให้ความหมายของ "เพศ" หรือ "เพศวิถี" เกิดจากการเรียนรู้จากสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน จากผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีการสื่อสารเชิงบวกและเปิดโอกาสให้บุตรหลานสอบถามเรื่องเพศ ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ที่ถูกต้องและมีทักษะในการป้องกันความเสี่ยงเรื่องเพศมากกว่า แต่หากครอบครัวมองเรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้าม มักทำให้บุตรหลานขาดความรู้ที่ถูกต้องและหันไปพึ่งข้อมูลจากเพื่อนหรือสื่อออนไลน์แทน ซึ่งบางส่วนเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับ รายงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) (2565) ที่ระบุว่า การสื่อสารเรื่องเพศภายในครอบครัวอย่างเปิดเผยและเหมาะสม ช่วยให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้น ขณะที่ครอบครัวที่หลีกเลี่ยงการพูดคุยเรื่องเพศทำให้วัยรุ่นแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ด้านโรงเรียน/สถาบันการศึกษา มีการสอนเพศศึกษาที่มีข้อจำกัด โดยเน้นที่สรีระวิทยาและการป้องกันโรค แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงมิติทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม ส่งผลให้มีความรู้ไม่สมบูรณ์ และยังคงมีความเชื่อผิดๆ สอดคล้องกับรายงานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2566) ระบุว่า แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่ยังขาดประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเคารพสิทธิในร่างกาย ความหลากหลายทางเพศ และทักษะการตัดสินใจ ส่วนเพื่อน/สื่อเป็นอีกกลไกที่มีอิทธิพลสูงในช่วงวัยรุ่นและวัยรุ่น โดยผลการศึกษาพบว่า เพื่อนเป็นผู้ให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางเพศ เกิดการเลียนแบบและการยอมรับพฤติกรรมเพศวิถีบางประการ โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และสื่อดิจิทัล ที่มีบทบาทสูงที่สุดในปัจจุบันต่อการสร้างความเข้าใจเรื่องเพศ นักศึกษาหญิงจำนวนมากเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ แต่ปัญหาที่พบ คือ ไม่สามารถถ่วงน้ำหนักข้อมูลที่ถูกต้องหรือคาดเคลื่อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลามไร์ส-เฟอร์นันเดซ (Lameiras-Fernández et al., 2021) ที่พบว่า สื่อออนไลน์เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการขัดเกลาเพศวิถีของเยาวชน

ดังนั้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของนักศึกษาหญิงในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งจากครอบครัวสมัยใหม่ที่มีการเปิดเผยเรื่องเพศเพิ่มมากขึ้น ยังมีความเชื่อทั้งค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยม

สมัยใหม่ ทำให้บางส่วนยังขัดต่อการแสดงออกและการตัดสินใจด้านเพศวิถี นักศึกษาหญิงกำลังต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับสังคมสมัยใหม่ หรือ หรือเพศวิถีของนักศึกษาหญิงไม่ได้ถูกนิยามผ่านศีลธรรมเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เชื่อมโยงกับความรัก ความสัมพันธ์ และเสรีภาพทางเพศ

3. พฤติกรรมทางเพศและสภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่างเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุเฉลี่ย 18–19 ปี โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของความรักและความสัมพันธ์แบบคู่รัก สะท้อนให้เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงไม่ได้เกิดจากความต้องการทางเพศเพียงอย่างเดียว แต่มีความเชื่อมโยงกับความผูกพันทางอารมณ์ ความไว้วางใจ และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงส่วนหนึ่งมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 54.8) ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงด้านสภาวะทางเพศ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า ความรู้เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการกำหนดพฤติกรรมทางเพศ เนื่องจากการตัดสินใจเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ยังเกี่ยวข้องกับความรัก ความไว้วางใจในคู่รัก และบริบทของความสัมพันธ์ ในขณะนั้น ผลการศึกษาสอดคล้องกับรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2024) ที่พบว่า วัยรุ่นและเยาวชนอายุ 18–24 ปี ทั่วโลกส่วนใหญ่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายในบริบทของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก แต่ยังคงพบปัญหาการใช้วิธีป้องกันที่ไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสภาวะทางเพศที่ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการให้ความรู้เท่านั้น แต่ควรพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การสื่อสารกับคู่รัก และความสามารถในการป้องกันตนเอง เพื่อให้เยาวชนสามารถจัดการกับสถานการณ์ทางเพศได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวที่มั่นคง ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ โดยครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนร่วมกับสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับเพศวิถี ทั้งนี้มองว่าเพศวิถีเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ การมีแฟนและการมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่เหมาะสมเป็นเรื่องธรรมชาติ เพศสัมพันธ์ส่วนใหญ่เกิดจากความยินยอม แต่ยังพบว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย สะท้อนถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านสภาวะทางเพศที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และนักศึกษาหญิงให้ความหมายต่อเพศวิถีใน 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) เพศวิถีในฐานะเรื่องปกติของชีวิตประจำวัน 2) เพศวิถีในฐานะเรื่องของความสัมพันธ์ และเพศสัมพันธ์ 3) เพศวิถีในฐานะความรักและประสบการณ์ชีวิต และ 4) เพศวิถีในฐานะความหลากหลายทางเพศ สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องเพศวิถีของนักศึกษาหญิงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางชีววิทยา แต่ครอบคลุมมิติทางสังคม วัฒนธรรม อารมณ์ ความสัมพันธ์ และการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมร่วมสมัย สำหรับปัญหาเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล ครอบครัว สถานศึกษา และสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลทางเพศที่หลากหลาย มีทั้งข้อมูลที่ถูกต้องและคลาดเคลื่อน ขณะเดียวกันการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังมีข้อจำกัดด้านเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ จึงควรพัฒนาการส่งเสริมสภาวะทางเพศแบบบูรณาการที่อาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะการตัดสินใจ และพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยและเหมาะสมของนักศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัญหาเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงเป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้านที่เชื่อมโยงกัน ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล บทบาทของครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อออนไลน์ ขณะที่การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังคงมีข้อจำกัดทั้งด้านเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ยังไม่ครอบคลุมต่อการดำเนินชีวิตในบริบทสังคมปัจจุบัน และยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น

ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศแบบบูรณาการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งส่งเสริมทั้งความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม ทักษะชีวิต ทักษะ การสื่อสาร การตัดสินใจ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้นักศึกษาสามารถ ตัดสินใจเกี่ยวกับเพศวิถีได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ และนำไปสู่การมีสุขภาวะทางเพศที่ปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิต ที่ดีในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เชิงนโยบาย ได้แก่ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education: CSE) ที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ความสัมพันธ์ สิทธิทางเพศ และ ทักษะการตัดสินใจ
2. หน่วยงานด้านสาธารณสุขและสถานศึกษาควรร่วมกัน พัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ที่เป็นมิตรต่อวัยรุ่นและนักศึกษา โดยเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษาที่เข้าถึงง่าย ปลอดภัย และไม่ตีตรา
3. ควรมีการพัฒนาสื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้ด้านเพศวิถีอย่างถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบท ของคนรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันการรับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากสื่อออนไลน์
4. ครอบครัวควรเปิดพื้นที่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานอย่างเหมาะสมและสร้างความเข้าใจเชิงบวก เพื่อ ส่งเสริมการตัดสินใจด้านเพศวิถีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาหลากหลายประเภท และ เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบท ที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษามุมมองและพฤติกรรมด้านเพศวิถีของนักศึกษาชาย นักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่ม วัยรุ่นนอกระบบการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ เพศวิถี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) ผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (Fundamental Fund) ทำให้การวิจัยสำเร็จลงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ ความร่วมมือ และการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณนักศึกษาหญิง ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศวิถีทุกท่านที่สละเวลาเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้น แก่ผู้มีส่วนร่วมรวมทั้งทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). รายงานสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยกับพฤติกรรม การใช้สื่อออนไลน์. กรุงเทพมหานคร: สสส.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (2566). นโยบายยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาวัยรุ่น. อุดรดิตถ์ : สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Lameiras-Fernández, M., Martínez-Román, R., Carrera-Fernández, M. V., & Rodríguez-Castro, Y. (2021). Sex education in the spotlight: What is working? Systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), Article 2555. doi.org
- Fine, M. (1988). Sexuality, Schooling, and Adolescent Females: *The Missing Discourse of Desire*. *Harvard Educational Review*, 58(1), 29–53.
- Weeks, J. (2011). *The Languages of Sexuality*. London: Routledge.
- World Health Organization. (2021a). *Sexual Health and Its Linkages to Reproductive Health: An Operational Framework*. Geneva: WHO.
- World Health Organization. (2022b). *Sexual and Reproductive Health and Rights: An Essential Element of Universal Health Coverage*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2024). *Adolescent sexual and reproductive health*. Geneva: World Health Organization.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Received : 08 April 2026

Revised : 19 May 2026

Accepted : 26 June 2026

อำนาจ บุญอนันต์^{1*}, อีระพงษ์ ทัพอาจ², พันธุ์เอก ใจหลวง¹ และธีรราช ทองหลาง¹

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์²

*Corresponding author e-mail : amnaturu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 2) หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ และ 3) ประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ แบบทดสอบระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาด้านความเป็นมา เครื่องดนตรีและการประสมวง ความเชื่อ และพิธีกรรม การอ่านโน้ตขั้นพื้นฐาน บทเพลง และการฝึกปฏิบัติวงมโหรีโบราณ โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 2) ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.74/86.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ และ 3) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณมีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.16

คำสำคัญ: ชุดฝึกทักษะ, วงมโหรีโบราณ, ดนตรีไทย

Development of a Traditional Mahori Boran Ensemble Training Package for Music Education Students at Uttaradit Rajabhat University

Amnat Boonanont^{1*}, Teerapong Tup-at², Puneak JaiLuang¹, Teerarach Tonglang¹

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

²Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author e-mail : amnatu@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop an Ancient Mahori Ensemble Skill Training Package for students in the Music Education Program at Uttaradit Rajabhat University; 2) determine the efficiency of the Ancient Mahori Ensemble Skill Training Package; and 3) evaluate its appropriateness. The research instruments consisted of the Ancient Mahori Ensemble Skill Training Package, formative tests, and an achievement test. The sample group comprised 10 students from the Music Education Program at Uttaradit Rajabhat University, selected through purposive sampling. Data were analyzed using basic statistical methods, including percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that 1) the developed Ancient Mahori Ensemble Skill Training Package consisted of content related to the historical background, musical instruments and ensemble arrangement, beliefs and rituals, basic music notation reading, repertoire, and practical training in Ancient Mahori ensemble performance. The package was validated by experts, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00; 2) the efficiency of the Ancient Mahori Ensemble Skill Training Package was 92.74/86.42, exceeding the established criterion of 80/80; and 3) the expert evaluation indicated that the overall appropriateness of the package was at a high level, with a mean score of 4.46 and a standard deviation of 0.16.

Keywords: Skill training package, Ancient Mahori ensemble, Thai music

บทนำ

ดนตรีเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยส่งผลถึงอารมณ์และความรู้สึก ทั้งนี้เพราะมนุษย์มิได้ดำรงอยู่เพียงปัจจัยสี่เท่านั้น หากยังต้องการสิ่งซึ่งแสดงคุณค่าเพื่อสนองความรู้สึกและจิตใจให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในภาวะอันเป็นสุขครบทุกด้าน การสร้างงานดนตรีสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่แฝงด้วยปรัชญาอันเป็นบ่อเกิดแห่งภูมิปัญญาในการเรียนรู้และเข้าใจในสังขารธรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งยังแสดงถึงความเป็นกลุ่มชนและภาพลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน ในทางมานุษยวิทยามองดนตรีในลักษณะที่สัมพันธ์กับมนุษย์และสังคม ดนตรี คือ ผลผลิตของพฤติกรรมซึ่งเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดอันเกิดจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมในสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่ การศึกษาและการทำความเข้าใจดนตรีจึงสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ในมิติของเวลาและสถานที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือคุณค่าทางดนตรีไม่ใช่เพียงการสนองความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจเพียงเดียว ดนตรียังมีบทบาทหน้าที่และมีความสำคัญหรือมีความหมายในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น บทบาทในการแสดงหรือการละเล่นต่าง ๆ บทบาทในการช่วยกระตุ้นความรักสามัคคีของสังคม บทบาทอันเป็นเครื่องแสดงภาพลักษณ์หรือเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชน รวมทั้งบทบาทที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของกลุ่มชน ดังที่ อวบ เหมะรัชต์ (2525, น. 16) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของดนตรีว่า ดนตรีเป็นสิ่งแสดงถึงวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ขนบประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งทางความคิด ทางอารมณ์ ทางการเคลื่อนไหว ทางสังคมครอบครัว หมู่คณะ และทางการเมือง รวมทั้งเป็นสิ่งที่อาจอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค หมายถึง ผู้ฟัง ผู้ชม ผู้ผลิต เช่น ผู้ขับร้อง ผู้บรรเลง ผู้บันทึกเสียง ผู้ถ่ายทำภาพยนตร์ หรือวิดีโอ ผู้กำกับเวที และผู้ดำเนินกิจการหรือธุรกิจการโฆษณาหรืออื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอัตตะประโยชน์ของดนตรีและกิจกรรมทางดนตรีทุกชนิด

วงมโหรีโบราณเป็นวงดนตรีไทยประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมาอย่างยาวนาน โดยมีลักษณะเด่น คือ การผสมผสานระหว่างเครื่องสาย เครื่องดีด และเครื่องตีเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน คำว่า “มโหรี” ปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งถือเป็นยุคเริ่มต้นของการก่อรูปวัฒนธรรมดนตรีไทย โดยในระยะแรกวงมโหรีมักใช้บรรเลงประกอบการขับร้อง และนิยมในหมู่สตรีในราชสำนัก ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา วงมโหรีได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งในด้านจำนวนเครื่องดนตรีและรูปแบบการบรรเลง มีการกำหนดบทเพลงและระเบียบแบบแผนชัดเจน วงมโหรีจึงกลายเป็นดนตรีชั้นสูงที่ใช้ในราชพิธีและงานสำคัญของหลวง อีกทั้งยังสะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ วงมโหรีมีการปรับปรุงรูปแบบให้หลากหลาย เช่น มโหรีเครื่องสี่ มโหรีเครื่องหก และมโหรีเครื่องใหญ่ มีการนำเครื่องดนตรีใหม่ ๆ เข้ามาเสริม เช่น ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และระนาด ทำให้เกิดมิติของเสียงที่ไพเราะและซับซ้อนยิ่งขึ้น รวมทั้งยังถูกใช้ทั้งในราชสำนักและแพร่หลายสู่ประชาชนทั่วไป วงมโหรีโบราณนับเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของไทย ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญา ความประณีต และความงดงามทางดนตรีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีต วงมโหรีมิได้เป็นเพียงการบรรเลงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในด้านพิธีกรรม งานราชสำนัก งานมงคล ตลอดจนการแสดงนาฏศิลป์ไทย องค์ประกอบของวงมโหรีแสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ ความอ่อนช้อย และเอกลักษณ์เฉพาะของดนตรีไทยที่หาได้ยากในวัฒนธรรมอื่น อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดค่านิยม ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ และระเบียบวินัยในการฝึกฝนศิลปะชั้นสูงของไทย

อย่างไรก็ตาม แม้วงมโหรีโบราณจะมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างมาก แต่ในปัจจุบันกลับพบว่ามีค่านิยมและความนิยมในการศึกษาและสืบทอดลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้เยาวชนจำนวนมากหันไปสนใจดนตรีสากลหรือสื่อบันเทิงรูปแบบใหม่มากกว่าดนตรีไทย รวมทั้งการเรียนรู้วงมโหรีโบราณยังต้องอาศัยระยะเวลา ความอดทน และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้สนใจลดจำนวนลง อีกทั้งปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของวงมโหรีโบราณ คือการขาดแคลนครูผู้เชี่ยวชาญและองค์ความรู้ที่เป็นระบบ หลายพื้นที่ยังคงใช้วิธีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะหรือการจดจำจากครูสู่ศิษย์ เมื่อครูดนตรีอาวุโสลดจำนวนลง ความรู้เทคนิค และรูปแบบการบรรเลงดั้งเดิมบางส่วนจึงเสี่ยงต่อการสูญหาย นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญ

กับดนตรีไทยโดยเฉพาะการเรียนรู้ด้านวงดนตรีมโหรีโบราณไม่เพียงพอ ส่งผลให้การสืบทอดภูมิปัญญาด้านวงมโหรีของไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถสร้างคนรุ่นใหม่ให้เข้ามารับช่วงต่อได้อย่างมั่นคง

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรดำเนินการศึกษา เรื่อง การพัฒนาทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานวงมโหรีโบราณ มีทักษะในการเล่นดนตรีตั้งแต่เบื้องต้นจนสามารถพัฒนาต่อยอดได้ รวมทั้งเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไทยให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. หาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
3. ประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านพื้นที่

หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. ด้านระยะเวลา

เดือนมิถุนายน 2568 ถึงเดือนธันวาคม 2568

3. ด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ตัวแปรตาม ประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 76 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 4 กลุ่มดนตรีไทย จำนวน 10 คน โดยวิธีคัดเลือก

แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การสร้างชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. คู่มือชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ ประกอบด้วย
 - 1.1 คำอธิบายการใช้คู่มือชุดฝึกทักษะ
 - 1.2 คำสำคัญ
 - 1.3 วิสัยทัศน์

1.4 เนื้อหา แบ่งออกเป็น 7 หน่วย

- หน่วยที่ 1 ความเป็นมาของวงมโหรีโบราณ
- หน่วยที่ 2 เครื่องดนตรีและการประสมวง
- หน่วยที่ 3 ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับวงมโหรีโบราณ
- หน่วยที่ 4 การอ่านโน้ตขั้นพื้นฐาน
- หน่วยที่ 5 บทเพลงวงมโหรีโบราณ
- หน่วยที่ 6 หลักการปฏิบัติเครื่องดนตรีวงมโหรีโบราณ
- หน่วยที่ 7 ฝึกปฏิบัติเพลงวงมโหรีโบราณ

1.5 แผนการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน ประกอบด้วย หัวข้อ สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สื่อวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของร่างชุดฝึกทักษะตามกรอบทฤษฎีที่ศึกษา

3. จัดส่งชุดฝึกทักษะและเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม

4. สรุปความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.5$ ขึ้นไป

5. การสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ จำนวน 45 ข้อ

6. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับข้อสอบ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาความเหมาะสมของค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป เป็นข้อสอบที่มีความตรงในการวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ได้ข้อสอบจำนวน 40 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน

7. นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา จำนวน 10 คน ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับวงมโหรีโบราณ

8. นำแบบทดสอบมาตรวจสอบและวิเคราะห์หาคุณภาพ ได้แก่ ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยงเพื่อนำไปใช้เป็นแบบทดสอบจริงต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ

1. กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 10 คน

2. ทดลองใช้ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ กับกลุ่มตัวอย่าง เดือนกรกฎาคม 2568 ถึงเดือนสิงหาคม 2568 จำนวน 8 สัปดาห์

3. เครื่องมือที่ใช้ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ 80/80 ด้วยสูตร E1/E2

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและวิพากษ์ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ

การประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบการประเมิน 3 ด้าน ดังนี้

1. ประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาชุดฝึกทักษะแบบจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน และสถานที่

2. ประเมินกระบวนการ (process evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการฝึกทักษะ

3. ประเมินผลผลิต (product evaluation) ประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของประโยชน์ที่ได้รับและความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ขั้นตอนการดำเนินการ มีดังนี้

1. จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. นำแบบประเมินที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ผล

3. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของชุดฝึกทักษะ ซึ่งประกอบด้วย ความสำคัญของชุดฝึกทักษะ หลักการ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณภาพผู้เรียน จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ชุดฝึกทักษะ มีความสอดคล้องเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และการทดสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักศึกษาสาขาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 10 คน ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับวงมโหรีโบราณเพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ ซึ่งได้ค่าความยากระหว่าง 0.33 ถึง 0.80 ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.21 ถึง 0.72 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95

2. การหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ ทำการทดลองใช้กับนักศึกษา จำนวน 10 คน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้การพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ตามเกณฑ์ 80/80 คะแนนระหว่างการฝึกทักษะด้วยการพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ คิดเป็นร้อยละ 92.74 และคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 86.42 นั่นคือ การพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีประสิทธิภาพ 92.74/86.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณนี้ มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้

3. การประเมินและวิพากษ์ชุดฝึกทักษะ พบว่า ผลการประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.17 และด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบของชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนแนวทางการบริหารจัดการการฝึกทักษะ ซึ่งผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาชุดฝึกทักษะได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยศึกษาหลักการ แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวงมโหรีโบราณ รวมทั้งคำนึงถึงบริบทการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ส่งผลให้ชุดฝึกทักษะมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สยาม จวงประโคน (2564) พบว่า การพัฒนาทักษะทางดนตรีควรประกอบด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะทางดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสัจพินา โพธิ์ดอกไม้ (2563, น.118) กล่าวว่า ชุดฝึกทักษะที่ดีต้องผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ หลักสูตรเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ก่อนการสร้างชุดฝึกทักษะ ตลอดจนผ่านการวิเคราะห์ และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาจุดบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข

ผลการศึกษาพบว่า ชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.74/86.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ทางดนตรี โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงควบคู่กับการศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวงมโหรีโบราณ อีกทั้งยังมีการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาทักษะการบรรเลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536) ที่กล่าวว่า ชุดการสอนที่มีคุณภาพควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และสมพร ตอยยิปี (2554, น. 32) ได้กล่าวว่า ชุดฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้ต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

ผลการประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชุดฝึกทักษะได้รับการพัฒนาโดยยึดหลักการทางวิชาการและผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของดาร์ตัน พุสดี (2541) ที่กล่าวว่า การประเมินจะช่วยสะท้อนคุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของธนพงศ์ ศิริบุตรวงษ์ (2563, น.81) ที่กล่าวว่า การประเมินผลคุณภาพการวิจัย ขึ้นอยู่กับการออกแบบชุดเครื่องมือวิจัย และดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการพัฒนาชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า ชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของวงมโหรีโบราณ เครื่องดนตรีและการประสมวง ความเชื่อและพิธีกรรม การอ่านโน้ตขั้นพื้นฐาน บทเพลงวงมโหรีโบราณ หลักการปฏิบัติเครื่องดนตรี และการฝึกปฏิบัติเพลงวงมโหรีโบราณ โดยผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าชุดฝึกทักษะมีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณ พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.74/86.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ผลการประเมินชุดฝึกทักษะวงมโหรีโบราณโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านผลผลิต รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการนำเพลงเกร็ด เพลงเถา ในยุคปัจจุบัน มาใช้บรรเลงในวงมโหรีโบราณเพิ่มขึ้น โดยปรับปรุงวิธีการบรรเลงให้เหมาะสมกับการบรรเลงวงมโหรีโบราณ
2. ควรนำเครื่องประกอบจังหวะที่เกี่ยวข้องกับสำเนียงเพลงมาใช้บรรเลงประสมวงมโหรีโบราณ เพื่อเพิ่มสีสันและความไพเราะยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์หลักการบรรเลงวงมโหรีโบราณ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัย จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์
2. ควรมีการต่อยอดวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบรรเลงวงมโหรีโบราณ เพื่อพัฒนารูปแบบการประสมวง และกลวิธีการบรรเลงขั้นสูง ให้มีความทันสมัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2536). การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน ในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดาร์ตัน พุสดี. (2541). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นเมืองล้านนาเรื่อง ซึ่ง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนพงศ์ ศิริบุตรวงศ์. (2563). การพัฒนาชุดฝึกทักษะโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การเป่าขลุ่ยเพียงออ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพร ตอยยี่ปี. (2554). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์เทเรซาหนองจอก [ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สยาม จวงประโคน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(4), 7-18. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/249294>.
- สัณธิชา โพธิ์ดอกไม้. (2563). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการตีกลองชุดขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อวบ เหมะรัชต์. (2525). วิธีการจัดการเรียนการสอนดนตรีระดับประถมและมัธยมศึกษา [เอกสารประกอบการจัดอบรมครูดนตรี]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University ISSN 2350-9317 (Online) เว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/johuru> เป็นวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และผลงานวิจัย ที่มีความสำคัญในด้านการงานเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ทุกระดับ โดยผลการวิจัยนั้นต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่สามารถขยายผลความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่น หรือให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ในระบบ Thai Journal Online System ซึ่งมีกำหนดการออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ทั้งนี้บทความทุกฉบับจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน ในลักษณะการประเมินแบบ Double-Blind เพื่อให้ผู้เขียนสามารถเตรียมต้นฉบับได้ถูกต้องและได้มาตรฐานตามรูปแบบของวารสาร จึงขอชี้แจงดังนี้

รายการตรวจสอบการเตรียมบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามรายการต่อไปนี้

1. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ส่งบทความโดยตรง
2. ผลงานที่ส่งตีพิมพ์ในลักษณะบทความวิจัยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์ต้องส่งแบบฟอร์ม “ขอส่งบทความวิชาการ/วิจัย เพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์”
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)
7. ผู้นิพนธ์ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
8. สามารถส่งต้นฉบับบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ได้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย
9. ต้นฉบับต้องผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
10. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

นโยบายการดำเนินงานของวารสาร

1. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อและเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ
2. บทความที่ส่งเข้าระบบเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จะผ่านการตรวจสอบการคัดลอกผลงานวิชาการโดยใช้ระบบอักขราวิสุทธิ์หรือระบบ CopyCatch หรือระบบ Turnitin อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ผลงานวิชาการที่มีเนื้อหาคัดลอกกันสามารถยอมรับได้ต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของผลงานทั้งหมด



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

3. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้สำหรับพิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์หรือไม่ สำหรับกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้ เป็นการประเมินบทความแบบสองทาง (Double-Blind Process) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยชื่อผู้ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบ และจะไม่เปิดเผยชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้ส่งบทความทราบรวมถึงกองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยทั้ง ชื่อผู้ส่งบทความ และชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้บุคคลอื่นทราบด้วยเช่นกัน

4. ทั้งนี้เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาการกลั่นกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาตัดสินโดยอิงตามคำตัดสินและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรได้รับการตีพิมพ์ หรือควรส่งกลับให้กับผู้ส่งบทความเพื่อทำการแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ผู้นิพนธ์ต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่

6. การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

นโยบายจริยธรรมวิจัยในมนุษย์และสัตว์ (Human and animal research ethics policy)

บทความจากงานวิจัยที่ส่งเข้ามารับการตีพิมพ์และเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในมนุษย์และสัตว์ ต้องได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือในสัตว์ของสถาบันที่ดำเนินการหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การเตรียมต้นฉบับบทความ

แนะนำให้ผู้นิพนธ์ ดาวน์โหลดเทมเพลต Research Article Template (บทความวิจัย) หรือ Academic Article Template (บทความวิชาการ) ที่ เอกสารดาวน์โหลด สำหรับวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1. ความยาวของบทความไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ ขนาด A4 พิมพ์หน้าคู่ (นับรวมภาพ ตาราง และเอกสาร อ้างอิง) พื้นที่ของกระดาษที่ใช้พิมพ์ ให้เว้นขอบบน 3.81 เซนติเมตร ขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร ขอบซ้าย 3.81 เซนติเมตร และขอบขวา 2.54 เซนติเมตร จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK โดยเนื้อความขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวธรรมดา)

2. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง หน้ากระดาษ

3. ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

4. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ Corresponding Author, E-mail: ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ) จัดชิดขวา

5. หัวข้อ ได้แก่ บทคัดย่อ Abstract บทนำ วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยอภิปราย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่

6. การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และ เว้น 1 วรรคตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น

Community engagement in higher education: Policy reforms and practice

(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2562; ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2564)

7. ภาพ หมายเลขภาพ ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ภาพ

9. รายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเติมคำว่า “(in Thai)” ต่อท้ายทุกรายการของเอกสารอ้างอิงภาษาไทยที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ควรกะทัดรัดไม่ยาวจนเกินไป มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ระบุเฉพาะชื่อ และสกุล โดยใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ สถานที่ทำงาน (Affiliation) ระบุหน่วยงาน จังหวัด ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับผู้แต่งอีเมล (E-mail Address) ระบุเฉพาะผู้รับผิดชอบบทความและควรเป็นอีเมลของหน่วยงาน

3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 400 คำ คำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

4. ส่วนเนื้อหา

4.1 บทความวิจัย ควรเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ข้อค้นพบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของการวิจัย โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือ องค์ประกอบที่แตกต่างได้)

4.1.1 บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

4.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective) ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่นักวิจัยต้องการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบวิจัย (Research Design) อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจนให้บอกรายละเอียดสิ่งที่นำมาศึกษา สูตรและการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา (เกณฑ์การคัดเข้า คัดออก) การสุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือ วิธีหรือมาตรที่ใช้ในการวัด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.4 ผลการวิจัย (Results) บรรยายสรุปผลการวิจัยอย่างกระชับโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หากการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องนำเสนอด้วยตาราง หรือแผนภูมิ ควรมีคำอธิบายประกอบ การเรียงลำดับภาพตาราง หรือแผนภูมิควรเรียงลำดับตามเนื้อหาของงานวิจัย และต้องมีการแปลความหมายของผลที่ค้นพบหรือวิเคราะห์

4.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เขียนสอดคล้องกับลำดับของการนำเสนอสรุปผลการวิจัย เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสมมติฐาน มีการอ้างอิงข้อเท็จจริง ทฤษฎีและผลการวิจัยอื่นอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงแนวความคิดของผู้วิจัยต่อผลการวิจัยที่ได้

4.1.6 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestions) ควรสรุปสาระสำคัญที่ไม่คลุมเครือ และสรุปผลว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ อย่างไร รวมถึงการแสดงข้อเสนอแนะและความเห็นเพิ่มเติมเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทันที และการพัฒนางานต่อไปในอนาคต หรือเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

4.1.7 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นการแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุน หรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย

4.1.8 เอกสารอ้างอิง (Reference) การแสดงถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ถูกนำมาอ้างอิงขึ้นมาใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นการแสดงเจตนาว่าไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง การเขียนอ้างอิงให้เป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนดแบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

4.2 บทความวิชาการ ควรมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน โดยมีการวิเคราะห์ประเด็นที่ต้องการนำเสนอตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้ส่งบทความแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนประกอบด้วย

4.2.1 บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผล (Rationale) ความเป็นมา หรือ ภูมิหลัง (Background) ความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ของการเขียนในการที่จะสื่อไปยังผู้อ่าน คำจำกัดความ หรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

4.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) การจัดลำดับเนื้อหาสาระ การเรียบเรียงเนื้อหา การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ การใช้ภาษา วิธีการนำเสนอ

4.2.3 ส่วนสรุป (Conclusions) บทความทางวิชาการที่ดีควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นซึ่งอาจกระทำในลักษณะการย่อโดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมานำเสนออย่างกระชับท้ายบทความ

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร ควรอ้างอิงจากผลงานวิชาการต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบได้สำหรับวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิง The American Psychological Association (APA, 7th Edition) ประกอบด้วยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) และการอ้างอิงท้ายบทความ (Reference) โดยมีรูปแบบดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์และหมายเลขหน้า (การอ้างอิงบทความวารสาร หรือรายงานการประชุมต้องระบุหมายเลขหน้า สำหรับการอ้างอิงผลงานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า) สำหรับรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. กรณีอ้างอิงท้ายบทความ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า)

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, น. 27)

(McCartney & Phillips, 2006, p. 204)

(Murphy, 2021, pp. 152-153) (Martin et al., 2020)***กรณีที่มีผู้แต่ง 3 คน หรือมากกว่า***

ตัวอย่างประโยค

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก และสภาพของปัจจุบันนี้ ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน และในอนาคต 20 ปีข้างหน้าเปลี่ยนไป ในส่วนบริบทของประเทศไทยได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนไทยในอนาคตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559, น. 3)

2. กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหา ผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ลดารพร บุญฤทธิ์ (2559) ได้ศึกษาถึง..... Boonsarnsuk (2020) studied.....

ตัวอย่างประโยค

เบล (Bell, 2016, p. 55) กล่าวถึงการจัดศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบอย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่.....

3. การอ้างอิงรายการเดียวกันแต่ที่มีผู้แต่งแตกต่างกัน ให้เรียงตามอักษรของผู้แต่งคันด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

กรณีทั้งงานทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศถูกอ้างพร้อมกันให้เริ่มทำงานเขียนภาษาไทยก่อน

Several studies (Kozak & Elliott, 2014, p. 5; Miller, 1999)

(ภุขพงศ์ โนดไธสง, 2560; อำนวย วีรารณ, 2540)

(อนุชาติ บุญนา, 2549; Digital citizenship for college students, 2016)

4. กรณีการอ้างอิงเอกสารที่ไม่ใช่เอกสารต้นฉบับ ให้ระบุชื่อเอกสารต้นฉบับและ คำว่า “อ้างถึงใน” สำหรับ

ภาษาไทย หรือ “as cited in” สำหรับภาษาอังกฤษตามด้วยชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิ และปีพิมพ์ สำหรับการลงรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ลงชื่อผู้แต่งเอกสารทุติยภูมิเท่านั้น

(นิพัทธ์ เลิศณรงค์, 2531, น. 53-75, อ้างถึงใน พัทธวีภา โพธิ์ศรี, 2551, น. 94-95)

(Miller, 1988, as cited in Kozak & Elliott, 2014, p. 8)

Bridget's diary (as cited in Rahnema, 2017)

5. การอ้างอิงการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจเป็นบันทึก บทสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้อ้างอิงมาจากแหล่งอื่น (สัมภาษณ์เอง) ไม่ต้องระบุในเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม แต่ให้ระบุในเนื้อหาโดย ระบุชื่อสกุลของเจ้าของเอกสาร หรือ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และวันที่ให้สัมภาษณ์ให้ถูกต้อง เช่น

เจษฎา มิ่งฉาย (สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2563) ให้ความเห็นว่า.....

คาร์ท (Karft, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2564) กล่าวว่า.....

6. การอ้างอิงบางส่วนของเอกสาร ให้ระบุชื่อผู้แต่ง ปี และข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร เช่น ย่อหน้า บท ตาราง ภาพ หมายเลขสไลด์ เช่น

(ภาสตา ภาคาผล, 2556, ย่อหน้า 4)

(Delve & Mintz, 2019, Table 1)

(National Council for the Social Studies, 2000, Slide 8)

(Kauffman, 2000, paras. 2-3)

การอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่ง

1.1 ผู้แต่งคนไทย ไม่ต้องระบุค่านำหน้านาม ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ และตำแหน่งยศต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์	ลงรายการเป็น	ไพฑูรย์ สินลารัตน์.
ร้อยตำรวจเอก วินัย ชื่อสัตย์	ลงรายการเป็น	วินัย ชื่อสัตย์.
แพทย์หญิงลดาพร บุญฤทธิ์	ลงรายการเป็น	ลดาพร บุญฤทธิ์.

1.2 ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงนามสกุลตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และต่อด้วยอักษรย่อของ ชื่อต้น และชื่อรอง

A. W. Chickering	ลงรายการเป็น	Chickering, A. W.
Prairie Leigh Burgess	ลงรายการเป็น	Burgess, Prairie Leigh.
Cecilia I. Delve	ลงรายการเป็น	Delve, Cecilia I.

1.3 ผู้แต่งชาวไทยที่เขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ จะลงรายการผู้แต่งโดยใช้นามสกุล ขึ้นต้นเหมือนผู้แต่งชาวต่างประเทศ

Chanokphat Phadungath	ลงรายการเป็น	Phadungath, C.
-----------------------	--------------	----------------

1.4 ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์และบรรดาศักดิ์ ให้กลับฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ไว้หลังชื่อโดยมี เครื่องหมาย จุลภาค ขึ้น

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร	ลงรายการเป็น	เทพรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร, กรมสมเด็จพระ.
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ลงรายการเป็น	เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.
คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์	ลงรายการเป็น	วิมล ศิริไพบูลย์, คุณหญิง



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

1.5 ผู้แต่งมีสมณศักดิ์ ให้ลงชื่อสมณศักดิ์ และถ้าทราบชื่อเดิมให้ใส่ไว้ในวงเล็บต่อจากชื่อสมณศักดิ์

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน).
พระราชรัตนรังสี (วีรยุทธ์ วีรยุทธโอ).

1.6 ผู้แต่งคนเดียวกัน แต่งหนังสือหลายชื่อเรื่องและพิมพ์ในปีเดียวกัน ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ใส่ อักษร ก, ข, ค, ง ไว้ท้ายปีที่พิมพ์ตามลำดับส่วนภาษาอังกฤษ ให้ใส่อักษร a, b, c, d ไว้ท้ายปีที่พิมพ์

ทีศนา แชมมณี. (2557ก).
(Oxford University, (2019b)

7. จำนวน และประเภทผู้แต่ง

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 1 คน	(สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560, น. 17)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). <i>กรอบคุณวุฒิแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง. สำนักงานฯ.</i>
	(Biech, 2015)	Biech, Elaine. (2015). <i>101 Ways to make learning active beyond the classroom.</i> John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค, 2555, น. 22-23)	สมสิทธิ์ อัสตรนีย์ และกาญจนา ภูครองนาค. (2555). <i>การศึกษาวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดปัญญา ศึกษาเพื่อ การบ่มเพาะความซื่อตรง.</i> สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
	(Chickering & Reisser, 1993) Chickering and Reisser (1993)	Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). <i>Educational and identity.</i> (2 nd ed.). Jossey-Bass.
ผู้แต่ง 1-20 คน ระบุชื่อทุกคน ***ใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นและคำว่า และ ก่อนคนสุดท้าย	(ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์และคนอื่น ๆ, 2563)	ภาสกร เนตรทิพย์วัลย์, พรพรรณ ภูสาหัส, สมสุข ภาณุรัตน์, สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล, พัชรี กระจำโพธิ์, และวิณี ชูระธรรม. (2563). <i>การประเมินภาวะสุขภาพ สำหรับพยาบาล: การตรวจ ร่างกาย.</i> (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ดีการพิมพ์.
	Jacob et al. (2015) หรือ (Jacob et al., 2015)	Jacob, W. James, Sutin, Stewart E., Weidman, John C., & Yeager, John L. (2015). <i>Community engagement in higher education.</i> Sense.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อหา	การอ้างอิงท้ายบทความ
ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไประบุชื่อ 19 คนแรก และใช้ . . . ตามด้วยชื่อคนสุดท้าย โดยหน้าและหลังแต่ละจุดต้องเว้นวรรค 1 ระยะ	ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ (2563, น. 25) หรือ (ขนิษฐา นันทบุตร และคนอื่น ๆ, 2563, น. 25)	ขนิษฐา นันทบุตร, พิรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จงกลณี จันทศิริ, นิลภา จิระรัตนวรรณ, สุคนธ์ วรรณะอมร, แสงเดือน แท่งทองคำ, กชพร สิงห์หล้า, กติกา นวพันธุ์, กนกพร จิรัฐติกาลวงศ์, กนกพร จิวประสาท, กนกพร แจ่มสมบูรณ์, กนกพร อัครเมธิกพงศ์, กมลวรรณ จุติวรกุล, กมลวรรณ ตังธนากานนท์, กรรณิกา ชำธรรม, กรรณิการ์ มุรธาธร, กรองทอง วงศ์ศรีตรัง, กรวิธ อัครคุปตานนท์, กฤตินี กุลเพ็ง, . . . พัฒนา นาคทอง. (2563). <i>ชุดความรู้การพัฒนาไกลและการพัฒนาระบบ สุขภาพชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน</i> . ดีดี.
	(Miller, 2018, p. 10)	Miller, T. C., Brown, M. J., Wilson, G. L., Evans, B. B., Kelly, R. S., Turner, S. T., Lewis, F., Lee, L. H., Cox, G., Harris, H. L., Martin, P., Gonzalez, W. L., Hughes, W., Carter, D., Campbell, C., Baker, A. B., Flores, T., Gray, W. E., Green, G., . . . Nelson, T. P. (2018).
ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562)	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). <i>การรู้ดิจิทัล</i> . สำนักงานฯ.
ผู้รับผิดชอบเป็นบรรณาธิการ	(วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.), 2553)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (บ.ก.). (2553). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร</i> . โอเดียนสโตร์.
	(McKinney et al. (Eds.), 2018)	McKinney, E. S., Nelson, K. A., & Ashwill, J. W. (Eds.). (2018). <i>Maternal child nursing</i> . (5th ed.). Elsevier.

2. ปีที่พิมพ์

2.1 ระบุปีที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บตามหลังชื่อผู้แต่ง และปิดด้วยด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สุภาภรณ์ เกียรติสิน. (2562).

Sherman, Chad D. (2011).

2.2 หนังสือที่อยู่ในระหว่างการพิมพ์ ให้ลงคำว่า กำลังจัดพิมพ์ หรือ in press ในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีที่พิมพ์

(กำลังจัดพิมพ์).

(in press).

2.3 หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ใส่อักษรย่อในเครื่องหมายวงเล็บแทนปีที่พิมพ์

(ม.ป.ป.).	แทนค่าเต็มจาก	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
(n.d.).	แทนค่าเต็มจาก	no date

3. ครั้งที่พิมพ์

3.1 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 1 หรือพิมพ์ครั้งแรก ไม่ต้องระบุในรายการอ้างอิง

3.2 หนังสือที่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไปใส่ครั้งที่พิมพ์ต่อจากชื่อเรื่อง โดยระบุครั้งที่พิมพ์ในเครื่องหมายวงเล็บและ ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค

(พิมพ์ครั้งที่ 2).

(2nd ed.).

(พิมพ์ครั้งที่ 4).

(4th ed.).

4. สำนักพิมพ์

4.1 ระบุชื่อสำนักพิมพ์ที่ปรากฏบนผลงาน พิจารณาให้สอดคล้องกับปีพิมพ์และครั้งที่พิมพ์ โดยไม่ใช่ชื่อย่อ ให้ตัด คำว่า สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัท หรือ คำว่า Publishers, Co., และ Inc. ซึ่งไม่จำเป็นต้องระบุ แต่ให้คงคำว่า Books คำว่า Press ในชื่อของสำนักพิมพ์ไว้

สำนักพิมพ์สารคดี	ลงรายการเป็น	สารคดี.
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ลงรายการเป็น	สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ลงรายการเป็น	ซีเอ็ดดูเคชั่น.
John Wiley & Sons., Inc.	ลงรายการเป็น	John Wiley & Sons.
Oxford University Press	ลงรายการเป็น	Oxford University Press.
SAGE Publishing	ลงรายการเป็น	SAGE.

4.2 กรณีไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์ ให้ใส่โรงพิมพ์แทนโดยให้คงคำว่าโรงพิมพ์ไว้

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
Cambridge University Press.

4.3 หากไม่ปรากฏทั้งชื่อสำนักพิมพ์ และโรงพิมพ์ ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ม.ป.พ.	แทนคำเต็มจาก	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์
n.p.	แทนคำเต็มจาก	no publisher

การอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ

1. หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สำนักพิมพ์.

Author. (Year). *Title of the book*. (Edition ed.). Publisher.

ตัวอย่าง

ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ*.

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic education*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบัน

สัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Covey, S. R. (2013). *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*. Simon & Schuster.

2. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล). สำนักพิมพ์(ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ตัวอย่าง

เกรย์, เจ. (2552). *ผู้ชายมาจากดาวอังคารผู้หญิงมาจากดาวศุกร์* [Men are from mars, women are from Venus] (สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 26). ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ฮอว์คิง เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลาฉบับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.

3. หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

ผู้แต่ง. (ม.ป.ป. หรือ n.d.). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). ม.ป.พ. หรือ n.p.

ตัวอย่าง

วิจารณ์ พานิช. (2558). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง = *Transformative learning*. ม.ป.พ.

Kolb, D.A. (n.d.). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. SAGE.

4. บทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ในหรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อเรื่อง

(น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำทางการเมืองของกิตาโน มอสก้า กับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในยุคมาลามาไทย. ใน วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธิรักษา (บ.ก.), *ว่าด้วยทฤษฎีรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 47-68). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

5.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่มี DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./URL

Author/(Year)/Title of the book/(Edition ed.)/URL

ตัวอย่าง

องอาจ มหานิยม. (2007). *ประวัติศาสตร์ไทยโดยสังเขป*. <http://www.museum-press.com>

O' Keefe, E. (n.d.). *Egoism & the crisis in Western values*. <http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp>.

5.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ชื่อ นามสกุล./ (ปีพิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (พิมพ์ครั้งที่)./https://doi.org/xxxxxxx

Author, A. A. (Year)/Title of the book/(Edition ed.)/https://doi.org/xxxxxxx

ตัวอย่าง

Aron, L., Botella, M., & Lubart, T. (2019). Culinary arts: Talent and their development. In R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, & F. C. Worrell (Eds.), *The psychology of high performance: Developing human potential into domain-specific talent* (pp. 345–359). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000120-016>

Brück, M. (2009). *Women in early British and Irish astronomy: Stars and satellites*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2473-2>

6. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2564). การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (*Service learning*) (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.



วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Hoechsmann, Michael, & Dewaard, Helen. (2015). *Mapping digital literacy policy and practice in the Canadian education (Research report)*. University of Toronto Press.

7. วารสาร

7.1 วารสารแบบเล่ม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

บุหลัน กุลวิจิตร. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการประชาสัมพันธ์หอจดหมายเหตุ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. (41)1, 13-26.

7.2 วารสารออนไลน์

7.2.1 กรณีไม่มีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////สืบค้นจาก หรือ <https://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง

Pattaratumrong, M., & Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of
/////////Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from
/////////Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And
/////////Technology (NUJST)*, 27 (3), 1-9.
/////////<https://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

7.2.2 กรณีมีเลข DOI

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ เลขของปีที่./ (เลขของฉบับที่)./ เลขหน้า.

/////////<https://doi:xxxxxxx>

ตัวอย่าง

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the
/////////Upper Central Region Climate of Thailand. *Naresuan University
/////////Journal: Science And Technology (NUJST)*, 27 (3), 10-19.
/////////<https://doi:10.14456/nujst.2019.22>

8. หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วันเดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า. หรือ URL

ตัวอย่าง

เฉลิมพล พลมุข. (2557, 20 ตุลาคม). จุดยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. *มติชน*, น. 21.
ปรัชญทศศาสตร์ “ราชภัฏ” สู่การพัฒนาท้องถิ่น. (2560, 4 สิงหาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 15.
อว.ชู “วิศวะกรสังคม” ทำงานในชุมชนได้ทุกมิติ. (2563, 20 กรกฎาคม). *เดลินิวส์*.
<https://www.dailynews.co.th/education/785949>

Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufacturers flood Thai market. *The Nation*, p. 11.

9. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ นามสกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์

////////หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/

Author, A. A. (Year)./Title/[Unpublished doctoral or master's thesis]./

////////Name of the Institution awarding the degree.

ตัวอย่าง

สรณัฐ แสงเย็นพันธ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเขียนบรรณานุกรมออนไลน์

////////[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Stewart, Y. (2000). *Dressing the tarot* [Unpublished master's thesis].

////////Auckland University of Technology.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกจากเว็บไซต์ ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิง

พาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต./ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

วันชนะ จุฬารัตน. (2560). ระบบสนับสนุนการประมวลผลข้อมูลผ่านระบบการบริโภคอาหาร

//////// (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/ มหาวิทยาลัยนเรศวร) ThaiLIS. <https://tdc.thailis.or.th>

//////// tdc/search_result.php

Miller, T. (2019). *Enhancing readiness: An exploration of the New Zealand Qualified*

//////// Firefighter Programme [Master's thesis, Auckland University of Technology]. Tuwhera.

//////// <https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์

ชื่อ สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ) [วิทยานิพนธ์

////////ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/ ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อฐานข้อมูล

ตัวอย่าง

Becker, J. C. (2013). *Landscape-level influences on community composition and*

////////ecosystem function in a large river ecosystem (Publication No. 3577776)

////////[Doctoral dissertation, Graduate Council of Texas State University – San Marcos].

////////ProQuest Dissertations and Theses Global.

10. เอกสารการประชุมวิชาการ การนำเสนอบทความ การนำเสนอโปสเตอร์ ผลงานการประชุมสัมมนา (Conference Sessions and Presentation)

ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./ในชื่อบรรณาธิการ./ (บ.ก.)./ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม./ (น./เลขหน้า)./

ฐานข้อมูล.

Author./ (Year)./Title./In/ Editor / (Ed. หรือ Eds.), Title of conference./Title of conference

/(pp./xx-xxx)./database.

ตัวอย่าง

พัชรภาณัตติสุข. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซียและ

สิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อน



คุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102).

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). *A multi-touch surface using multiple cameras*. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

หมายเหตุ กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล

ในรูปแบบวารสาร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อเรื่อง./ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./URL

Author./ (Year)./Title./Sub-title./Journal./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./URL

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1), 11-16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

11. เว็บไซต์

ผู้แต่ง.\\(ปีพิมพ์, วัน เดือนปีที่เผยแพร่).\\ชื่อเรื่อง.\\URL

ตัวอย่าง

สุดสบาย จุลกัทพะ. (2566, 12 มกราคม). *ความเครียด*. <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articleDetail.asp?id=50>

วิธีเรียงบรรณานุกรม

การเรียงบรรณานุกรมใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กย ดังนี้

ก ข ค ฉ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฤา ล ฤ ภา ว
ศ ษ ส ห ฟ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา ออ ำ อี อือ อื อู ะ เอ ะ เออ เอ เอิน เอีย เอียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ โออ

การนำเสนอภาพตาราง

การนำเสนอภาพและตารางประกอบเนื้อหาในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าภาพและตารางนั้นสัมพันธ์กับเนื้อหา โดยการแทรกภาพและตารางต้องมีการเกริ่นเพื่อนำไปสู่ภาพ และตารางเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพ

ผู้เขียนบทความสามารถนำเสนอภาพที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของบทความ โดยภาพต้องมีความคมชัด สื่อความหมาย ความละเอียดขั้นต่ำ 600 dpi ควรเป็นภาพที่มีนามสกุล ไฟล์ .jpg หรือ .png พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพ ชื่อภาพ และอ้างอิงภาพโดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เจ้าของผลงาน ซึ่งผู้เขียนต้องตรวจสอบสิทธิ์ของภาพก่อนระบุในบทความ ให้เรียบร้อย

ตัวอย่าง



ภาพ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
ที่มา: (สิริภพ โสมาภา, 2562)

ตาราง

หัวข้อตารางให้เริ่มที่มุมซ้ายด้านบนของเส้นตาราง ตามลำดับเลขที่ปรากฏในต้นฉบับ พร้อมชื่อของตาราง ข้อมูลที่นำเสนอในตารางควรมีความสอดคล้องกับข้อมูลในส่วนเนื้อหาของเนื้อความ และเมื่อแทรกตารางแล้วต้องมีการแสดงรายละเอียดเนื้อหาของตารางเสมอ สามารถใช้คำย่อในตารางได้ แต่ควรอธิบายคำย่อที่ไม่ใช่คำมาตรฐานในเชิงบรรณ ตารางที่สร้างขึ้นมาไม่ต้องมีเส้นสมมติ มีแต่เส้นแนวนอน และตารางที่นำเสนอจะต้องเป็นตารางที่มีสัดส่วนพอเหมาะกับบทความ

ตัวอย่าง

ตาราง 1 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบการกำหนดวัตถุประสงค์การโฆษณาส่งเสริมสังคม (Purpose of Awareness in Public Service Advertising)

วัตถุประสงค์ การโฆษณา ส่งเสริมสังคม	ผลงานโฆษณาแยกตามประเด็นปัญหาสังคม (N = 328)														คิดเป็นร้อยละ
	ปัญหาการศึกษา	ปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรง	ปัญหาความเจ็บป่วยทางจิต	ปัญหาสุขภาพและการดูแล	ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี	ปัญหาเพศภาวะและเพศวิถี	ปัญหาความยากจน	ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติและการเลือกปฏิบัติ	ปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงาน	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงครอบครัว	ปัญหาของผู้สูงอายุ	ปัญหาแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด	ปัญหาด้านความมั่นคงและสงคราม	ปัญหาการอพยพและประชากร	
เพื่อการป้องกัน การเกิดพฤติกรรม	3	41	14	15	19	8	5	4	7	14	2	10	9	2	46.65
เพื่อให้เกิดการ หยุดพฤติกรรม	-	40	-	8	49	7	9	15	8	6	-	16	8	-	50.61
เพื่อให้เกิดการยอมรับ พฤติกรรม	10	-	14	29	15	9	14	17	4	8	5	2	1	7	41.16

คำชี้แจงสิทธิ์ส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมลที่ปรากฏในเว็บไซต์ หรือวารสารนี้จะถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ของวารสารนี้โดยเฉพาะและจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดหรือให้กับบุคคลอื่นใด

ความรับผิดชอบในเนื้อหา

ผลการวิจัยและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อเห็นด้วย



วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2569